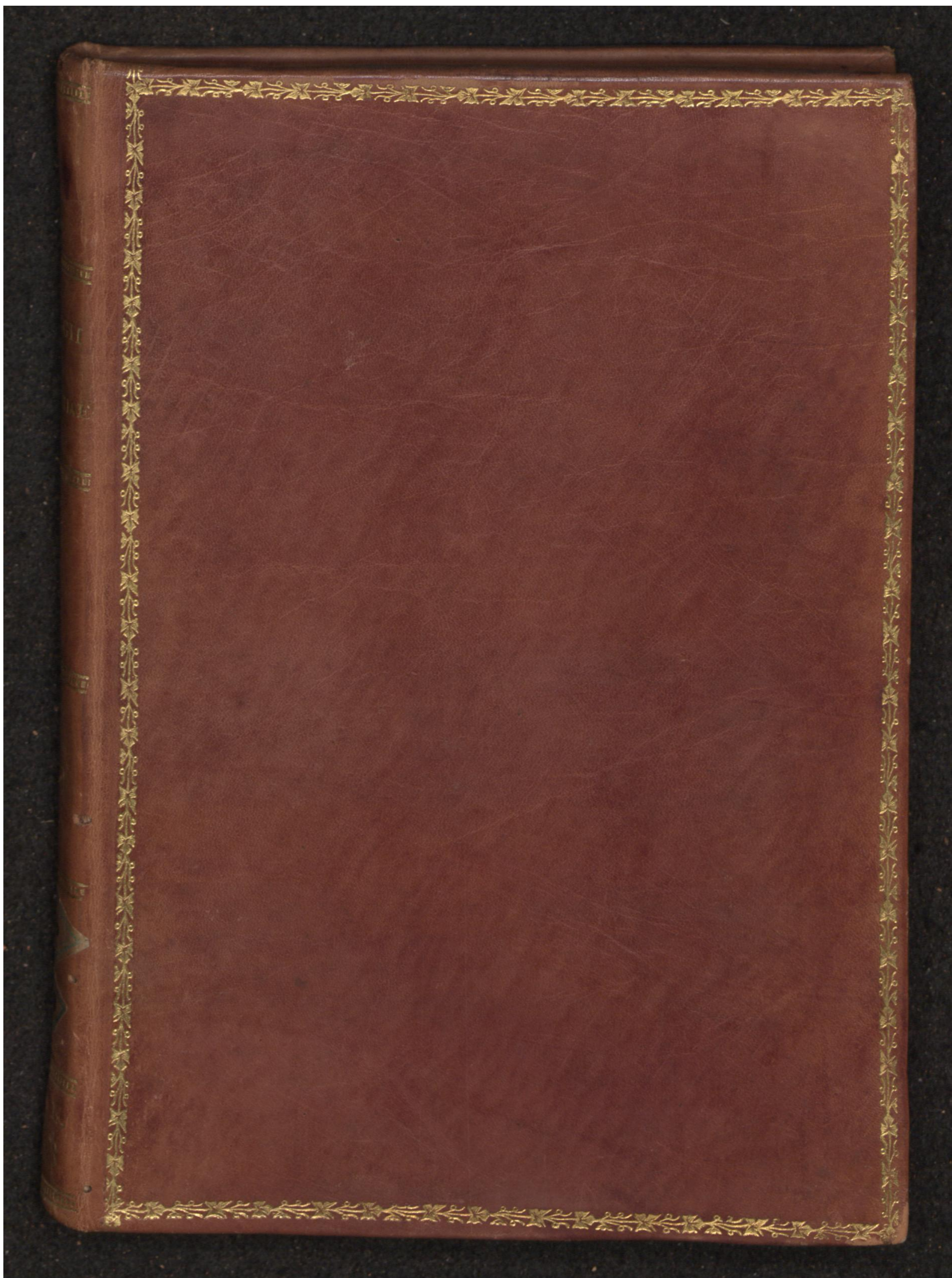
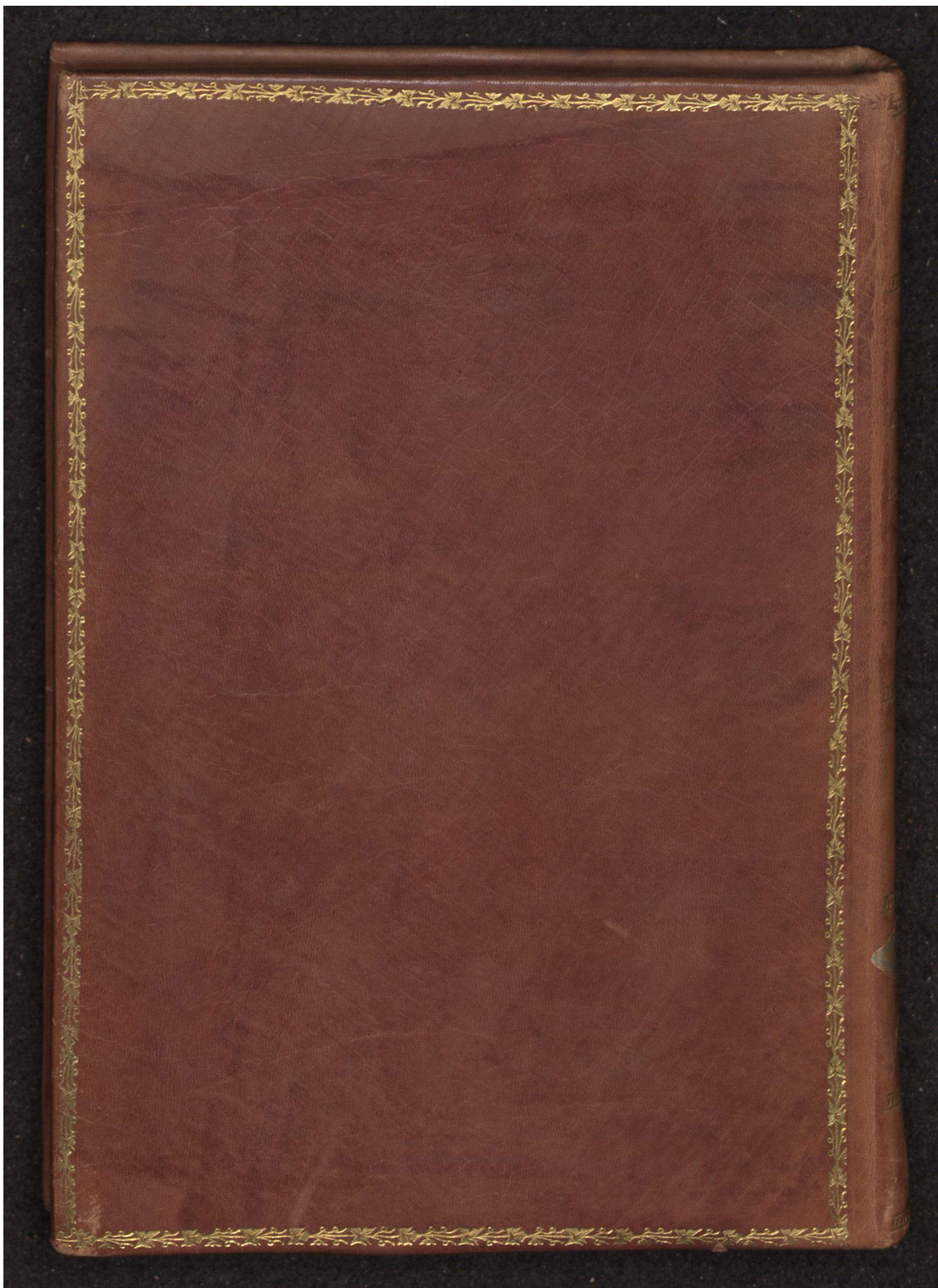

VII
POGGII
FACETIAE
30
K6
28
S. L.
1498

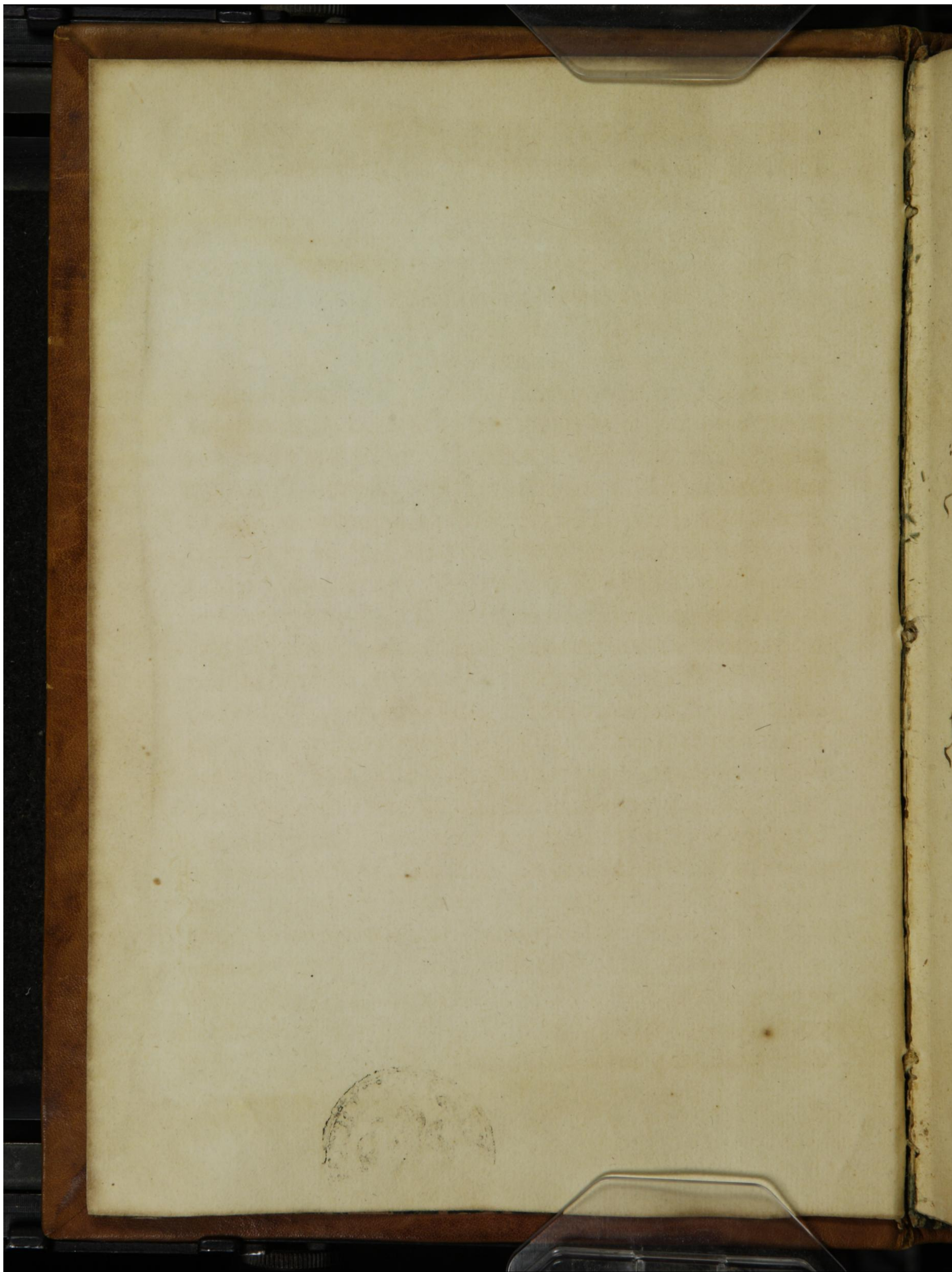

Hain 13198
Copinger, vol. I, p. 390
BMC VIII, 183
[Parigi, Michel Le Noir]

POGII FLORENTINI ORATORIS CLARISSIMI FACETIARVM LIBER INCIPIT FELICITER.

m VLTOS FVTVROS ESSE ARBItror: qui has nostras confabulationes: tũ vt res leues & viro graui indignas repræhendãt: tum in ornatiorem dicendi modũ: & maiorem eloquentiam requirant. Quibus ego si respondeam legisse me nostros maiores prudentissimos ac doctissimos viros facetijs iocis: & fabulis delectatos: non repræhẽsionem sed laudem meruisse: satis mihi factũ ad illorum existimationẽ putabo. Nam qui mihi turpe esse putẽ hac in re: quãdo quidẽ hac in cæteris nequeo: illoꝝ imitationẽ sequi: & hoc idẽ tẽpꝰ quod reliqui in circulis & cœtu hominũ cõfabulando cõterũt in scribendi cura cõsumere: præsertim cũ neq; labor inhonestus sit: & legẽtes aliqua iocũditate possit afficere. Honestũ est enĩ ac ferme necessariũ: certe quod sapientes laudarunt mentẽ nostrã varijs cogitationibꝰ ac molestijs oppræssam. Recreari quãdoq; a cõtinuis curis & eã aliquo iocandi genere ad hylaritatẽ remissionẽq; cõuerti. Eloquentiã vero in rebus infimis vel in ijs in quibus ad verbum vel facetiæ exprimendæ sunt: vel aliorũ dicta referenda quærere hominis nimiũ curiosi esse videtur. Sũt enim quædã quæ ornatius nequeant describi: cũ ita recẽsenda sint queadmodũ ea protulerunt hij qui in fabulationibus cõiiciuntur. Existimabũt aliqui forsan hanc meã excusationẽ ab ingenij culpa esse profectã: quibus ego quoq; assentio: modo ipsi eadẽ ornatiꝰ politiusq; describãt quod vt faciãt exhortor: quo

lingua latina etiam leuioribus in rebus hac nostra æta te fiat opulētior. Proderit enī & ad eloquētiam & doctri nā ea scribēdi exhortatio. Ego quidē experiri volui: an multa quæ latinæ dici difficulter existimātur nō absur de scribi posse viderētur: ī quibus cum nullus ornatus: nulla amplitudo sermonis adhiberi queat: satis erit in genio nostro si non in cōcione omnino videbūtur a me referri: verū facessant ab istarū cōfabulationū lectione: sic enim eas appellari volo qui nimis rigidi cēsores aut acres existimatores rerū existunt. A facetis enim & hu manis sicut lucilius a consentinis & tarētinis legi cupio. Quod si qui rustitiores erunt non recuso quin sentiant quod volunt: modo scriptorem ne culpent qui ad leua tionem animi hoc & ad ingenij exercitium scripsit.

De Caietano paupere nauclero.

c Aietani qui e plebe sunt: vt plurimū nauigio vi-ctum quærūt. Nauclerus ex eis admodum pau per: cū ad varia loca lucri causa: relicta domi vxore iu-uencula & tenui supellectile nauigasset: post quintū fer me annū redijt e naui euestigio ad visendā vxorē: quæ interim viri reditū desperās cū alio consueuerat domū proficiscitur. Ingressus cū eam maiori ex parte instaura tam in meliusqꝫ auctā vidisset admiratus vxorē quæsi-uit quomodo domūcula antea informis esset ꝑpolita. Respondit statim mulier sibi in ea re eius qui omnibus fert opem dei gratiā & auxiliū affuisse. Benedicatur in quit vir deus pro tanto hoc beneficio erga nos suo: vi-dens insuper cubile lectūqꝫ ornatiorē reliquamqꝫ supel lectilē mundā vltra q̄ ferret vxoris cōditio: quom per-cōtatus esset vnde illa quoqꝫ prouenissent & dei indul-

gentiam illa sibi subministrasse asseuerauit: gratias itē vir deo egit qui tā liberalis in se fuisset: eodē mō & alijs quibusdā quæ noua domi & insueta videbātur cōspe- ctus: cū largitoris dei munificētiā affuisse diceret. Virq; ipse tam profusam erga se dei gratiā admiraret̃ super- uenit scitulꝰ puer triēnio maior blādiēs vt mos est pue roꝝ matri: cōspicanti hunc marito sciscitantiq; quisnam puer esset suū etiā vxor respōdit. Stupēti quærentiq; vi ro vnde se absente puer prouenisset dei quoq; in eo ac- quirēdo sibi astitisse gratiā mulier affirmauit: tunc vir ī dignatus diuinā gratiā etiā in ꝓcreādis filijs sibi adeo exuberasse. Malas iam inquit gratias deo habeo agoq; qui tot cogitationes suscepit de rebus meis. Visum est homini deū nimiū curiosum fuisse: qui etiam de cōpa- randis se absente liberis cogitarit.

De Medico qui dementes & insanos curabat.

P Lures colloquebantur de sup̄uacua cura ne di cā stultitia eoꝝ qui canes ac accipitres ad aucu pium alunt: tum paulus quidā florentinus recte hos in quit risit stultus mediolanensis: cū narrari fabulā posce remus fuit inquit olim ciuis mediolani demētiū & insa noꝝ medicus qui ad se delatos infra certū tp̄s sanādos suscipiebat. Erat autē curatio hmōi: habebat domi are am & ī ea lacunā aquæ fetidæ atq; obscenæ in quā nu- dos ad palū ligabat eos qui insani adducebantur. ali- quos vsq; ad genua: quosdā inguinetenus: nōnullos ꝓ fundius ꝓ īsaniæ modo: ac eos tā diu aqua atq; inedia macerabat quo ad viderent̃ sani. Allatus est inter cæte ros quidā quē vsq; ad femur ī aquā posuit: qui post quī decim dies cœpit respicere ac curatorem rogare vt ex

aqua reduceret. Ille hominē exemita cruciatu: ea tamē conditione ne aream egrederetur: cuícū diebus aliquot paruiſſet vt vniuerſā domū pambularet: ita vt exteriorē ianuā non egrederetur: permiſit reliquis ſocius qui plures erāt in aqua relictis paruit diligenter medici mandatis. Stans vero aliquando ſup hoſtiū: neq3 enī egredi audebat timore lacunæ aduenientē equeſtrēiuuenē cū accipitre & duobus canib9: ex his qui ſagaces dicuntur ad ſe vocauit rei motus nouitate neq3 enim q̄ ante in inſania viderat tenebat memoria: cū acceſſiſſet iuuenis heus tu inquit ille aſculta oro me paucis: ac ſi libet reſponde: hoc quo vehens quid eſt & quamobrē illud teneo. Equus eſt inquit & aucupij gratia: tum deinceps hoc vero quod manu geſtas quid vocatur & qua ī re illo vteris. Accipiter reſpondit & aucupio aptus quē quedularum aut perdicū: tū alter hi qui te comitantur qui ſunt aye & qd pſunt tibi. Canes ait & aucupio accomodari ad inueſtigādas aues: he aūt aues quarꝫ capiēdarum cauſa tot res paras: cuius ſunt precij ſi in vnū cōferas totius anni capturam parꝫ quid neſcio cū reſpōdiſſet & q͞ ſex aureoſ nō excederent. ſubdit homo que nā eſt equi canū q͞ & accipitris impenſa: q̄nquaginta aureorum affirmauit: tū admiratus ſtulticiā equeſtris iuuenis. ho ho inquit abi hinc otius oro atq3 adeo aduola antequā medicus domū redeat: nam ſi hic te cōpererit veluti inſaniſſimū omniū qui viuant in lacunā ſuā cōiiciet curandū cum ceteris mentecaptis atq3 vltra oēs vſq3 ad mentum in aquā ſummam collocabit: oſtendit aucupij porro ſtudiū ſummā eſſe amētiam: niſi aliquādo & ab opulentis & exercicij cauſa fiat.

De bonacij pigritantis disputatione.

b Onacius adolescens facetus ex familia Guasco
nũ dũ essemus cõstãtie admodũ tarde surgebat
electo cum socij eã tarditatẽ culparẽt: quidue tã diu in
lecto ageret percontarentur: subridẽs respondit: litigã
tes disceptantesq; ausculto. Adsunt enĩ mane mihi eue
stigio cum expergiscor duę habitu muliebri sollicitudo
videlicet & pigricia quarũ altera surgere hortaẽ: & ali=
quid opis agere neq; diẽ lecto terere: altera priorẽ ĩcre
pans quiescendũ asserit: & ꝓpter frigoris vim in calore
lecti ꝑmanendũ indulgẽdũq; corꝑis quieti neq; semꝑ
laborib⁹ vacãdũ, prior insuꝑ rõnes suas tueẽ ita vt cũm
diuti⁹ disputẽt atq; altercẽtur: ego tãq̃ ęquus iudex nul
lã in ꝑtem declinãs audio disputãtes expectãs quo ad
sint snĩa cõcordes hoc fit vt surgam tardius expectãs li
tigij finem.

De iudeo nõnullorꝫ suasu xp̃iano facto.

i Vdeum cũ multi hortarẽtur ad xp̃i fidẽ, ęgre il=
le bona sua dimittebat, suadebãt & plures vt ea
daret pauperibus quoniã scd̃m euãgelicã sniam quę es
set verissima centuplũ esset recepturus ꝑsuasus tãdẽ ad
fidẽ cõuersus est: distributis inter paupes egenos & mẽ
dicos bonis ĩde ꝑ mẽsem hospitio exceptus est honori
fice a diuersis xp̃ianis cũ ei oẽs blãdirẽtur & laudarent
factũ: ille tñ qui ꝑcario viueret expectabat ĩ diẽ centu=
pli ꝓmissionẽ: & tñ multos societas cibandi hoĩs cepis=
set, iãq; rar⁹ ĩuitator repireẽ, cepit hõ ad modũ egere ita
vt ei necesse eẽt diuertere ad hospitale qd̃dã ĩ quo mor
bo corrept⁹ ad extremũ vite deuenit: cũ sãguis ꝑ poste
riora efflueret: disperãs itaq; salutẽ & simul diffisus pol

licitationis centupli ex anxietate quadã aerem querẽs. egressus est lectũ ad successum ventris in pratuũ propi quũ vbi cũ cõstitisset quesitis post egestionẽ ad tergen dũ an in herbis inuenit ĩuolutũ lineũ refertũ lapidibus preciosis quare dictor fact⁹ adhibitis medicis cõualuit atq domo empta & possessiõib⁹ vixit postmodũ in sum ma reꝝ opulentia. Cum ergo diceretur ab omnibus: ec ce nonne veꝝ prediximus tibi deum cẽtuplum reddi= turum Reddidit inquit ille sed tñ prius vt vsq ad interi tum caccarẽ sanguinem ꝑmisit: dictũ cõtra eos qui tar di in beneficio dando aut reddendo existunt.

De hoĩe insulso q existimauit duos cunnos ĩ vxore.

h Omo nostris rusticanus & haud multũ prudẽs: certe ĩ coitu milieꝝ rudis: sumpta vxore cũ illa aliqñ in lcõ renes verso virum voluẽs nates in eius gre mio posuisset erecto telo vxorẽ casu cognouit: admira= tusq postmodũ & rogãs mulierẽ: an duos cunnos ha= beret: cũ illa annuisset ho ho inquit vnus mihi satis est alter vero superfluus: tum calida vxor que a sacerdote parrochiano diligebatur: possum⁹ inquit ex hoc altero elemosinã facere: demus eũ ecclesie & sacerdoti nostro cui hec res erit gratissima & tibi nihil oberit cũ vnus suf ficiat tibi: assentit vir vxori & in grãm sacerdotis & vt se onere superfluo leuaret. Igitur eo vocato ad cenã cau= saq exposita cum sumpto cibo lectũ vnum tres ingre= derentur ita vt mulier media esset: vir anteriori parte: posteriori alter ex dono vteretur: sacerdos famelicus cõcupitiq cibi auid⁹ prior agreditur aciẽ sibi cõmissam qua ĩ re vxor quoq submurmurãs strepitũ quendã ede bat: tunc vir timens ne partes suas agrederetur: serua

inquit amice inter nos cōuēta & tua portōne vtere meā intactā relinquens: huic sacerdos: det mihi gratiā deus inquit nā tua ꝑuifactō vt bōis tantū ecclesie vti possim: his verbis acquiescens stultus ille qđ ecclesie cōcesserat libere vti iussit.

De vidua accensa libidine cum paupere.

Hi Pocritarum genus pessimum est omnium qui viuant cum de his semel in cetu me presente exortus sermo esset: diceretur q; oīa ipocritis redūdare: qui cū dignitatū atq; honoꝝ ambitione ardeāt tn̄ simulādo ac dissimulādo agunt vt nō spōte sed inuiti ac superioꝝ precepto honores assequi videātur: tum quidā ex astātib⁹ dixit eos similes paulo cuidā beato qui habitabat pisis vnus ex eis qui vulgo apostoli vocantur quorū est cōsuetudo sedere ad hostiū domus nihil petētes. Cū vt nobis exponeret quis: is fuisset rogaremus: paulus inquit qui ꝑpter vite sanctimoniā: btūs vulgo cognominabatur: sedit aliquādo cuiusdā vidue ad hostium que sibi cibum ꝑbebat in elemosinā: illa conspicata sepius virū: erat enim formosus exarsit in paulum ciboq; dato rogauit vt postridie rediret, se curaturā vt bene pranderet: cū frequēs domū mulieris accessisset ille tandem rogauit hoiem vt intus accederet ad sumēdū cibum annuit hic & cū opipere ventrem cibo potuq; farsisset: mulier libidinis īpatiens viꝝ amplectit osculaturq; asserēs non inde abituꝝ priusq̄ se cognoscat, ille reluctāti similis ac detestās mulieris fruentē cupiditatē: cum illa obscenius instaret tandem cedēs vidue importunitati postea q̄ inquit tantum malū patrare cupis: testor deū tuū op⁹ erit, ego ꝑcul a culpa absum: tu ipsa iquit cape

hanc maledictā carnē: iā enim virga erecta erat & ipsa met vtere vt libet: ego enim eā hodie minime tangā ita inuitus mulierem subegit: licet ꝓpter abstinētiam non tangeret carnē suā totum peccatum tribuens mulieri.

De equestre palleato.

i Bam semel ad pontificis palatiū transibat quidā e nostris palleatis equester & forsan implicitꝰ cu ris hūc quispiā cū detecto capite reuerteretur: nō animaduertit eps: at ille supbia aut arrogātia factū existimās hic inquit asini sui medietatē nequaq̄ reliqt domi: totū enī secum defert significās eum esse asinum qui se reuerentibus non responderet.

Dictum Zuchari.

p Erambulantes aliquādo vrbem vir facetissimꝰ omnium qui viuerent Zucharus: egoq; perue nimus ad locum vbi celebrabanť nuptie postridie quā sponsa domum venerat: stetimus paululū animi relaxādi gr̄a respicientes vna psallētes: viros ac mulieres: tū subridens zucharus isti inquit matrimoniū cōsumarunt: ego iā patrimoniū cōsumpsi facere in seip̄m dixit: qui vēditis paternis bonis p̄rimonium oē cōmedendo laudendoq; cōsumpserat.

De prætore.

q Vidā iturus florentiā p̄tor: qua die vrbē introijt habuit de more in maiori templo coram prioribus ciuitatis sermonē lōgum sane & molestū: nā ordiri in suā cōmēdationē cœpit se fuisse antea romæ senatorem vbi quicqd ab se itemq; ab reliquis ī suā laudē honoreq; dictum factūue extiterat ꝓlixo sermone explicauit. Exitū deinceps ex vrbe comitatūq; recēsuit: primo die sutrium cōtulisse se dixit & quæ ibi se acta erant

ſingulatim: tū dieti quo ī loco hoſpitiōe fuiſſet ac quic-
quid ab eo geſtū quaq; de re eēt narrauit: plures hore
hac ī oratione trāſierāt: & nōdū peruenerat ſenas: cū oī
bus ſermonis odioſi lōgitudo īfenſa eēt neq; finis fieret
dicendi. Videret̄ antē ille vniuerſum diē in his fabulis
cōſumptur⁹ cū iam nox appropīquaret: tū vn⁹ ex aſtā
tibus iocabūdus ad aurē p̄toris accedēs: dn̄e īquit hora
iā tarda eſt ſuſtieris iter oportet: nā niſi hodie florētiā ī
traueritis cū hodiern⁹ dies ſit vobis cōſtitut⁹ aduenīē-
dū: officiū hoc amittetis: hoc ītellecto ſtult⁹ homo ac lo
quax tandem retulit ſe florentiam veniſſe.

De muliere quæ virum defraudauit.

P Etrus quidā cōtribulus me⁹: olī mihi narrauit
fabulā ridendā & verſutia dignā muliebri. Is rē
habebat cū fœmina nupta agricolæ haud multū prudē
ti & is foris ī agro ſepius ob pecuniā debitā p̄noctabat.
Cū aliquādo amicus intraſſet ad mulierē vir īſpirat⁹ re
dijt ī crepuſculo tū illa ſubito collocato ſub t⁹ lectū adul
tero maritū verſa grauiter illū īcrepauit: q̄ rediſſet: aſſe
rens velle eū degere in carcerib⁹: modo īquit prætoris
ſatellites ad te capiēdū vniuerſam domū p̄ſcrutati ſūt:
vt te abriperēt ad carcerē cū dicerē te foris dormire ſoli
tū abierūt cōminātes ſe paulopoſt reuerſuros. Quære
bat hō perterrit⁹ abeūdi modū. ſed iā portæ opidi clau
ſe erāt tū mulier quid agis infœlix ſi caperis actū ē. Cū
ille vxoris conſiliū tremens quæreret: illa ad dolū prō
pta aſcende inquit ad hoc columbarium: eris ibi hac no
cte ego oſtium extra concludam & remouebo ſcalas
ne quis te ibi eſſe ſuſpicari queat. Ille vxoris par-
uit conſilio. Ea obſerato oſtio vt viro facultas egre-

diendi non esset amotis scalis hoiem ex ergastulo, edu
xit: qui simulans lictores prætoris iterũ aduenisse ma-
gna excitata turba muliere quoq̧ ꝑ viro loquẽte ingẽ-
tem latẽti timorẽ incussit: sedato tamẽ tumultu in lectũ
protecti ea nocte veneri operam dederunt: vir delituit
inter stercora & columbos.

De sacerdote solennitatem palmarum ignorante.

b Ellum oppidum est in nostris appẽnini mõtibꝰ
ad modũ rusticanum: in eo habitabat sacerdos
rudior atq̧ indoctior ĩcolis: huic cum ignota essent tꝑa
anniq̧ varietates: nequaq̃ indixit quadragesimã popu
lo suo. Venit hic ad terrã nouã ad mercatũ sublato an-
te solennitatẽ palmaꝝ cõspectisq̧ sacerdotibus oliuaꝝ
ramos ac palmulas in diẽ sequentẽ parantibus admi-
rãs quid nã id sibi vellet: cognouit tũc erratũ suũ & qua
dragesimã nulla obseruatione suoꝝ trãsisse. Reuersus
in opidũ & ipse ramos palmasq̧ in posterũ diẽ parauit
qui aduocata plebicula hodie inquit est dies quo rami
oliuarũ palmarũq̧ dari ex cõsuetudine debẽt: octaua
die pasca erit: hac tãtũ hebdomada agẽda ẽ penitẽtia:
neq̧ longiꝰ habemꝰ hoc anno ieiuniũ: cuiꝰ rei cãm hãc
cognoscite. Carnis primũ hoc ãno fuit tardũ ac lentũ q̧
propter frigora & difficultatẽ itineꝝ hos mõtes nequi-
uit supare: ideoq̧ & quadragesima adeo tardo ac fessu
gradu accessit vt iã nil ãplius q̃ hebdomadã vnã secum
ferat: reliqs in via relictis: hoc ergo modico tꝑe quo vo
biscũ mãsura ẽ: cõfitemini & penitẽtiã agite omnes.

De rusticis nuncijs interrogatis an vellent crucifixũ
viuum vel mortuum ab opifice.

e X hoc q̃dẽ opido missi sunt quidã aretiũ ad emẽ

dum ligneum crucifixũ qui in eorum ecclesia poneret deducti ad hmõi rerꝝ opificem quẽdã cum rudes & ve luti stipites essent opifex risus materiã auditis hoib⁹ q̄ rens: viuũ ne an mortuũ crucifixum vellẽt postulauit: illi sumpto paulo tp̄is ad cõsultandum secreto collocu ti: demum rñderunt se viuũ malle nã si eo mõ suo po pulo nõ placeret se illũ euestigio occisuros.

Dictum coci duci mediolanensi habitum.

d Vx mediolani senior princeps in oĩbus reb⁹ ele gantie singularis: habebat cocum egregiũ quẽ vsq; ad gallos ad perdiscẽda obsonia miserat: bello q̄d ingẽs cum florentinis dux habuit: cum ei aliq̄n nõ satis prosper nuncius aduenisset admodum turbauit ducis mẽtem oblatis postmodum ad mẽsam epulis sapores nescio quos cum dux ĩprobasset: epulas insuper vt non rite cõditas esset aspernat⁹ accitum cocum veluti ignarꝝ artis aspere increpauit: tum ille vt erat liberior in loquẽ do. Si florentini inquit tibi gustũ atq; appetitũ auferunt que mea est culpa: & cibi enim mei sapidi sunt & sum ma arte cõpositi: sed te nimiũ concalefaciunt & appeti tum auferunt florentini: risit ille vt erat humanissimus coci facetam in respondendo libertatem.

Eiusdem coci dictum ad prelibatum principem.

i Dem cocus bello insup vigente iocatus ad men sam ducis: cũ videret eũ anxiũ atq; afflictũ curis nõ mirũ esse ĩquit illũ torqueri nã duo impossibilia dux conatur: vnũ ne habeat cõfinia: alterꝝ vt piguẽ reddat: frãciscũ barba uarẽ hoĩnẽ opulẽtũ sũmaq; cupiditate fla grãtẽ: hoc dico pstringẽs & dominãdi appetitũ ducis ĩ moderatũ & frãcisci ĩ mẽsã opũ atq; ãbitionis cupiditatẽ

Petitio eiusdem coci ad eundem principem.

S ipse cũ multi peterent varia beneficij loco summo opore in cena ducẽ rogauit vt se asinũ faceret miratus dux quid sibi ea postulatio vellet: cur se asinũ q̃ hominẽ mallet. Atqui oẽs video inquit ille: quos in sublime extulisti. quib⁹ honores & magistratus dedisti supbia & fastu elatos atq₃ insolẽtes euasisse asinos. Itaq₃ ego quoq₃ asinus a te fieri cupio.

De Iannoto vicecomite.

a Ntonius luscus vir facetissim⁹ ac doctissimus: cũ ei not⁹ quidam litteras apud põtificem expediẽdas obtulisset atq₃ ipse certo in loco corrigere atq₃ emẽdam iussisset. Ille autẽ posteridie litteras easdem retulisset veluti emẽdatas inspectis litteris tu me ĩquit. Iannotũ vicecomitẽ forsan putasti: cũ quereremus quidnã hoc sibi dictum vellet Iannotus ait olim pretor fuit nr̃ Vicentinus homo bonus sed corpore & ingenio crasso. Is sepius aduocato secretario mandabat scribi epistolã ad ducem Mediolani seniorẽ quarum particulã: quãdam ipse dictitabat que spectabat ad ceremonias verborum reliqua committebat secretario seniori qui afferebat epistolam postmodum scriptam eam. Iannotus legendam sumens statimque epistolam veluti incondi tam atq₃ ineptam increpans nõ bene est aiebat pergeatq₃ emenda. Secretarius qui patroni sui stulticiam nosset: & mores paulo post reuertens at eãdem eplã̃m nihilo mutatam ferens & correxisse se & rescripsisse dicebat quam cũ ille tanq̃ lecturus in manus sumeret inspecta paulum epistola nũc bene se habet inquit: vade & obsigna atq₃ ad ducẽ destina hoc omnibus epistolis

suis facere consueuit.

De sutore vicecomitis per viam comparationis.

c Ommiserat olim Martinus pontifex Antonio lusco litteras quasdā cōficiēdas: quas cū postmodū egisset iussit pōtifex illas legēdas quoq; deferri ad quēdam amicum nostrū in quo plurimū fidebat. Ille aūt q̄ paulū eēt in cena cōcalefactus a vino lr̄as penit⁹ improbauit & aliū in modū cōponi iussit: tūc antonius Bartholomeo de bardis q̄ aderat: faciam inquit in litteris meis quod olim sutor in farsitio quod appellant Ioannis galeacij vicecomitis. Cras antequā edat vel bibat redibo & littere bene erunt: deinde percōtanti quid nā hoc esset Bartholomeo Ioannes Galeatius vicecomes inquit Antoni⁹ pater senioris ducis mediolani erat vir magn⁹ pīguis suū iubebat quē acriter redarguēs aiebat fecisse illū & corpulētus. Is cū sepi⁹ m̄lto cibo & potu vētrē farsisset post cenā cū iret cubitū vocari ad se sutorē sibi farsiciū nimis artum: mandabatq; ampliari ne sibi eēt molestū factū erit aiebat sutor vt iubes cras optime erit: deīde acceptam vestem ꝓiciebat ad ꝑticā: nihil immutans cum dixerent ceteri cur nō amplias vestem hanc que nimiū ventrē domini vrget: hic cras inq̄t cū domin⁹ post gestionem surrexerit ac ierit caccatū vestis erit amplissima: mane portabat farsitium quo ille induto nūc bene est dicebat: nullo in loco me offendit. eodē mō antoni⁹ epistolam suam digesto vino placituram dixit.

Querimonia spolij causa ad facinum canem facta.

a Pud facinum canem qui fuit vir crudelis ac dux precipuus in hac nostri temporis militia quærebatur quidam se spoliatum clamide in via a quodā suo

milite: hunc intuens facinus veſtitum tunica bona que ſiuit an illam cum ſpoliaretur geſtaſſet: cum ille annuet ret. Abi inquit hic quem dicis te ſpoliaſſe nequaquam ex meis militibus nā nullus meus vnquam tibi tam bonam tunicam reliquiſſet.

Exhortatio Cardinalis ad armigeros pontificis.

c Ardinalis hiſpanienſis bello q̄d eo auctore geſtū eſt in piceno aduerſus pōtificis hoſtes: cū aliquā do ad aciem vētum eſſet in qua vicere aut vinci eos qui pontificē ſequebātur neceſſe erat: hortabat̄ milites ad pugnā pluribus verbis aſſerēs qui in eo prelio cecidiſſent cū deo & angelis tranſituros. peccatorū enim omnium veniā ꝓpoſitā occumbentibꝰ affirmabat quo morti ſe alacrius offerent. His exhortationibꝰ vſus excedebat pugua: tūc vnus ex aſtantibus militibꝰ: cur tu ī quit non & ad hoc prādiū vna nobiſcū accedis: At ille tēpus prandij nondū eſt mihi inquit quoniā nōdū eſurio.

Patriarche Reſponſio.

p Atriarcha Hieroſolymitanus qui cancellariam apoſtolicā regebat: cōuocatis aliquando in vrbe certam ob cauſam diſcuciendam aduocatis: nōnullos neſcio quid verbis acriter caſtigauit: huic cū vnꝰ p̄ ceteris thomas biracus liberiꝰ reſpondiſſet verſus in eū patriarcha īquit malū caput habes at ille vt erat homo promptus ad laceſſendū ac ꝑfacetus recte īquit ac vere loqueris: nihil enī veriꝰ poteſt dici nā ſi bonū caput habere ſatis meliori loco res noſtræ eſſent neq̧ hac opus eſſet controuerſia: te igitur ip̄m culpas ait Patriarcha: tum ille nō me inquit ſed caput repræhēdo: facete ī ipſum qui aduocatis omnibus p̄erat patriarchā luſit qui

duro ;paulum capite existimabatur.

De vrbano pontifice vi.

a Lter Vrbanū olim sumū pōtificē sextū leuiter perstrixit. nā cū ille nescio quid acrius a pōtifice cōtenderet malo capite es iquit Vrban⁹. Tum ille hoc idē inquit & de te vulgi dicūt hoīes pater sancte.

De sacerdote qui loco ornat⁹ capones epo portat.

e Piscopus aretinus Angelus noīe: quē nouim⁹ aliquādo cōuocauit ad sinodū sacerdotes suos precipiēs vt qui aliqua cū dignitate essent cū cappis & cottis: sunt enī he vestes sacerdotales ad sinodū ꝓficisceret. Quidā ṗsbiter cui hæc vestimēta deerāt mœst⁹ domi erat ignorās vñ nā ea sibi pararet. hūc cogitabūdū vultu dimisso conspicata ancilla quā domi nutriebat cū quæsisset meroris cām dixit sibi cū cappis & cottis scdm episcopi edictū eundū ad sinodū esse. Atqui īquit o bone vir nō recte vim mādati hui⁹ cognouisti: nō enī cappas & cottas sed cappos coctos eps postulat qui tibi sunt deferēdi: appræhēditqꝫ sacerdos muliebre cōsiliū & secū capones coctos deferens optime ab epo fuit suscept⁹: qui ꝓ risum retulit hūc sacerdotē solū recti⁹ q̄ cæteros edicti sniam cognouisse.

De amico qui ægre ferebat multos sibi præferri doctrina: & probitate inferiores.

i N curia romana vt plurimū fortūa dominat̄: cū perraro locus sit vel ingenio vel virtuti sed ambitione & iportunitate parātur omnia vt de nūmis sileam: qui vbiqꝫ terrarum imperare videntur: amicus quidam qui ægre ferebat præferri sibi multos doctrina & probitate inferiores: quærebātur apud angelotbi.

tum cardinalem ſancti Marci nullã haberi ſuæ virtu-
tis rationem : ſeqꝫ poſtponi his q̃ nulla in re ſibi pares
eſſent ſua inſuꝑ ſtudia cõmemorauit: & in diſcẽdo la-
bores: tũ ꝓmpt⁹ ad laceſſenda curiæ vicia cardinalis:
hic ſciẽtia inquit & doctrina nihil proſunt ſed perge &
aliquod tp̃s ad ediſcẽdũ vaca ſi vis põtifici accept⁹ eẽ.

De muliere frenetica.

m Vlier ex meo municipio cũ videretur freneti
ca ducebatur a viro & genere ꝓximis ad fati-
dicã quandã cuius ope curaretur: cũ arnũ fluuiũ trãſi
tur mulierẽ ſupra dorſũ hoĩs validoris impoſuiſſent:
cœpit illa e ueſtigio nates mouere ſimiles coeunti ac
magna voce clamans ego inquit ſepius verba iterans
vellẽ futiri quibus vocibus cãm exp̃ſſit morbi: qui fe-
rebat fœminã adeo eſt in riſum effuſus vt vna cũ ea in
aquã caderet: tũc ridentes oẽs cũ inſaniæ medelã co
gnouiſſent nõ eſſe opus incantationib⁹ aſſerũt: ſed coi
tu ad ſanitatẽ reſtituẽdã: & in viꝝ verſi tu inquiũt opti
mus vxoris curator eris. Redeuntibus igit̃ illis cũ vir
vxorẽ cognouiſſet mẽs priſtina redijt: hæc ad mulieꝝ
inſaniam eſt medela.

De muliere ſupra padum aſtante.

d E meretricibus ferebantur nauicula ferrariam
vna cum certis curialib⁹ duæ mulieres ex his
quæ ſeruiunt indigẽtibus. Tum mulier quædam ſu-
pra padum aſtans fœminas cõſpicata inſuper: o ſtulti
inquit an putabatis meretrices vobis ferrarie defutu-
ras cũ certe plures inueniũtur hic meretrices q̃ venet⁹
probe mulieres:

De abbate ſeptimi.

a Bbas ſeptimi homo corpulẽtus & pinguis ve-

speri florentiã ꝓficiscẽs interrogauit rusticũ obuiũ an portã se ingredi existimaret: intellexit abbas an putaret se peruentuꝝ in vrbẽ antequã clauderẽtur porte. Ille vero in pinguedinẽ iocatus atq; inquit currus feni nedũ tu portam introiret.

Ciuis constantie soror cuius grauida erat.

27 N Obilis ep̃s ex britãnijs ad ostẽdendum q̃ tunc multi requirebant concilij constantiensis libertatem in magno prælatoꝝ conuentu hoc attulit testi=moniũ: fuisse ait cõstantie ciuẽ cuius soror ĩnupta grauida facta erat. cum fratri tumor vẽtris innotuisset ac=cepto gladio quid id esset aut vnde id ꝓdisset quæsi=uit percussori similis. Tum iuuenis exterrita id esse ait concilij opus: seq; ex cõcilio prægnantẽ hoc intellecto frater cõcilij metu ac reuerẽtia sororẽ ĩpunitã reliquit. Cũ cæteri aliaꝝ reꝝ libertatẽ q̃rerẽt ille ꝑtulit licẽtiã futuendi.

Sigismondi imperatoris dictum.

28 S Igismondus quoq; imperator cuidã coram eo querẽti constantiæ libertatẽ non esse: atqui in=quit nisi hic summa esset libertas tu tã libere minime loq̃reris: libere enĩ loqui magne libertatis est signũ.

Dictum sacerdotis Laurentij Romani.

29 Q Va die Angelotus romanus factus est a põtifice Eugenio cardinalis: quidã laurẽtius sacer=dos vrban⁹ domũ redijt hilaris applaudẽs totusq; in risum ac letitiã effus⁹ cũ rogarẽt vicini quidnã sibi obrigisset noui q; tã let⁹ & alacris eẽt: bene ĩquit ẽ magna ĩ spe sũ postea q̃ demẽtes atq; ĩsani cardinales fieri cœ=perũt cũ Anglot⁹ amentior me sit cardinalẽ me quoq; esse futurum.

Confabulatio Nicolai anagnini.

i N hac ferme ſententiā Nicolaus anagninus io
catus eſt ī pōtificē Eugeniū quē dicebat pluri-
mū ſtultis & īſipiētibus fauere: nā cū eſſem⁹ cōplures
varijs de rebus vt fit in palacio cōfabulātes: quidā ini
quitatē fortunæ maxime accuſabāt: quærebāturq; eā
reb⁹ ſuis admodū aduerſam. Tum nicola⁹ vir doctiſ
ſimus: ſed ingenio incōſtāti & ꝓcaci lingua: nullus eſt
omniū qui viuāt inquit cui magis q̃ mihi fortuna fue-
rit inimica: nā cum hoc tēpore ſit ſtultitiæ regnū: in de
umq; omnes fere amētes atq; inſanos. Angelotū quo
q; nouimus inter eos ad amplas dignitates atq; officia
extolli. Ego ſolus relictus ſum ex omniū demētiū nu
mero: cui nihil cōceditur hoc mihi ſolius accidit mali
gnitate fortunæ.

De Prodigio.

m Onſtra hoc anno plura diuerſis in locis natura
edidit. In agro ſenagaliēſi in piceno: Bos quæ
dā ſerpentem peperit mire magnitudinis capite erat
groſſiori q̃ ſit vituli: collo lōgo ad menſurā vlne: cor-
pore cani ſimilis terete: & longiore hunc editū cū bos
conuerſa: reſpexiſſet magnoq; mugitu edito exterrita
aufugere vellet: erectus ſerpēs ſubito poſteriorib⁹ cru
ribus cauda circūdatis ad vbera os admouit: tamdiu
ſugēs quoad lac inerat vberib⁹: deīde boue relicta ad
ſyluas vicinas aufugit. Vbera poſtmodū & ea crurum
pars quā ſerpēs cauda tetigerat veluti aduſta nigraq;
diutius ꝑmanſerunt: hoc paſtores nā in armento bos
erat: ſe vidiſſe affirmarūt. Bouem quoq; poſtea vitulū
peperiſſe: idq; ex litteris ferrariam nuntiatum.

Dictum Magiſtri Hugonis Senenſis.

v Ir insignis Hugo senēsis medicorꝝ nr̄i tp̄is mihi quoqꝫ retulit vatū ferariæ cattum bicipitē seqꝫ id cōspexisse. 32

De Monstro.

i N agro quoqꝫ paduano mēse Iunij constat natū esse vitulū duobus capitibus vnito corpore posterioribꝰ anterioribusqꝫ cruribus duplicatis. Ita tamē vt essent cōiuncta: hoc monstrum quidam ad quæstū circunferebant: multiqꝫ id vidisse affirmabant. 33

De Monstro.

i Llud insup constat allatā esse feraria imaginē marini monstri nup in littore dalmatico inuēti: corpore erat haumano vmbilicotenus: deiceps piscis ita vt inferior pars quæ in piscē desinebat esset bifurcata: barba erat prolixa duobus tanq̄ cornibꝰ sup auriculas eminētibus: grossioribꝰ mamınis ore lato manibus quattuor tantū digitos habentibus a manibꝰ vsqꝫ ad ascellam atqꝫ ad imum ventrē: ale pisciū protendebantur quibus adnabat. Captum hoc pacto ferebāt: Erāt q̄ plures femine iuxta littus lauantes lineos pannos ad vnam earū accedēs piscis: cibi vt aiūt causa mulierē manibus cōprehendit ad se trahere conatus: illa reluctās & erat aqua modica magno clamore auxiliū ceterarꝝ implorauit. Accurrētes quinqꝫ numero monstrū neqꝫ enim in aqua regredi poterat fustibus & lapidibus perimūt qđ in littus abstractū haud paruū terrorē aspiciētibus ꝓbuit: erat corporis magnitudo paulo lōgior ampliorqꝫ forma hominis: hāc ligneā ad nos feraria vsqꝫ delatā cōspexi cibi gratia mulierē cōprehensam argumēto fuere pueri nōnulli qui cū diuersis temporibus ad littus lauandi causa accessissent: nusq̄ 34

postea comperti sunt quos postmodum ab eo mõstro captosq; crediderunt.

35 Facetia histrionis ad bonifacium papam.

b Onifacius pontifex nonus natione fuit Neapolitanus ex familia tomacelloꝝ: appellant autẽ vulgari sermone tomacelli cibus factus ex iccore sui sic admodũ contrito atq; in modũ pili inuoluto interiore pĩguedine porci: cõtulit bonifacius se ꝑusiũ scđo sui pontificatus anno: aderãt aũt secũ fratres & affines ex ea domo per multi qui ad eum vt fit confluxerãt honoꝝ ac lucri cupiditate. Ingresso Bonifacio vrbem sequebatur turba primorum ĩter quos fratres erãt & ceteri ex ea familia quidã cupidiores noscẽdoꝝ hoĩum querebant qui nam essent qui sequerent: dicebat vnꝰ itẽ alter: hic est andreas tomacellus: deinde hic Ioãnes tomacellus cũ plures deinde tomacellus nominatim recẽsendos. Tũ quidã facetus hohe ꝑ magnũ nẽpe fuit iecur istud inquit ex quo tot tomacelli prodierunt & tam ingentes.

36 De sacerdote qui caniculum sepeliuit

e Rat sacerdos in tuscia quidã rusticanus sed ad modũ opulentus hic caniculũ sibi caꝝ cũ mortuus esset sepeliuit in cimiterio. Sensit hoc eps̃ & in eiꝰ pecuuiã animũ intendẽs: sacerdotẽ veluti maximi criminis reꝝ ad se pugniẽdũ vocat: sacerdos qui animũ epi satis nouerat: quĩquaginta aureos secũ deferẽs ad epm̃ deuenit qui sepulturã canis grauiter accusans: iussit ad carceres sacerdotẽ duci: hic vir sagax: o pater inquit si noscere qua prudentia caniculus fuit nõ mirareris si sepulturam inter homines meruit. Fuit enĩ

plusq̄ ingenio humano: tū in vita tum p̄cipue in morte: quid nā hoc est ait ep̄s: testamentū inquit sacerdos in fine vite cōdens: sciensq; egestatē tuā tibi quinquaginta aureos ex testō reliquit quos mecū tulit. Tū ep̄s & testamentū & sepulturā cōprobās: accepta pecunia sacerdotem absoluit.

De titāno qui homini pecunioso cās iniustas iiecit.

h Omo admodū pecuniosus erat ī piceno in opido Cingulo nomine: audiuit hoc tirannus loci atq; ad eripiendos nūmos animū adiiciēs quesiuit occasionē criminis qua illi pecunias auferret: vocato ad se viro dixit illū crimine lese maiestatis reū teneri: cū nihil contra eius statum aut dignitatē se factū contenderet perstabat tirannus asserēs illū capite esse mulctandū: homo insons quidnā tandē egisset cū postularet. Hostes inquit meos ac rebelles qui contra me cōspirarūt domi abscōditos tenuisti: sensit tandē ille suis nūmis insidias parari. Malens igit̄ vite quā pecuniis parcere. Verū est inquit qd̄ ais mi domine: sed destina mecum satellites tuos ego hostes illos ac rebelles tibi statim cōprehensos dabo. Missos itaq; lictores domū ad arculā ī qua pecunia erat secū duxit: eaq; aperta capite hos inquit euestigio: hi sunt enī non solū domini sed mei quoq; hostes acerrimi ac rebelles: quibus delatis ad tirannum homo penam omnem euasit.

De religioso qui sermonem habuit.

o Pidum est in montibus nostris: in quo multi ex variis locis ad diem festum cōuenerāt: erat enī celebritas sancti Stephani religiosus quidam erat habitur⁹ de more sermonē ad populū cū hora esset diei

tarda sacerdotes autē esuriēt vererenturq́ʒ longitudi-
nē sermonis. Ascendētiq́ʒ suggestū religioso vn⁹ & itē
alter vt paucis loqueret̃ in aurem hortati sunt. Ille se
exorari facile passus ac prelocut⁹ quedā ꝓut cōsueue
runt: fratres mei inquit anno p̄terito cū hoc in loco vo
bis astantibus verba facere de sanctitate vita & mira-
culis huius sancti nostri: nihil p̄termisi eoꝶ qđ illo vel
audiui vel scripta in sacris libris reperiuntur: que oīa
vos credo memoria tenere: postmodū vero tū nihil no
ui fecisse nihilq́ʒ āpli⁹ de eo scriptū repi: signo igit̃ cru
cis facto dicite cōfiteor & reliqua q̄ sequūt̃ & ita abijt.

Facetissimum consilium Minacij ad rusticum.

39 r Vsticus cum castaneam arborem ad excutien-
dos fructus ascendisset cecidēs ex ea costā pe-
ctoris effregit: ad hunc cōsulandum accessit minacius
quidam homo per facetus: qui inter loquendū datuꝶ
se normam illi dixit: qua seruata nunq̄ ex arbore ca-
deret: vellē hoc antea īquit eger cōsuluisses: attamen
& in futuꝶ poterit prodesse: tū Minaci⁹ fac semper in-
quit ne sis celerior in descensu: q̄ in ascēsu: sed ea qua
ascēdis tarditate descēdas hoc pacto nūq̄ precipitem
te ages.

Eiusdem Minacij responsio.

40 i Dem Minacius cū aliquando nōnullos nūmos
& vestes ad talos egenus enī erat lusisset: flens
ad hostiū taberne cuiuspiā sedebat: videns merentē
flentēq́ʒ amicus quid nā est tibi inquit nihil minacius
ait cur nā ergo si nihil habes ploras hoc solū quia nihil
habeo īquit. admiratus ille quare ergo si nihil habes
ait lacrimas ob hanc ipsam cām respōdit: quoniā nihil

est mihi: alter nihil sibi eē causa cur ploraret ītellige-
bat: alter nihil sibi reliquū superesse a ludo plorabat.

De paupere monoculo qui frumētū emptur⁹ erat. 41

tEmpore quo florētie summe aliquādo erat an
no ne charitas accessit pauper luscus ad forum
quedā sextaria frumēti vt dicebat empturus: rogauit
hūc in foro ꝑcontantē preciū quidē alter superueniēs:
quanti sextariū frumenti venderetur hoīs oculo īquit
constat: designās his verbis annone charitatē hoc au
diens scitulus qui aderat puer cur tu ergo ait tam grā
dē sacculū portasti cū non amplius quā vnum sextari-
um possis emere.

Vir qui mulieri dum egrota esset veniā postulauit. 42

cOnsolabatur vxorem vir que aduersa valitudi
ne diem suum obibat: memorans omnia boni
mariti officia sibi in vita prestitisse: veniamqꝫ postulās
si quid vnꝗ̄ aduersus eam iniqꝫ egisset: neqꝫ īter cetera
se ait omisisse vnꝗ̄ quī debitum thoro ꝓberet eo exce
pto tpe quo illa nō recte valeret: ne coitu fatigaretur:
tū mulier licet morbo grauis hoc inquit: per fidē nūꝗ̄
parcā neque remittā tibi: nullo enī tēpore adeo inua-
lida atqꝫ infirma extiti quin cōmode possem resupina
iacere: danda est igit̄ viris opera ne hoc venie gen⁹ ab
vxoribus implorent cum rite negari possit.

De adolescētula ꝗ̄ viꝛ de paruo priapo accusauit.

aDolescens nobilis & forma insignis duxit vxo-
rem filiam Nerij de paccis equitis florētini īter
ceteros sue etatis egregij & prestātis viri post aliquot
dies vt moris est adolescentula ad patrem reuertitur
nō alacris aut iocūda vt cetere solēt: sed mesta ac vul-

tu languido intuens terram: aduocatam in cubiculo clanculũ rogat mater nũquid res sint satis salue vt vultis flens iuuencula respondit: nõ enim viro me despõsastis ait: sed ei virilia desunt: nihil enĩ aut parũ habet eius partis ꝓpter quã fiunt matrimonia: dolẽs admodũ fortunã filie mater rẽ cum viro cõmunicat: deinde re vt fit inter cõsanguineos mulieresqꝫ que ad cõuiuiũ aderãt: vulgata mestitia doloreqꝫ oĩs impletur dom⁹ cũ nõ nuptã sed suffocatam adolescentulã egregiã forma dicerẽt. Supuenit postmodũ vir cuius gratia cõuiuiũ parabat̃ & cũ omnes vultu merenti afflictoque cõspiceret: miratus rei nouitatẽ quidnã noui accedisset rogabat: nullus erat qui causam doloris auderet palam facere: vnus tandẽ liberior ait dixisse puellã mãcũ esse illum in virili sexu: tum iuuenis alacer nequaq̃ hec erit cã que aut nos cõturbet aut conuiuiũ disperdet cito hoc purgabitur crimẽ. Cũ in mẽsa oẽs sederẽt viri pariter ac mulieris: sumptis iam fere cibis surgẽs adolescẽs patres inquit sentio me culpari in ea re cui⁹ vos testes esse an vera sit volo: deĩde educto egregie forme priapo: vestibus enim curtis tũc vtebat̃: ac supra mensam posito omnes ad rei nouitatẽ magnitudinẽque cõuertit: & an culpandus esset quesiuit: maior pars mulieꝝ vt viris suis talis copia ĩesset optabat viri per multi se ab illo tali suppellectile superari sentiebãt: qui omnes in adolescentulã cõuersi grauiter illos stulticiam increpabant: alius aliud quid obiurgãs: tũ illa quid iurgatis: quid me reprehẽditis inquit: asell⁹ noster quẽ ruri nuper cõspexi bestia est & adeo extẽso brachio oblongũ mẽbrũ habet: hic vir me⁹ qui hõ

eſt nō habet eius medietatē. Credidit ſimplex puella hoībꝰ longiꝰ q̄ beſtijs eiuſmodi mēbrū ineſſe debere.

De predicatore qui potius decē virgines q̄ vnā nuptā eligebat 44

p Redicabat tibure frater parum conſideratus ad populum aggrauans multis verbis ac deteſtans adulterium: dixitq; inter cetera adeo eſſe graue peccatum vt mallet decē virgines cognoſcere q̄ vnicā mulierē nuptā hoc etiam multi qui aderāt elegiſſent.

De paulo qui ignorātibꝰ nōnullis luxuriā cōmouit. 45

a Lter paulus noīe quē ipſe noui: cū Secie vrbe campanie in quadā contione luxuriā deteſtaretur: nōnullos adeo laſciuos atq; intēperantes dicebat vt ad eliciendā maiorē ex coitu voluptatē: natibꝰ vxoris puluinū ſubiicerēt: hoc adeo nōnullos qui id ignorabant cōmouit vt paulo poſt verū eſſe experirentur.

De confeſſore. 46

m Vlier adoleſcens que id mihi poſtea retulit ꝓfecta eſt aliquando ad confitendū peccata ſua prout fit tempore quadrageſime. Cum interloquendum ſe viro non ſeruaſſe fidem reſpondiſſet: confeſſor qui frater erat libidine incenſus: protento palio priapum erectum in manu adoleſcentule poſuit: ſuadens vt ſui miſeretur. Illa rubore perfuſa abiens: matri que haud procul erat roganti quidnam ſibi tantus rubor vellet narrauit confeſſoris ſuaſionem.

De medico & cetera. Reſponſio mulieris. 47

i Nterrogata ſemel a viro mulier: que nam cauſa eſſet: cur cum coitus voluptatis ita particeps eſſet femīa ſicut & vir: tamē homines citiꝰ appeterent

ſequerenturq́ꝫ mulieres q̃ ille viros: tũ illa ſumma cũ ratione hoc ĩſtitutum eſt inquit vt potius nos requiramur a viris. Cõſtat enim paratas ac promptas nos ad concubitũ ſemper eſſe nos nõ item fruſtra ergo viri peterẽtur a nobis cũ eſſẽt ĩparati. Scita facetaq́ꝫ reſpõſio.

40 De medico q tpe belli Bernardo pacem nomĩauit.

Bello quod primum florentini cũ duce Mediolani poſteriore habuerunt lege ſanxitũ eſt capitale eſſe ſiquis de agẽda pace verba feciſſet. Bernardus manecti ciuis facetiſſimꝰ erat ĩ foro veteri: neſcio quid empturus: acceſſit ad eũ frater quadã ex his mẽdicis circumforaneis: qui in triuijs aſtãtes aliquid ſibi a tranſeuntibus dari in neceſſarios vſus petũt: ac quippiã petiturus primis verbis pax tibi ĩquit tum Bernardus quid pacẽ tu nomĩaſti an neſcis capitale eẽ ſi quis de pace loquatur: ab eo inquit: ne quis me huius culpe affinem putet: hoc dicto recedens a nebulonis illiꝰ moleſtia ſe exemit.

41 Fabula domini. F. philelphi.

Erat ſermo inter ſocios: que pena eſſet ſtatuenda ĩ vxores impudicas. Bonifacius ſalutatus ea qua bononienſis amicus ſuus minatus eſt ſe vxorem ſuã affectuꝝ exiſtimabat. Sciſcitantibus nobis penam bononienſis inquit vir haud magno exiſtimandꝰ habet vxorem ſatis liberalẽ & mihi quandoq́ꝫ obſequentẽ: cũ acceſſiſſẽ domũ aliquando noctu foris ſtans: audiui eos acriter collitigantes: ĩcrepabat enĩ vir vxorẽ: accuſans ĩpudiciciã eius. Illa vt moris eſt taliũ: negãdo ſe tuebat̃: tũ vir ĩterclamãdũ Iohanna Iohãna ait: ego te neq́ꝫ verberabo neq́ꝫ percutiã: ſed ĩtantũ te fu-

tuã quoad plenã domũ filijs reddã: atq ita solam te cum natis relinquã postmodum & abibo: risimus oẽs genus supplicij adeo exquisitum quo stultus ille vltu rum se vxoris flagitia putauit.

Cardinalis burdugalensis de histrione.

g Regorius duodecimus anteq̃ pontifex crearet in cõclaui & postea quoq plurima se facturum pollicitus est pro scismate quod tunc in ecclesia vigebat tollendo: atq adeo aliquibus diebus in eo quod promiserat permãsit vt etiam pontificatui se cessurum si opus esset sponderet: postmodũ vero dulcedine ductus dignitatis iuramenta & promissiones omnes irritas fecit: nihil seruãs eorum que antea pollicebatur: hoc egre ferẽs cardinalis burdugalensis vir grauis & consilij singularis mecũ de hisce rebus aliquando loquẽs hic inquit nobis effecit q histrio bononiẽsis se asserẽs volaturum. Cum referari mihi fabulam rogarẽ: histrio fuit nuper bononie ait qui proposito palam edicto se volaturum ex turri quadam que est versus pontẽ sancti Raphaelis miliari amplius extra vrbem predixit: congregato ad diem constitutum omni ferme bononiensi populo sole & fame vsq ad occasum solis homines ludendo macerauit: pendebant oẽs animi suspẽsi ad aspectũ turris volatũ hominis expectãtes. Cum ille interim in turris cacumine ostẽderetur alasq quateret volaturo similis: seq deorsum proiecturum fingeret: erat magna ad hec signa populi acclamatio patulo ore turrim aspicientes tum histrio post solis tandem occasum ne nihil actum videretur: versis ad eos renib⁹ culũ populo ostentauit. Ita elusi oẽs in edia &

tedio confecti in vrbem noctu redierunt. Eodē modo noster inquit qui post tot ostentationes tandem nobis posteriora ostēdendo satisfecit.

51 Responsio Redolphi ad. B.

r Edolphi camarinensis dictum prudens refert̃: obsidebatur ciuitas bononiensis a Bernaboue ex familia vicecomitum domini Mediolani: erat autē ad custodiam ciuitatis dux positꝰ. a pōtifice redolphꝰ vir bello & pace egregius qui se intra menia cōtinebat ob ciuitatis tutelā leui semel ꝑ excursores cōmisso prelio a quo redolphus aberat captus eques ad Bernabouem ductꝰ est. Interrogabat ille inter cetera: cur non egrederet̃ ad bellū redolphus eques cū vnā aut alterā causam attulisset: tandē dimissus redijt in ciuitatē: tum Redolphus sciscitās quid in castris hostiū ageret̃ & que verba Bernabouis ad eum fuissent: cum intellexisset respōsionē equitis eguessum. suum excusantē nō bene inquit respondisti: vade dic Ber. (diaris.
Redolphus ait se ideo vrbē nō egredi: ne tu īgre=

52 v Iri nōnulli camerinēses extra vrbem exercitij causa sagitando tēpus terebant. Cū quispiā sagittā incautiꝰ emisisset astantē procul redolfum leuiter vulnerauit: capto illo cum varie de pena inferēda sententia dicerentur: & vt quisque accerrime sentiret: item se maxime principi gratificaturꝫ putaret: vnus cēsuit manum illi esse anputandam ne amplius arcu vteretur: redolphus liberum hominē dimitti iussit dicēs illam futuram fuisse vtilem sententiam si id ante acceptum vulnus consilium dedisset plena prudentie & humanitatis responsio.

Fabula Mancini. 53

m Ancinus vir rusticus opidanus meus frumēto
ad figinum castrum asellis vehendo exerce=
batur: quos ille compluris ad vecturam sumebat. Cū
ille semel a mercato rediens fessus e via ascēdisset asi
num quendā prestantiorem cōputatis in via asinis qui
preibāt: domo appropinquās eoqꝫ quo vehebatur mi
nime adnūerato visum est ei vnū deesse turbat⁹ igitur
ac reliquis asinis vxori quos restitueret cōmodatis cō
festim eodē asino quo ferebat̄ ad mercatū septē mili=
bus passuum retrocedit: querēsqꝫ a singulis obuijs: an
asinum quēpiam amissum reperissent: cū omnes nega
rēt domū noctu merens & dolens iacturā asini redijt
tādē etiā ab vxore admonit⁹: cū descendisset illū quē
tanto studio & dolore asinum quesierat esse cognouit.

Alia responsio redolphi ad G. 54

i Dem bello quod florentini cum Gregorio deci
mo pōtifice gesserūt diuersas ꝑtes secutus nunc
vni nūc alteri herebat: īterrogat⁹ a quodam cur adeo
mutās ita sepe se cōmutaret: quoniā īquit in eodē la=
tere diuti⁹ iacere non possum.

De eodē quō a florētinis ꝓ proditore depict⁹ ast. 55

f Lorentinis postmodū proditionis habitus re⁹
publicis in locis vrbis vt proditor depict⁹ fuit.
Cum vero haud multo post sentiret mitti oratores ad
se florentinos de pace acturos qua die ad se venturi
erant thalamum ingressus clausis fenestris igne accen
so: erat autem mēsis augusti sese pelliceis vestibus co
operiri in lectulo iussit vocatis deinde oratorib⁹ que=
rētib⁹ quo nā morbo laboraret: frigora respōdit quod

tandiu in eorũ muris etiam noctu ad aerẽ discoopertus contraxisset hoc dicto illorum lusit picturam que postea ex pacto deleta est.

De illo qui aratrum super humerum portauit.

a Lter pierus nomine admodũ incult⁹ cum vsq ad meridiem arasset fessis bobus & ipse labore fatigatus: rediturus in opidũ aratrum super asellũ alligat: deinde asellum p̃missis bobus ascendit qui cum nimio onere grauatus sub pondere deficeret: sentit tãdem Pierus asellum ire nõ posse: tum descendẽs atq aratrũ super humerũ suũ ponens rursus asellũ ascẽdit inquiẽs nunc recte ambulare potes nõ enĩ tu sed ego aratrum fero.

Responsio elegans dantis poete florentini.

d Antes Alligerius poeta noster florentinus aliquãdiu sustẽtatus est verone: opibus canis veteris principis delascala admodũ liberalis. Erat aũt & alter penes canem florẽtinus ignobilis: indoctus imprudens: nulli rei preterq̃ ad iocum risumq apt⁹: cuius ineptie ne dicam facetie: canẽ ꝑpulerãt ad se ditãdum. Cũ illũ veluti beluã insulsam dantes vir doctissimus sapiens ac modestus: vt equũ erat cõtemneret: quid est inquit ille ꝙ tu cũ habearis sapiẽs ac doctissimus tñ pauper es & egenus: ego aũt stultus & ignar⁹ ducẽs presto: tũ Dantes quãdo ego reperiã dominũ: inquit mihi similẽ & meis moribus conformẽ sicuti tu tuis & ipse similiter meditabit. Grauis sapiensq respõsio semꝑ enĩ domini eorum consuetudine qui sibi sunt similes delectantur.

Eiusdẽ poete faceta responsio.

16
58

h Vic ipsi inter seniorē aliquādo tuniorēq̧ canes prandenti cū ministri vtriusq̧ dedita opa ante pedes dātis ad eū lacessendū ossa oculte subiecissent: remota mēsa versi oēs in solū dantē mirabant̄ cur an̄ ipsum solūmō ossa cōspicerent̄: tū ille vt erat ad respō dendū ꝓmpt⁹ minime īquit mirꝝ si canes ossa sua co= mederūt: ego aūt nō sum canis.

De muliere obstīata q̄ virū pediculosum vocauit. 59

c Olloquebamur aliquando de pertinacia mu= lierꝝ ita q̄nq̧ perstāt animo īdurato: vt se mori malint q̄ cedere ex snīa tū vnus: mulier quedā e no= stris inquit admodū viro cōtraria: semp verbis ei⁹ ob iurgādo refragrabat̄ ꝑstans in eo quod ceperat: ita vt superior esse vellet: habita semel cū viro graui alterca tione maritū pediculosum vocauit. Ille vt verbum id retractaret vxor: verberibus contēdebat pugnis ce= dens ac calcibus quo magis cedebatur eo plus illa pe diculosum appellabat: vir tandem verberando lass⁹: vt vxoris pertinaciā superaret per funem in aque pu= teū dimisit: suffocaturꝝ se dicens nisi verbis eiusmodi abstineret: mulier instētius ꝑseuerabat etiam in aqua mentū vsq̧ constituta: verbū illud cōtinuans: tum vir ne amplius loqui posset in puteū demersit temptās si eā mortis periculo a verboꝝ ꝑtinacia posset auertere: at illa loquēdi facultate adēpta etiam dum suffocaret̄ quod loqui nequibat: nā manibus digitis exprimebat super caput erectis atq̧ vngulis vtriusq̧ pollicis cōiū= ctis saltē q̄d potuit gestu viro pediculos obiiciebat: vn guib⁹ enī eoꝝ digitoꝝ pediculi a femīs occidi cōsueue rūt.

De eo qui vxorē ī flumine peremptā q̄rebat.

60 a Lter vxorē que in flumine perierat querēs ad-
uersus aquā pficiscebat: tū quidā admiratus cū
deorsum scdm aque cursum illā queri admoneret: ne
quaq̄ hoc mō reperietur inquit. Ita enī dum vixit diffi
cilis ac morosa fuit reliquorūq; moribus contraria vt
nūq̄ nisi cōtrario & aduerso flumīe etiā post mortē am
bulasset. De rustico qui nobilē se fieri q̄rebat.

p Etebat a duce aurelianensi sub rusticis morib⁹
& vita incultus quidā qui ei seruiebat vt se nobi
lē faceret: id fit apud gallos: emptis possessionibus ex
quib⁹ solis ruri vitā nobiles ducāt: tū dux qui naturā
hominis callebat: diuitē īquit te facillime possem face
re: nobilē nunq̄ possem. mosam.

De Guilermo qui hēbat priapeā suppellectilē for

62 e Rat in opido nostro terre noue vir nomine gui
lermus faber lignarius: priapea suppellectile
satis copiosus: diuulgauerat hoc vxor īter vicinas: ea
mortua duxit aliam vxorē iuuēculā simplicē antoniā
nomine q̄ desponsatā p̄sentarat ex vicinis ingens viri
telum: qua ergo nocte primo cū viro cōcubuit treme-
bunda nolebat herere viro: neq; coitum pati sensit vir
tandē quid timeret adolescentula cōsolatusq; illā ve-
rum esse quod audierat ait: sed duas se mentulas ha-
bere paruam ac maiorē quandā: ne te ergo offendam
ait vtar hac nocte parua q̄ tibi minime nocebit: post-
ea maiore si tibi videbitur consentiēs puella obsecuta
est viro absq; clamore aut nocumēto aliquo post mē-
sem vero facta liberior atq; audētior: cum noctu viro
suo blādiret: mi vir īquit si libet maiore iam illo socio
vtaris: licet risit vir: cū semi asell⁹ ī ea re videret bonū

vxoris appetitũ hoc postea narrãtẽ audiui ĩ alioꝝ cetu

Responsio vnius mulieris pisane. 63

Am bacharia mulier pisana fuit ꝓmpta ad re-
spondendũ. Accedens histrio quidã ad illudẽ
dũ ei: ꝑpucium inquit asini vos salutat: tũ illa euesti-
gio hohe ĩquit sañe vn⁹ ex suis nũcijs videris quo fa-
ceto dicto abijt. (spexit.

Dictũ matrone q̃ vestes adultere ad fenestras cõ- 64

m Vlier adultera expanderat mane ad fenestras
varij generis vestimẽta ab adultero data: ma-
trona añ domũ trãsiens cõspectis tot vestib⁹ sicut ara-
nea telas ita hec inquit vestes suas culo effecit: puden
dorum artificium omnibus ostentans.

Monitio cuiusdam. 65

r Ogabat quidam contribulem meum virum fa-
cetum tempore vindemie: vt sibi vasa quedam
vinaria mutuo cõcederet. Tum ille inquit do vxori ex
pensas per vniuersum annum vt ea ĩ carnis primo vti
possim. Monuit hoc dicto non esse postulãdas ab alijs
eas res quarum vsus esset eis necessarius.

Dictum perusini ad vxorem. 66

p Erusini habentur viri: faceti ac perurbani ro-
gauit maritum vxor Petrucia nomine ad diẽ
festum postridie profectura vt sibi calceos nouos eme
ret.: annuit vir eius & simul iussit antequam domo ab
iret mane gallinam in prãdio coqui vxor cum cibum
parasset domus hostium egressa: conspectoq; simul
quem summe adamabat iuuene domum regreditur:
dato signo vt se ĩtus cũ vir abesset sequeretur: & ne lõ
gior mora esset ascensis scalis se ad terrã ꝓstrauit ita vt

ex hostio posset conspici super imposito autem iuuene clunes eius cruribus ac pedibus amplexa: concupito operi intēdebat: vir interim existimās vxorē ad festi= uitatē iam ꝑfectam & simul tardius redīturā: sociū ro gauit ad prādiū dicēs vxorē prandio esse fallēdam: cū domum ꝑgerēt vir prius ingredit̄: viasq; apud scalas vxore supra iuuenē pedes cōmouente: hohe petrucia inquit per culū dei vt mos est illis iurādi: si hoc modo ambulaueris nunq̄ illos calceos consumes.

67 Perfacetum dictum cuiusdam adolescentis.

q Verebatur rusticana mulier anserulos suos nō se bene habere fascinatos verbis cuiusdā vici= ne que cum illos collaudasset: nequaq̄ postea addidis set: de⁹ eos bn̄dicat ꝑ ut vulgo dici solet: hec cū ado= lescēs audisset nūc causam video inquit cur mihi mē= tula egrius se habuit his diebus admodū debilitata: nā cū eam quispiā laudasset nequaq̄ addidit eiusmōi benedictionē quo factū est vt fascinatā putē cum post modū nunq̄ erexit caput bn̄ dic ergo eam te rogo ait quo priores recuperet vires.

68 De viro stolido q simulātē vocē credidit seipm eē.

p Ater cuiusdam amici nostri cognoscebat mulie rē viro insulso ac balbuciēti nuptā: semel cum noctu ad eā accederet: credēs virū abesse: hostiū palā pulsauit: simulans viri vocē: ac sibi apiri hostiū pecijt: vir aūt stolidus domi existēs audita illi⁹ voce. Iohā= na aperi. Iohanna introduc illum inquit nam videtur idem qui ego esse.

69 De rustico qui anserem venalem deferebat.

r Vsticum adolescentē qui florētie anserē defere

bat venalē: conspicata mulier que sibi faceta videbat̄ ridendi hoīs gratia rogauit quanti anserē faceret. At ille quod facillime inquit persoluas: quid est iquit mulier: vnico ait ille coitu: iocaris respōdit mulier sed domū igrederet & de precio conueniemus. Ingressus domū cū perstaret in sentētia mulier precio annuit: verꝫ cum superioris partes egisset petito ansere rusticus se negat datuꝝ. non enim se mulierem subagitasse sed se ab ea compressum dixit. Igitur reitegrata pugna munere sessoris fungitur adolescens. Iterum ex conuentu mulier cū anserē postulasset: renuit adolescens pari rōne se cū illa esse asserens: nō enim se preciū petitū accepisse sed repulisse iniuriā illatā: nam se prius a muliere subactum: cū longior ꝓgrederet̄ contētio superueniēs vir sciscitat̄ que nam hec sit controuersia: cupiebā inquit vxor tibi cenā oppipere parare nisi hic maledictus impediret: cōuenerat enim mecū in viginti solidis nūc postq̄ introijt domū mutata est snīa duos amplius requirit: eya īquit vir tā parua res impedit cenā nostrā: accipe inquit q̄dlibet: ita preciū abstulit & concubitum vxoris.

De auaro qui vrinam degustauit.

c Vrialis vn⁹ e nostris note auaritie sepe mēsam familie accedebat dū comederēt degustās vinū ansatis aqua tū esset: simulabat aūt se id agere vt bono vino vterēt̄: hoc cū aīaduertissent nōnulli tandē cōmunicato consilio recentē quandoqꝫ vrinā ꝓ vino ī mēsa supposuere: qua hora vēturū hominē suspicabant̄: accessit ille more suo & cū vrinā bibisset nauseans ac semi eructans magno clamore abscessit minatus multa

illis qui hec comẽti essent: illi vero risu cenã finierunt:
hoc eius rei machinator: mihi postmodũ retulit mul-
to cũ risu. De quodã pastore simulatim cõfitẽti.

71 p Astor ouium ex ea regni neapolitani ora q̃ olim
latrocinijs operam dabat: semel confessorem a-
dijt sua peccata dicturus: cũ ad sacerdotis genua ꝓcu-
buisset parce mihi ĩquit ille lacrimãs pater mi: quoniã
grauiter deliqui cũ iuberet dicere qd eẽt: atq; ille sepiꝰ
id verbũ iterasset tanq̃ qui nefariũ admisisset scelus: tã
dẽ hortatu sacerdotis ait se cũ caseũ faceret ieiunij tẽ-
pore: expressura lactis guttas: quasdam quas nõ spu
isset in os desiliisse: tũ sacerdos qui mores illius patrie
nosset subridẽs: cũ dixisset grauiter illũ deliquisse qui
quadragesimã nõ seruasset: quesiuit nũquid alijs ob-
noxius esset peccatis. Abnuente pastore rogauit num
cũ alijs pastoribus quemquẽ peregrinũ vt mos est illiꝰ
regionis transeuntẽ spoliasset aut peremisset: sepius ĩ
quit vtraq; in re cũ reliquis sum versatus: sed istud ait
apud nos ita est cõsuetum vt nulla conscientia fiat: cũ
vtrũq; graue facinus cõfessor asseueraret ille vt rẽ le-
uẽ latrocinis & hominũ cedẽ quã apud eos vsu ꝓba-
rent existimãs solius lactis veniã petebat: res pessima
consuetudo peccandi: que etiã illa errata leuia reddit
que sunt grauissima.

e St in opido terre noue certa constituta pena is
qui luserint ad talos: quidam notus meus in lu
72 do deprehẽsus cõtracta pena in carcerem trusus fuit:
cum peteretur ab eo cur ibi reclusus esset: hic noster p̃
tor inquit quia quod meum erat lusi me ĩ carcerem po

ſuit: quidnã hic ageret ſi luſiſſem ſuum.

De patre filium ebrium redarguente.

p Ater cum filij ebrietatē ſepius ne quicq̃ redar- 73
guiſſet conſpecto ſemel in via ebrio rectis verē
dis turpiter iacente pueris: quoq; multis qui circũſta-
bant ridentibus atq; illudētibus filiũ ad tã verecũdũ
ſpectaculũ vocauit: exiſtimãs hoc exemplo ab ebrie-
tate deterreri eũ poſſe. Ille autē viſo ebrio: rogo pater
inquit vbi eſt id vinũ quo iſte ebrius factus eſt vt ego
etiã eius vini dulcedinē deguſtem non ebrij turpitudi
ne abſterritus: ſed vini cupiditate commotus.

De adoleſcente peruſino.

Iſbinam quoq; peruſinum adoleſcentem nobi 74
lem atq; admodum diſſolutum cũ opprobrio
ceteris ex ea familia eſſe: ſe vocauit ſemel. Simon ce-
culus cognat⁹ eius ſenex magne auctoritatis atq; ad-
modum prudẽs & cum rationibus multis adoleſcen-
tem ad meliorem vitã hortat⁹ eſſet deteſtãs vicia: vir
tutes vero collaudans: poſtq̃ tandē perorauit Simon
inquit ille: compoſite atq; ornate admodum ſicuti vi-
rum eloquentem decet feciſti verba verum centies iã
pulchriores orationes in hanc ſententiam audiui & ta
men nihil eorum que dicebantur vnq̃ facere volui: ni
hil amplius ſuperior exemplo q̃ hic verbis profuit.

De duce Andegauenſi quam precioſam ſuppelle 75
ctilem redolfo oſtendit.

e Rat ſermo aliquando in cetu doctorum viro℞
reprehendentium inanem eorum curam: qui
multũ ſtudij opereq; in querendis emendiſq; p̃cioſis
lapidibus ponũt: hic quidē recte ĩquit redolfus ex ca

merio ducis andegauēſis cum ad regnū neapolitanū
proficiſceretur ſtultitiam mōſtrauit. Cum enim redol
fus ad eū viſendū in caſtra veniſſet: oſtendit ei dux ad
modū precioſam ſuppellectilem īterq̧ cetera marga
ritas: zaphiros: carbūculos: & ceteros lapides magno
qui in precio habētur. His conſpectis queſiuit redol=
fus quanto lapides illi exiſtimarent: & quid vtilitatis
afferrent magnū quid eſtimari dux reſpōdit: ſed nihil
afferre lucri: tū redolfus oſtendā tibi inquit duos lapi
des decē florenoꝝ: qui mihi annuatim ducentos red
dunt: ac deinde cum ducē hec admirantē ad molen=
dinū quod ipſe conſtitui fecerat duxiſſet: duos mola=
res lapides ei oſtendit: dicens illos eſſe qui ſuoꝝ pre=
cioſorum vtilitatem virtutemq̧ ſuperarent.

76 De eodem redolfo.

h Ic ipſe cuidam camerinēſi qui viſendi cauſa or
bem peragrare cupiebat: iuſſit vſq̧ maceratam
opidū proficiſci: quod ille cum effeciſſet: orbem īquit
terrarum vniuerſum conſpexiſti: nihil eſſe aliud aſſe=
rens mundū hūc q̄ colles: conualles: montes planicie
culta atq̧ inculta loca: nemora & ſiluas: que omnia eo
loci ſpacio continentur.

Facetiſſimum dictum cuiuſdam peruſini.

77 e Rat peruſino cuidam dolium vini ſapidi & bōi
admodū paruum ad eū pro vino cū quidā pue
rum cū vaſe maiuſculo deſtinaſſet: ſumpto in manibꝰ
vaſe atq̧ ad nares admoto hohe inquit vas iſtud ad=
modum fetet: nunq̄ in hoc vinum meum infundā: va
de atq̧ ad eum qui te miſit iſtud reporta.

Contentio duarum meretricum de tela linea.

d Ve romane mulieres quas noui diuersa etate 79
forma: iuerunt domũ curialis cuiusdã e nostris voluptatis ac premij causa. Is cum pulchriorẽ bis cognouisset: alteram semel attigit: tum ne se spretã putaret: tum vt iterum rediret cum socia abeuntibus telam lineam dono dedit: nõ discernens quanta esset futura cuiusq; portio. In diuisione clancula contentio orta est inter feminas altera duas partes scd͠m opus exactum altera medietatẽ secundũ personas postulante diuerse vtrinq; varieq; rationes afferebant: cũ vna maiorẽ se laborẽ perpessam esse: reliqua parẽ fuisse contenderet: ex verbis ad verbera deuenerũt: ac vnguiũ capillorũq; certamen primo vicini ide etiã mariti concurrũt: discidij causam ignorãtes: vtraq; sibi verborũ contumeliã illatã asserẽte: viris sue cuiusq; vxoris causam tuẽtibus mulierũ pugna ad viros descendit: vestibus & lapidibus acta res est donec concurrẽtiũ interuent⁹ preliũ diremit. Viri dissensionis causam ignorãtes inimicitiam seruant reclusi in caueis more romano pãnus est apud quendã obrẽ indiscussam nondũ diuisus sed occulte a mulieribus de diuidendo agitur queritur a doctoribus quid sit iuris 79

De gallo & vulpe.

Suriens quondam vulpes ad decipiẽdas gallinas: que gallo duce arborẽ excelsiorẽ quo sibi aditus nõ erat ascenderãt ad gallum blãde accessit quẽ comiter cum salutasset: quid in excelso agis inquit: nũquid non audisti noua hec recẽtia tam salutaria nobis nequaq̃ gallus: tum respondisset: atqui prenuncia huc accessit ait: ad cõmunicandum tecum alacritatẽ

animalium omnium concilium celebratum est: ĩ quo
pacem perpetuam omnium animantium inter se fir-
marunt: ita vt omni sublato timore nulli ab altero in-
sidie aut iniurie amplius fieri queant: sed pace & con
cordia omnes fruantur licet abire vnicuiq; vel soli quo
velit securre: descendite igitur & hũc festum agamus
diem. Nota vulpis fallatia gallus bonum ĩquit affers
nuntium & mihi gratum, ac simul collum altius protẽ
dens: prospecturoq; longius & admirãti similis in pe
des se erexit: tum quidnam aspicis vulpes cum dixis-
set: duos inquit magno cursu ore patulo aduentantes
canes tum tremebunda vulpes valere inquit: mihi fu
ga expedit anteq̃ illi adueniant & simul cepit abire.
Hic gallus quo nam fugis: aut quid times ait: siquidẽ
pace constituta nihil est timendum: dubito inquit vul
pes an canes isti audierint decretum pacis hoc pacto
dolo illusns est dolus.

80 Facetum dictum.

Vir in dicendo liberior cum quid audatius lo-
quens in palatio pontificis: gestu locoq; disso
lutiori vteretur: quid agis inquit socius quidam stul-
tus quidem diceris tum ille hoc inquit permagni lucri
loco ponerem: non enim alio pacto possum carus esse
hijs qui nunc regnant: cum stultorum hoc tempus ex
istat: atq; hij soli patiantur rerum.

81 Disceptatio inter Florentinum & Venetum.

Venetis fedus erat cum duce Mediolani ad de-
cẽnium: interim primo inter florentinos ducẽq;
orto bello: cũ florentinoꝝ res deteriori loco viderent.
Veneti ducẽ haud quaq̃ hostile quid timentẽ adorti:

rupto federe Brixiã occuparunt veriti ne si dux supe-
rior esset omnis belli molles in se verteret: florentino
venetoq; postmodũ de hac re disceptãtib9 cũ Venet9
diceret nobis libertatẽ debetis: nã nostra opera liberi
estis: hoc nequaquã verũ est inquit ad retundendam
illius petulantiam: florentinus non enim nos liberos
esse effecistis: sed nos vos reddimus proditores.

Comparatio Antonij Lusci.

Iriacus anconitanus homo verbosus & nimiũ
loquax deplorabat aliquando astãtibus nobis
casum atq; euersionẽ imperij romani: inq; ea re vehe-
mẽtius angi videbatur: tũ Antonius luscus vir doctis-
simus qui in cetu aderat ridẽs hominis stultã curã: hic
psimilis est ĩquit viro mediolanensi: qui die festo cum
audisset vnũ ex grege cantorũ: qui gesta heroꝝ ad ple
bem decantãt recitantẽ mortẽ rolãdi: qui. dec. iam fer
me annis in ꝑlio occubuit: cepit acriter flere atq; inde
cũ vxor domũ reuersum ac mestũ ac gemẽtẽ vidisset:
rogassetq; quidnã accidisset noui: heu mea vxor ĩquit
defunct9 sum mi vir vxor ait: quid tibi aduersi euenit:
solare atq; ad cenã veni. At ille cũ in gemitu ꝑseuera-
ret neq; cibum vellet sumere: tandem instantius me-
roris causam percontanti mulieri: an nescis respondit
que noua hodie audiui que nã mi vir vxor inquit mor
tuus est Rolandus qui solus tuebatur xp̃ianos. Sola-
ta est mulier ĩsulsam mestitiam viri & vix tandem ad
cenam potuit illum perducere.

De cantore qui predixit se mortem hectoris
recitaturum.

Vbi iunxit alter similis fabellam stultitie quidã

inquit vicinus meꝰ hō simplex audiebat quēpiam ex
eiusmodi cantoribus: qui in fine sermonis ad illicien-
dam audientiū plebem p̄dixit se postridie mortē he-
ctoris recitaturꝝ: hic noster anteq̄ cantor abiret p̄cio re
demit ne tā cito hectorē virū bello vtilem īterficeret:
ille mortē postero die distulit: alter vero sepiꝰ preciū
dedit sequētibꝰ diebus ꝓ vite dilatione: & cū pecunie
84 defuissēt tādē mortē eiꝰ mlt̄o fletu ac dolore narrauit.

De muliere que se viro semimortuam ostendit.

Arda opidum est in montibus nostris sitū in eo
cū vir simplex vxorē cū altero coeuntē depre-
hendisset: illa statim se semimortuā simulauit ꝓster-
nēs se ad terram similis defuncte: accedēs vir ꝓprius
ac mortuā credēs cepit illachrymās brachia vxoris fri
care: tū illa sub apertis oculis tāq̄ ad se paululū reuer
sa: cū petisset vir quid nā accidisset: se nimio timore ꝑ
culsam dixit: & cū eā cōsolari stultus cepisset ac si quid
vellet petere iussisset: volo īquit illa iures te nihil vidis
se statim cū id iurasset mulieri valitudo restituta est.

85 Faceta iocatio militis florentini.

Ossus de ricciis eques florētinus magni vir ani
mi ac seuerꝰ vxorē habuit Teldam nomine ve
tulā & minime formosam hic cepit in ancillā quā do-
mi habebat oculos cōiicere: & cū illā sepius molestas
set illa ad patronā rē detulit: suasit vt assentiret ac cer
to ī loco subobscuro horā rosso assignaret in quē ꝓ an
cilla se telda clā cōtulit. Accedēs ad locū rossus ac vxo
rē ꝓ ancilla diutiꝰ tractās tandē demissa mētula nihil
agere potuit: tū exclamās vxor: eia īqt eques merdo-
se si hic ācila extitisset r̄cte cū ea rē habere potuisses: tū

miles ohe telda mi p deū inquit hic me⁹ socius prudē
tior ad modū est q̄ ego: nā postq̄ te p ācilla ignarus at
tigi: statim ille malā carnē te esse cognouit ac ppterea
retrocedens me destituit.

De milite qui vxorē habebat litigiosam.

h Abebat florētinus eques admodū nobilis vxo
rem litigiosam ac puersam q̄ quotidie ad religi
osum cōfessorē velut aiūt deuotū suū q̄relas viri & vi-
cia deferebat: hic equitē reprehēdebat: obiurgabatur
aliquādo verba admonit⁹ vxoris: & vt pacē inter eos
poneret: rogauit virū ad cōfessionē peccatoꝝ qua fa-
cta nō dubitabat cōuenturā inter eos cōcordiā paruit
eques & cum religiosus eū sua peccata explicare ius-
sisset nequaq̄ est op⁹ inquit quicquid enim vnq̄ cōmisi
& multo plᵃ etiā ab vxore sepi⁹ tibi recitata extiterūt.

De temerario qui asinos curabat.

f Vit nuper florentie homo confidēs ac temerari⁹
nulli arti deditus. Is cū legisset apud medicum
quēdā nomē & virtutē certarū pillulaꝝ que ad varios
morbos cōferre dicebant: existimauit homo ridicul⁹
se his solis pillulis defacili medicū euasuꝝ. Confecto
eaꝝ magno numero vrbē egressus cepit vagari p opi
da & villas medicine artē professus: ad oēm aūt egri-
tudinē has pillulas accomodabat: earūq͡ꝫ cura aliqui
casu valitudinē recuperarūt. Cū hui⁹ fama percreuis-
set stulti apud stultos quidā qui asinū suū amiserat ro
gauit hoīem: nunquid remediū ad recipiēdū asinum
haberet assensit ille & ei sex pillulas deglutiēdas de-
dit quibus sumptis abiens postero die cū asinū quere
ret cogentibus pillulis de via discessit laxandi ventris

gratia: & i arũdinetum forte diuertit ibi reperto aſino
paſcẽte medici ſcientiã & pillulas ad celũ laudibus ex
tulit: ad hũc poſtmodũ veluti alterꝝ eſculapiũ magnꝰ
fiebat ruſticorꝝ cõcurſus: qui auderant medici mede=
38 las etiam ad reſpiciẽdos aſinos accommodatas.

Comparatio petri eghi.

i N ſeditione quadã ciuitatis florentie qua ciues
pro ſtatu reꝝ inter ſe certabant cũ quidã alterꝰ
factionis ab aduerſarijs magno tumultu occideretur:
vnus ex his qui longe aberãt gladios exertos cõſpici=
ens atq; homines cõcurſantes ꝑcontatꝰ eſt a circũſtan
tibꝰ quid nã ibi ageret̃: tũ vnus noĩe petrꝰ de ghis illic
inquit magiſtratꝰ ciuitatis atq; officia diuidunt̃: nolo
inquit ille res q̃ tam caro cõſtãt: atq; e veſtigio receſſit.

De medico.

39 Vm cenarent mecũ contribules nõnulli homi=
nes ad facetias ꝓmpte multa ridenda interce=
nandũ dicebant̃: inter q̃ vnus ſubridẽs Cechinus: in
quit medicus aretinus accerſitus ad curandũ quandã
formoſam adoleſcentulã: que ſaliẽdo contorſerat ge=
nu in componẽdo: cum & tibiã femine & coxam pal=
bam ac mollẽ aliq̃diu tractaſſet: erecta eſt mẽtula ma
iorẽ in modũ ita vt ſub ligaculo contineri nequiret: tũ
ſuſpirans cũ aſſurrexiſſet: atq; illa quid pro ea cura ſibi
dari vellet queſiſſet: nihil ſibi deberi reſpondit: queſi
ta cauſa pares enĩ in ope inquit ſumus: ego enim tibi
membrũ cõtorſum direxi: tu mihi itẽ aliud erexiſti.

Iocatio veneti qui equum ſuum non cognouerat.

40 l Oquentibus nõnullis doctis viris de inſulſita=
te ſtultitiaq; multorꝝ narrauit Antonius luſcus

vir facetissimus: cũ olim ab roma vincẽtiã ꝓficisceret̃ addidisse se in suã societatẽ venetũ quendã: qui perraro vt videbat̃ equitasset: qui cũ senis diuertisset ad hospitiũ: in quo & alij ꝑmulti cũ equis erant: maneq; ad iter se quisq; pararet: solus venet⁹ sedebat ad fores ociosus atq; ocreatus: admiratus luscus hominis negligẽtiam ac tarditatẽ: qui cũ ceteri ferme ĩ equis essent: ipse solus quiesceret: admonito: vt si secum ꝓficisci vellet equũ ascenderet: causam more ꝑcuntabat̃: tũ ille atqui inquit tecũ ire cupio sed equũ meũ minime inter alios recognosco. Igit̃ expecto quoad reliqui equitarint: vt qui equus solus in stabulo remanserit sciam eẽ meũ. Cognito hominis stupore Antonius paulũ commoratus est quoad stultus ac stipes ille vnicũ relictũ equum caperet pro suo.

Dictum caroli Bononiensis. 91.

MOs est loquendi cũ quẽpiam pre nobis contẽnere volumus vt dicam⁹ ego te centies in die oppignoratũ relinquerẽ apud cauponulã tabernã Razello bononiẽsi viro ꝓmpto ad respõdendũ quidã interiurgandũ hoc idẽ in cetu hominũ obiecit extollẽs prudentiam suã razellũ vero despiciẽs: tũ razellus hoc tibi inquit facilime concedo: cito enim res magni precij & bone dari pignori possũt. Ac vero tu ita nequã vilis & abiecte cõditionis es: vt si quis te per omnes fori tabernas & caupones circumferret: nemo te nec ꝓ ereo quidẽ nũmo velle accipere: hoc dicto & circũstantib⁹ risum mouit & dicacitatẽ hominis dicacitate cõpressit.

De fenatore sene deliquẽte fen⁹ tiore ꝑdẽdi parta.

Ortabatur fenatorem iam senẽ amicus vt desi-

steret a fenore & anime sue saluti consulens & corporis quieti pluribusq̧ suadebat verbis vt se ab ea molestia simul & infamia vite vēdicaret: tū ille vt suades inquit hanc artem desinam nā noīa mea iam ita male respondēt vt necesse sit vel inuito hoc exercitiū relinqui non cōscientia peccati: sed timore amittendi parta se fenus relicturum professus.

92 De Meretrice sene medicante.

Cum hoc in corona recitaretur: similis hic fuit cōtribulis meus ait peruetule & nomē retulit meretrici: que iā etate cōfecta stipē in elemosynā petens: benefacite aiebat ei que peccatū reliquit & artē meretriciā increpita ab hoīe noto ꝙ mēdicaret quid vis agā īquit: iā nemo me ampli⁹ requirit: necessitate ergo nō volūtate ait ille peccatū reliquis: cū peccādi nulla adsit facultas.

93 De Doctore imperito.

Cum secretarij essent aliquando cū pontifice & martino & sermo de facetijs incidisset retulit ille fuisse doctorē bononiensem: qui cū ab legato quid instātius peteret: fatuus ac demēs ab eo appellat⁹ est: hoc audito quādo inquit me demētē esse cognouisti: ad hec legatus cū id tpis dixisset: nō recte inquit alter arbitraris: tunc enī fatuus fui cū te ignaꝝ legū doctorē iuris ciuilis feci. Erat enī doctor legatus & parum doctus hoc dicto ignorantiā legati ostendit.

94 Dictum episcopi electensis.

Alter eps. s. electensis: romani cuiuspiā dictū retulit: cū cardinali neapolitano hoī stolido atq̧ indocto redeūti a pōtifice: romanus ciuis obuiasset cardinalis vero quia mos suus erat continua vt rideret:

petuit a socio: quānā ob causam cardinalē putaret ridere qui cū id se nescire r̄ndisset atqui īquit stulticiam pōtificis ridet qui se adeo immeritū cardinalē fecit.

Dictum facetum cuiusdam abbatis.

Subdidit & alius duo facete ab oratorib⁹ hi duo abbates ordinis sancti benedicti erāt cōcilij cōstantiēsis dicta qui cū ad petrū de luna antea apud hispanos & gallos pontificē noīe concilij venissent: atq̧ is illis cōspectis duos cornos se adire dixisset minime mirū videri debere alter respōdit si corni ad eiectū cadauer accederent exprobrās ei q̧ a cōsilio damnatus pro cadauere haberetur.

Dictum facetum.

Idem in altercatione quā super iure pontificat⁹ cum ipso habebant: cū petrus dixisset hic est archa noe designatus apud se ius esse apostolice sedis: & in archa noe inquit belue fuerunt per multe.

Mirabilia per librarum dicta.

Librarius me⁹ Ioānes noīe: qui nuper ex ea quā vocant britaniā redierat retulit mihi in cena ad octauam idus octobris penultimo Martini anno quedā miracula que se vidisse asserebat: homo doctus & minime mēdax primū est sanguinē inter legeri bituri gas a pictones pluisse: exq̧ ea pluuia sanguine pfusos lapides videri: hoc quoniā accidisse sepi⁹ historie pdiderūt: min⁹ mirādū videt̄: qđ seqtur nequaq̄ credidissem: nisi asseuerātis iusiurādū accessisset. In festo petri & pauli apl'oꝝ: qđ est ī mēse iunij: ait quosdā messores in patria sua cū pridie nescio qd feni ī agro reliquisset: contempto die ne fenum amitteretur: rediisse ad me-

d i.

tendum id quod vnica hora effici potuisset. Sed dei iudicio messores diutius vagatos esse per agrũ metẽtes: neq aliud quicq̃ die noctuq agẽtes absq cibo & sõno neq vero plib⁹ dieb⁹ aut illos agrũ exire: aut alios ad illos vt sciscitarent quidnã id sibi vellet accedere potuisse: cũ multi circũstarent fatuos illos eẽ existimantes vidisse se illos metentes librarius asseruit: qd vero illis postea acciderit nescire se dixit.

98 Mirabile iudicium ex contemptu sanctorum.

Ic alter ex senatoribus meis roletus noie patria rothomagensis se haud dissimile miraculũ vidisse ex cõtemptu sanctoꝝ dei affirmauit eẽ ait iuxta castellũ ciuitatis paruchiã quandã dicatam beato Gothardo cuius solennis cũ esset dies parochiani oẽs ingens de more festũ cum ꝓcessione & pompa agebant: adolescentula vero alterius parrochie cum illos derideret nomẽq sancti sperneret & eoꝝ ceremonias se in eius cõtemptũ filaturã dixit: ac deinceps colũ sumpsisse & fusum: hec aũt subito manibus & digitis magno cũ dolore hesissent: ita vt auelli nequirẽt. Adolescẽtula vero muta esset facta: nutu nã voce nõ poterat dolorẽ & cãm significabat: tandẽ accurrente hominũ multitudine ductã ad altare sancti quem cõtempserat atq ibi voto suscepto & restitutã vocẽ & colũ fusumq e manib⁹ cecidisse hec ĩ sua parrochia accidisse dixit ita indubie vt mihi ĩcredulo aliquã fidẽ facere videret.

Facetum de sene quodã qui asinũ portauit sup se.

99 d Icebatur inter secretarios pontificis: eos qui ad vulgi opinionẽ venirẽt miserrima premi seruitute: cũ haud quaq̃ possibile eẽt cũ diuersa sentirẽt pla

cere omnibus: diuersis diuersa ꝓbantibꝰ: tum quidā ad eā sniam fabulā retulit quā nuper in alamania scriptā pictāqꝫ vidisse. senē ait fuisse qui cū adolescentulo filio pcedente absqꝫ onere asello quē venditurus erat ad mercatum ꝓficiscebatur: ptereuntibꝰ viam: quidā in agris opus faciētes senē culparūt ꝙ asellū nihil ferētē neqꝫ pr̄ neqꝫ filiꝰ ascēdisset sed vacuū onere sineret: cū alter senectute alter etate tenera vehiculo egeret: tum senex adolescentē asino iposuit: ipse pedibus iter faciens: hoc alij conspicientes increparunt stultitiā senis ꝙ adolescente qui validior esset sup asinum posito ipsa etate cōfectus pedes asellum sequeret. Immutato consilio atqꝫ adolescente deposito: ipse asinum ascēdit: apulum vero progressus audiuit alios se culpātes quod paruulum filium nulla ratione etatis habita tā quam seruū post se traheret ipse asello qui pater erat insidens: his verbis permotus filium asello secum superimposuit hoc pacto: iter sequens interrogatus inde ab alijs an suus esset asellus: cum annuisset castigatus est verbis ꝙ eius tanquā alieni nullam curam haberet minime apti ad tantū onꝰ: cum satis vnius ad ferendum esse debuisset: hic homo perturbatus tot varijs sentētijs: cū neqꝫ vacuo asello: neqꝫ ambobus: neqꝫ altero superimpositis absqꝫ columnia progredi posset: tandem asellum pedibus iunctis ligauit atqꝫ baculo suspensum suo filijqꝫ collo superpositum ad mercatū deferre cepit oībus ꝓpter nouitatē spectandi ad risū effusis: ac stultciā amboꝝ maxime vero pr̄is increpātibꝰ: indignatꝰ ille supra ripā flumīs cōsistēs ligatū asinū in flumē deiecit atqꝫ ita amisso asino domū redit

ita bonus vir dum omnibus parere cupit: nemini satis faciens asellum perdidit.

Hominis Maxima imperitia:

r Ecitabantur aliquãdo littere corã prioribus florentinis narrantes quedã de hoĩe non satis rei publice accepto. Cum vero nomen illius sepi⁹ raferri in litteris necesse fuisset accidit vt noĩ illi adderet̃ p̃fatum vt dicã Paulũ: tũ vnus ex adstãtibus lr̃arum rudis existimãs verbũ illud honorificũ esse: & magnam aliquã laudẽ in p̃fati noĩe cõtineri ac si sapiẽtissimũ aut prudẽtissimũ scripsisset: statĩ vociferare cepit rẽ ĩdignã esse vt hõ improb⁹ hostis patrie p̃fatus appellaretur.

Alia hominis imperitia.

s Imilis huic contribulis me⁹ Matheozius noĩe: hõ rusticus risum multis cõmouit: nã die festo ĩ cõuiuio sacerdotũ cui p̃parando ipse nõnulliq̧ alij p̃fuerant: cũ post cibũ gratie sacerdotibus: plures enim ex longinquo cõuenerãt agẽde essent: hic cui negociũ demandatũ erat admodũ senex verba faciẽs: patres mei siquid defuit vobis ĩquit ignoscite: nõ fecimus qđ debuim⁹: sed pro modo facultatis nostre tractauimus vos secundũ vestram ignorantiã putauit hõ rudis qui aliquod verbũ resonãs querebat: se id ꝓ summa laude dixisse: ac si prudentiam aut sapiam dixisset.

De Quodam senebarbato.

v Ir doctissimus atq̧ humanissimus oĩum Antonius luscus retulit nobis interloquendũ post cõuiuiũ rem ridendã. Est cõis loquẽdi modus cũ quis vẽtris crepitũ edidit vt circũstãtes ad barbã eius qui nihil cuiq̃ debet dicant. Senex quidam vincentie barba

admodum prolixa vocatus a creditore in iudiciũ corã preside ciuitatis. Is Vgulottus biancardus fuit vir doctus atq; seuerus cũ multis verbis iactabundus clamitaret se nullius vlla in re debitorem esse repetẽs sepi⁹ nihil cuiq̃ se debere facere huic otius. Vgulottus ait atq; hanc tuã feridam barbam q̃ nos malo odore cõturbat amoue. Cum ille stupidus quãobrẽ feteret adeo grauiter postulasset: referta est inquit vgulottus omnibus bõbis que vsq̃ ad hoĩbus edita sunt: cũ ad barbã eius qui nullũ habet debitũ reiciant. hoc dicto pfacere elusit hoĩs iactantiã ridentibus qui aderãt omnib⁹.

Comparatio quedã Caroli bononiensis de quodã notario.

C Vm cenaremus in palacio põtificis nõnulli ĩter quos & secretarij erant: orto sermone de eorum ignorantia quoꝝ doctrina oĩs ac sciã pẽdet ex scriptis formulis neq; earũ causas afferunt sed tantũ dicũt: sic scriptum superiores stilo reliquisse Carolus bononiẽsis vir admodũ festinus hi simillimi sunt ĩquit notarij cuiusdam & nomẽ retulit concius mei ad quẽ cũ duo accessissent contractus venditionis inter eos cõficiẽdi gratiã atq; ille sumpto calamo scribere incipiẽs: quesisset eoꝝ noĩa & alter Ioãnes. Philippus alter sibi nomẽ esse dixissent. Respondit e uestigio notarius id instrumentũ: ita enim appellant: cõfici inter se nõ posse: querentib⁹ illis cãm: nisi ĩquit vẽditor Conradus emptor vero ticius vocetur: hec enĩ sola noĩa ĩformulis suis didicerat: rogari aut iure consistere hic cõtractus nequit cum vero se nomina mutare non posse dicerent: ille in snĩa perstaret: quoniã ita formule sue cõtinerẽt hoĩes

missos fecit cũ nõ auderet noĩa ĩmutare: abierũt illi ad
aliũ relicto hoĩe insulso qui se crimẽ falsi subire existi-
mauit si scripta ĩ formulis suis noĩa cõmutasset.

104 De Doctore florentino ad reginam destinato qui
concubitum postulauit.

i Ncidit etiam sermo interiocãdũ de stultitia nõ
nulloꝝ qui oratores mittuntur ad principes: cũ
q̃ aliqui nominati essent: ridens antonius luscus nun
quid nã audistis temeritatẽ florẽtini tui me ituẽs: quẽ
populus florentinus ad Iohannã reginã quondã nea
politanã destĩauit Franciscus is noĩe fuit doctor legũ
licet admodũ indoctus qui cũ rgine mãdata quedã ex
posuisset postridieq̃ ad eã reuerti iussus. audisset inte
rim reginã haud aspernari viros presertim forma con
spicuos. ad reginã rediit multisq̃ vltro citroq̃ dictis.
tandẽ se cũ ea secretiora quædam loqui velle dixit. tũ
regina cum hominẽ in remotius conclaue aduocasset
existimãs aliquid esse ocultius quod cõmunicandũ cũ
pluribus non esset. stultus ille qui sibi de propria for-
ma plurimũ persuaserat. reginam concubitus postula
uit. tum illa nihilo immutata vultũ hominis inspiciẽs
comiter nũquid ait hoc tibi florentinum mãdatis quo
que dedere. tacentem atq̃ erubescentem oratorem vt
huius rei mandatum afferret dicens abire ab se absq̃
indignatione iussit.

105 De homine qui diabolum in imagine mulieris co
gnouit.

v Ir doctissimus Cincius romanus mihi sepi⁹ re-
tulit rem haud contemnendã quã vicinus suus
minime insulsus hõ sibi accedisse narrabat ea est hu-

iusmodi. Surrexerat is aliquādo ad lune splendorem existimans circa diluculum esse cum nox esset in tem pesta vt proficisceretur ad vineā suam prout est mos romanis vineas diligenter colere. Egressus porta osti ensi: excitis enim custodib⁹ vt ea apperietur rogarat: mulierem conspexit se p̄cedentem existimās vero ali quā esse que deuotionis gratia sanctū paulū visitaret: cum exarsisset in libidinem gradū properauit vt eā cō sequeretur & quoniā sola esset id facilius se assequi pu tabat. Cū ad eam appropinquasset ad semitam erecta via diuertit: hic homo celerius ambulauit veritus ne mulieris occasionē oblatam amitteret progressus pau lum in diuerticulum mulierē comprehendit tacentē ad terrā strauit cognouitq; quo facto illa subito eua nuit relicto fetore sulfureo hō in terra herbida se esse sentiens: paulum absterritus surrexit domūq; rediit: demonis eam illusionē fuisse omnes arbitrabantur.

Alia fabula per Angelotum dicta. 106

a Derat Angelottus episcopus anagninus cū hec Cincius recitasset & alteram huic simile fabellā dixit. Affinis inquit meus: nomine eū appellans: cum noctu vrbis deserta perambularet: obuiam mulierē quā extimabat: & quidē speciosam forma vt videba tur cognouit: tum illa ad eum terrendum in hominis turpissimi formam versa: & quid egisti inquit: equidē insulse decepi: tum ille vt lubet intrepidus inquit: & ego tibi culum maculaui.

De aduocato qui ficus a litigante acceperat. 107

h Vmanissimus ac facetissimus vir Antonius lu scus culpantibus nobis ingratitudinē eo℞ qui

ad fatigãdos homines sunt prompti ad promerendũ remissi. Vincentinus inquit meus qui aduocatus erat homini prediuiti sed auaro cum multotiens illi in causis affuisset: neqꝫ quicq̃ tulisset ꝑmij: tandẽ difficiliori in causa qua sibi adesse ad eum defendẽdum rogarat die ad tuendã causam prescripto eo autẽ die cliens ficus & ꝑsica aduocato miserat: ad tribunal accessit aduersarijs multa contra illum dicẽtibus semper clauso ore tacuit: neqꝫ verbum vllum q̃uis lacessentibus illis vnq̃ ꝓtulit: admirantibus singulis cum cliẽs quid nã illud silentiũ sibi vellet percõtaretur: persica inquit ficusqꝫ que misisti: ita os meum congelarunt vt nequeã verbum proferre.

De medico qui in visitatione infirmorum tanq̃ indoctus ipsos interfecit.

m Edicus indoctus sed versutus cũ infirmos adhibito discipulo visitaret: tangens vt moris est pulsum si quẽ grauiorem solito sensisset: culpã in egrotum conferebat asserens aut pomũ aut quid aliud a se prohibitum comedisse: quod cum sepissime faterent̃ egri vir diuinus videdebat̃: qui ita errores morbo laborantium animaduerteret. Hoc admiratus persepe discipulus: rogauit medicum quo nã modo pulsus ne tactu an alia quadam altiori disciplina perciperet: tũ ille pro eius in se obseruãtia hoc archanũ reseraturũ. Cum peruenio in cubiculũ egroti ait: circũspicio in primis diligẽter si quid reliquaꝶ aut fructus cuiuspiã aut alteri⁹ rei ĩ pauimẽto suꝑsit: veluti si castanee aut ficus corticẽ vel nucis testã aut pomoꝶ frustra aut aliud q̄piam viderĩ: coniector infirmũ tale q̄d ex his cõedisse

& sic egrotum incontinentiã in morbis grauiorib⁹ incu
so: vt videar ꝓcul a culpa si deteri⁹ se habuerint: haud
multo post discipulus & ipse quoq₃ cura medēdi susce
pta: sepius eodē malo egros culpabat asserēs edendi
formulã ab se datã excessisse: & aliquid edisse ꝓut ex
reliquis cõiectura assequi poterat. Semel ad rusticanũ
inopē hominē accessit: cui cũ valitudīe pristinã se eue
stigio restitu꜖ promisisset si normã suam seruare: data
nescio qua portione abscessit: postridie reuersur⁹: cum
redisset grauiori morbo eger afflictabat: hic hõ stult⁹
ac rudis causam nesciens cũ huc atq₃ illuc deflexisset
oculos: nullasq₃ eiusmodi reliquias vidisset: estuans
animo tandē sub lectulo aselli clitellã cõspexit: tũ cla
mitare cepit euestigio tandē se percipere cur deterius
se haberet eger: magnũ excessum esse ab eo factũ quo
mirabať illũ minime mortuũ esse asinũ; quippe egrũ
comedisse asserebat: existimãs sellã decocti asini ve-
lut os carnis reliquias videri. ¶In stultitia sua deprehē
sus homo ridiculus multos ad risum excitauit.

De Duobus in re pecuniaria litigantibus. 109

o Pidũ est bononiensiũ nomine medicina eo mis
sus est potestas vt aiũt: homo rudis atq₃ impru
dens; ad quē cum duo litigãtes de re pecunaria acces-
sissent: ac prior qui creditorē se dicebat sibi pecuniam
certis ex causis deberi dixisset: versus in debitorē po
testas male quod te habes ait: cur nõ huic debitũ red
dis cum negaret alter se quicq̃ debere cũ iã illi satisfa
ctũ esset: creditorē statim icrepauit: qui peteret quod
nõ deberetur: illo rursus causam suam tuēte ac debiti
rationem afferente: Debitorē acrius iterum icrepauit

qui rem tam manifestā negaret. At is alijs rationibus inmedium deductis: cur solutꝰ esset debito potestas quoqꝫ creditorem obiurgauit qui peteret rem solutā. Ira cum sepius se ad vtriusqꝫ verba vertisset: vir ridiculus vtraqꝫ pars īquit est victrix & victa quo licet a beatis. Ira conuentum re indiscussa permisit: hoc recitatū est inter socios cum quidam nobis notus sepius in eadem re sententiā mutaret.

De Medico indocto qui vrine gratia iudicauit mulierem coitu indigere.

110 e Grotabat aput nos mulier quam noui Iohanna nomine. Accedēs scitus & doctus medicus vt morbum curaret vrinam: cuius seruande cura adolescenti filie innupte: demandata erat: vt moris est postulauit: hec antea oblitam suam pro egre vrinam medico ostendit: statim mulierē indigere coitu medicus affirmauit: cum id biro nūciatum extitisset curato ī cena opipere stomacho cum vxore cōcubuit: illa cū hoc sibi ex debilitate molestissimū esset: ignara enim medici cōsilij erat clamaretqꝫ sepius ob rei nouitatē quid agis mi vir me quidē occidis: tace vir inquit hec optima est ex medici sñia ad te curandū medela: nam isto quidē pacto liberaberis & restituet̃ valitudo: neqꝫ enī fefellit opinio nā cum quater eā subagitasset: postero die omnis febris abscessit ita medici deceptio causam prebuit sanitatis.

De viro qui vxorem egrotā cognouit & cōualuit.

11 Em similem in opido valētie quidā accedisse cōtribuli suo interiocandum recitauit: ait adolescētulam nuptam notario admodū iuueni que non mul-

to postq̃ ad virum ierat: graui morbo egrotare cepit: adeo vt oẽs moriturã existimarẽt: nã & medici sanitatem desperauerãt: & mulier adolescentula amissa loquela: clausis oculis ĩterclu so spũ mortua videbatur: dolebat vir tã cito eripi vxorẽ sibi quã raro cognouerat: & eã vt equũ erat summe amabat: decreuit ergo cũ vxore anteq̃ ea expiraret coire. Semotis omnibus cum nescio quid se actuꝝ secreto dixisset vxorem cognouit. Illa e vestigio tanq̃ vir nouam vitam in corpus eiꝰ vidisset cepit spiritum ducere atq; oculis subaptis post paulũ loqui & submissa voce virũ appellare: qui cum letus rogasset nũquid vellet potũ petiuit: quo atq; deinceps cibo dato cõualuit: cuius cãm prestiterat matrimonij vsus: exemplo igitur arguitur morbis mulierum eam rem plurimum conferre.

De homine non litterato qui dignitatẽ archipsbyteratus ab archiepõ Mediolanensi postulauit. 42

q Verebatur aliqñ de cõditõe tẽpoꝝ ñe dicã hominum qui in ecclesia pricipatũ tenẽt. nam post habitis doctis ac prudẽtibus uiris ĩdocti & nulliꝰ precij homines excollunt tũ antonius luscꝰ nõ est inquit magis põtificũ q̃ ceteros principũ culpa apud quos fatuos & ridiculosos hoĩes in delicijs haberi doctrĩa vero excellẽtes reici videmus. Erat olĩ ait apud priscũ illũ. Canẽ principẽ veronẽsem ꝑiocũdꝰ hõ noĩe nobilis rudis atq; ĩdoctꝰ sed facetiaꝝ gr̃a acceptissimꝰ Cani & ob eã ab eo erat enĩ clericꝰ plibꝰ ecclesijs dõatꝰ: hic cũ oratores viri excellẽtes ad archiepm Mediolanẽsẽ antiqorẽ illũ qui ciuitati impabat a pricipe mitterẽt se in eoꝝ societatẽ cõtulit: expositis mandatis oratores cũ

reuerti vellent: nobilisq; vt erat homo cõfababulator risum archiepõ mouisset potestatem fecit siquid ab se vellet petere archipsbiteratũ quendã magne dignitatis sibi dari nobilis postulauit. Tũ ridẽs archieps hoĩs stultitiã: vide quid petis inquit maior est hec res q̃ vires tue ferre possint: hõ eĩm es inscius lr̃arum & apprime indoctus: atqui statim & confidenter respondit nobilis: more quidẽ patrio id facio: nã verone nulla litteratis viris sed indoctis & inscijs beneficia cõferunt: risimus facete hominis dictum qui quod verone stulte fiebat & alibi fieri debere arbitrabatur.

113 De meretrice conquerente de tonsoris maleficio.

m Agistratus est florentie quẽ officiales honestatis vocãt: hoꝶ pcipua cura est in iure meretricibus dicẽdo curãdoq; vt in ciuitate absq; molestia esse possint: accessit ad eos semel meretrix questa iniuriã damnũq; a tonsore illatũ qui in balneum accersitus ab ea vt partes inferiores raderet: rasorio ita cunni partẽ incidit vt pluribus diebus homines admittere nequiuisset: ex quo damni infecti illum accusabat amissi lucri restitutionẽ petẽs queritur que sit futura sententia.

114 De religioso cui vidua confitebatur.

a Vdiebat religiosus ex his qui viuere inobseruantia dicuntur viduã formosam florentie peccata sua confitentem cum mulier interloquendum viro hereret & faciem suam vt secretius loqueretur propius admoueret: anhelitus autẽ iuuenilis virũ concalefecisset: cepit tãdẽ qui iacebat caput erigere adeo vt paulo hominem torqueret: cum ille molestia carnis oscitans & se contorquens: cuperet mulierem abire:

illa vero sibi pniam iiũgi peteret: penitẽtiã inquit ille
indidisti tu mihi.

De viro qui sue vxori mortuum se ostendit. 115

i N monte varchio opido nobis ꝓpinquo orto-
lanus mihi not⁹: cum semel vxore iuuene que
pannos lotum ierat absente ex orto domũ reuertisset:
cupiẽs quid mulier se mortuo dictura & queadmodũ
se habitura esset audire: se in aula ad terram mortuo
similis resupinus prostrauit vxor cũ domũ onerata lin
teis venisset: inuẽto mortuo ꝓut credebat marito: du
bitans herebat animo statim ne viri mortẽ lamẽtaret:
an pri⁹: ieiuna enĩ meridiẽ vsqꝫ ꝑmanserat comederet
fame vrgẽte cibũ cape decreuit: & frusto succidie su-
pra prunas imposito: ꝑpropere comedit nihil pre fe-
stinatiõe potãs cũ sitiret nimiũ carnes sallitas sumpto
vrceoleo scalas cepit descendere vt vinum ex cellario
hauriret: supueniẽs đ iprouiso vicia ignis petendi grã
cũ subito scalas ascẽdisset: statĩ mulier abiecto vrceo-
leo sitibũda veluti tũc r̃pẽte vir exalasset animã excla
mare cepit: & mortẽ eius multis verbis plãgere: sup-
uenere ad vlulatũ ploratũqꝫ vicia oĩs viri ac mulieris
ob mortẽ tã repẽtinã. Iacebat enĩ vir atqꝫ ita spũm cõti
nebat clausis oculis vt oĩno expirasse videret: tãdẽ cũ
visum ei eẽt satis ludoꝝ dedisse vociferãte muliere ac
dicẽte sepi⁹ mi vir quõ nũc faciã ille aptis oculis male
inqt vxor mea nisi euestigio potũ vadas ex lachrymas
ad risũ oẽs cõuersi sunt audita ꝑserti fabula & cã sitis.

De bononiensi adolescentula simplici. 116

a Dolescentula bononiẽsis nouiter nupta q̃rebat
apud honestissimã matronã mihi vicinã: se acti

ter nimiũ ac ꝑsepe a viro vapulari: q̃rẽte quãobrẽ ma trona respõdit virũ egre ferre eã dũ mrĩmonio vteret̃ ĩmobilẽ in modũ trũci ꝑmanere: cur nõ ĩquit illa viro obseq̃ris i lecto & volũtati pares: tũ illa nescio domĩa quõ id fiat ait: nũq̃ enĩ aliqs me docuit quõ id agendũ esset: nã si id scirẽ nõ paterer me verberibus a viro ce di: risit mulier simplicitatẽ puelle q̃ etiã q̃ natura ꝑcipi unt̃ feminis ignoraret hoc vxori postea ꝑ iocuuu reci tauit.

Responsio cõfessoris ad Bernabouem principem.

b Ernaboues princeps Mediolani: fuit admodũ mulierosus. Is cũ aliquãdo solus in orto semo tis arbitris: cũ muliere quã amabat lasciuus iocaretur: superuenit de improuiso religiosus quidã cõfessor ei⁹: cui ꝑpter sapiẽtiã & auctoritatẽ semꝑ ad principẽ pe tebãt fores. Erubuit simul & indignat⁹ est princeps in sperato cõfessoris aduẽtu. pauloq꞉ cõmotior vt eũ ĩ re spõso capet: quid ĩquit ageres si tu quoq꞉ cũ eiusmodi muliere ĩ lecto esses: at ille quid me deceret ait scio qd vero factur⁹ essem nescio: hoc respõso irã princeps fle xit cum se quoq꞉ hominẽ esse & labi posse fateretur.

De seruo obliuioso ex pondere defatigato.

r Obertus ex albitiorũ familia vir doctus & phu manus habebat famulũ quendã insulsum obli uiosum & ingẽs tardo: quẽ ille magis hũanitatis q̃ vti litatis cã domi nutriebat: hũc aliqñ cũ certis mãdatis misit ad amicũ suũ degũ noie qui habitabat ꝑpe trini tatis pontẽ ad quẽ cũ accessisset rogat⁹ quidnã a patro no afferret noui: ille oblit⁹ patroni verboꝝ veluti stu pid⁹ ac cogitabũdus quid diceret hesitabat: cõspecta

hoīs quē ꝓbe nouerat taciturnitate ſtatī ſcio inquit q̄d velis: & oſtenſo ꝑgrandi lapideo mortario: cape hoc ait & ad patronū tuū nā id poſtulat q̄ primū feras: hūc robert⁹ mortariū humeris ferētē a lōge cū aſpexiſſet: cogitās ꝙ erat id ad puniendā famuli obliuionē factū cū appropinquaſſet: malū tibi inſulſe ait: qui nō recte verba mea ꝑcepiſti: redi inquit e veſtigio: nā tam grā de nolo & minuſculū porta. Ille ſudās ac pōdere feſſus: cū ſe erraſſe fateret̄: ad amicū reuerſ⁹ aliud quod dā tertio r̄portauit: hoc pacto iſulſitas hoīs ē mulctata

De homine qui mille florenos vuit expendere vt cognoſca & reſponſo meum facta. 119

q Vidam e noſtris florētinus adoleſcēs haud magni conſilij amico narrauit ꝑagrādo orbis cupiditate ſe mille florenos velle expēdere vt quanti eſſet noſceret̄ tum alter cui ꝓbe notus erat ſatius eſt inquit duo milia expendas vt dei operam ne cognoſcaris.

Iocatio Dantis clariſſimi. 120

d Antes poeta noſter cum exul ſenis eſſet & aliquando in eccleſia minorum cubito ſuper altare poſito cogitabundus aliquid ſecretius ſcrutaretur animo: acceſſit ad eum quidam neſcio quid moleſtius petens: tum dantes dic mihi inquit q̄ eſt maxima omnium beluarum. At ille elephas reſpōdit: cui dantes o elephas ſine me inquit maiora verbis tuis cogitantem & noli eſſe moleſtus.

Iocunda reſponſio mulieris facta ad quēdam querentem an vxor ſua per. xij. menſes poſſet parere. 121

f Lorentinus ciuis peregre profectus: cū poſt annum qua die domū redijt: vxorē parturientem

deprehēdisset: egre hoc ferebat suspicās vxoris pecca tū consilij tñ causa cū penderet animo: quesiuit a vicia matrona nobili & pacuta an filius sibi .xij. mēsiū nasci posset. At illa stulticia hoīs conspecta virū consolata certe inquit: nā si tua vxor quā die concepit: asinū forte vidisset more asine annū integrū partū gestabit: acquiescēs vir matrone verbis & ei gratias agens q̄ se suspitione haud parua vxorē magno scandalo liberasset natum puerum suum dixit.

122 Interrogatio obscena cuiusdā sacerdotis.

Vxta portam perusinā est ecclesia sancti Marci: in ea Cicero sacerdos in die solēni in quo plebs oīs conuenerat: cū sermonē de more haberet: postremo inter cetera fratres inquit magno quidē errore liberari a vobis cupio. Hac quadragesima cū audirē cō fessiones vxorū vestrarū: nullam repi que nō pfiteret se fidē viro inuiolatā seruasse: vos autē ferme oēs fassi estis aliorū vxores cognouisse: ne ergo hac in dubitatione diutius verser scire a vobis cupio que aut vbi nā sint iste mulieres future.

123 Ridēda hominis aduersus oratorē Perusinorum.

q Vo tempore florentini cum pōtifice Gregorio XI. bellū gerebāt oratores perusinorū qui a pōtifice desciuerāt florentiā p subsidio venerūt: horū vnus doctor cū longā orōnem exorsus: primis verbis tanq̄ prohemij loco date nobis de oleo vestro dixisset: alter festinus homo cui ābages verborū odio erāt: quid hoc est oleū īquit: oleū tu postulas cū milite egeamus: an oblitus es nos arma nō oleū postulatū venisse. Cū ille verba hec sacre scripture esse respōderet: bella res est

inquit: alter nos quidem hostes sumus ecclesie & tu sa-
crã scripturã in nostrũ auxilium ꝑfers: riserunt oẽs ho-
minis festiuitatẽ qui doctoris suꝑfluã verboꝝ suꝑsti-
tionẽ cũ ad calcẽ veniendũ esset eiusmodi dictis lusit.

De oratoribus perusinis ad pontificẽ Vrbanum. 124

a D Vrbanum quoqꝫ quintũ pontificẽ auinionẽ: perusini oratores numero tres cũ accessissẽt: põtifex aũt graui morbo teneretur: tñ hoĩes diuti⁹ suspẽsos teneret ad se vocari iussit admonitos antea vt paucis loquerẽtur: vn⁹ doctor qui orõnem longam in via: quã habiturus esset ad põtificẽ mẽti cõmendarat nulla rõne habita morbi: aut ꝙ in lecto iaceret multis verbis vsus est ita vt põtifex sepius molestiã audiẽdi pſe ferret. Cum tandẽ indoct⁹ ille perorasset: q̃siuit sua humanitate põtifex nũquid aliud vellẽt: tũ alter ex oratoribus qui & dicentis stulticiã & põtificis molestiã ꝑcepisset: pater inquit sanctissime habemus hoc in mãdatis nostris vt nisi nobis euestigio ꝑ his que petem⁹ feceritis satis: socius hic meus anteq̃ hinc recedamus vobis iterum referat sermonẽ suũ quo facete dicto cũ arrisisset pontifex: oratores euestigio expediri iussit.

Insulsum dictum oratorem florentinorum. 125

n Ostri florentini oratores in galliã missi: cũ Mediolanũ ꝑuenisset. Bernabouẽ principẽ honoris gr̃a visitarunt rogati ab eo primo congressu qui nã essent florentinoꝝ & ciues & legati si vobis placet qui mos est loquẽdi responderũt comiter ab eo accepti dimissiqꝫ cum iam vercellas deuenissent: recẽsentes que hactenus egissent: venit in mentem verborum quib⁹ ad Bernabouẽ vsi erant. Et cũ vnus male ab eis dictũ

ei.

diceret ſi vobis placet nā etiā ſi diſpliceret:tñ & floren-
tini & ciues & oratores eſſent:oēs ſnīam ſuā approba=
runt id perperam prolatum neqꝫ ex eoꝝ dignitate aſſe-
uerātes. Cōi igitur cōſilio ad retractāda ea verba Me-
diolanū reuerſi principē adierūt: tum ſenior qui & do-
ctior videbatur: princeps inquit cū vercellis eſſemus
venit ī mentē dixiſſe nos tibi:nos florētini oratores &
ciues eſſe ſi tibi placeret inſulſe ac inſcite dictū: nā pla-
ceat an diſpliceat ſumus florētini & ciues & oratores.
Riſit princeps de cetera ſeuerus hominū ſtultam curā
ſibi placere aſſerens:ꝙ hij eſſent quos credebat.

126 Facete dictum cuiuſdam Iohannis petri ſenenſis.

i Ohannes petrus ciuis ſenenſis ad facetias & io=
cos ꝓmptus: ſemel rome inuitatus ad potū: ma-
ne enī & eſtas erat a Bartholomeo de bardis: cū plu=
res vna cōueniſſemus: tum portandi: tum ornandi ho-
minis cauſa: atqꝫ eſſet vnicuiqꝫ vt moris eſt ante potū
particula panis oblata ſumptum panē cum alij come-
derent: ſolus partē ſuā ſeruabat in manu: rogatus cur
& ipſe nō ederet: ridens Bartholomeo inquit hic tuus
panis vltra oēs quos viderim reuerēs eſt ac modeſtꝰ:
nam cū ſepius hunc ad os admouerim nullo tamē pa-
cto potis ſum vt velit vinum p̄ire riſimus omnes face=
te dictum eius qui exiſtimabat cibum non ſemper in
magna preſertim ſiti preire oportere.

127 De viro qui vxori veſtem magni precij fecerat.

q Verebatur vir quidā cū vxori veſtē magni p̄cij
feciſſet nunq̄ ſe matrimonio vſum quin ampliꝰ
aureo numero cōputari poſſet: cui vxor hoc quidē in=
quit tua accidit culpa: cur enim non totiens concubitu

vteris vt nũmulo ereo constet.

Recitatio iocosa de medico. 128

r Etulit mihi cardinalis burdegalẽsis quendã cõ tribulem suũ: cum sero domũ rediisset clamare cepisse se crus vehementer dolere: vxor cũ oleo rosaceo crus parunxisset stuppa & lana additis: fascia ĩsup̄ linea circũuoluit hõ cũ dolere p̄mi se diceret: ac gemẽs medicũ postularet: aduenit ille & paulatim leniterq̃: manũ enim dolorẽ pre se ferebat: detecto crure cum palpitans nihil in illo morbi esse diceret: tum rusticus ergo hoc alterũ crus porrigẽs: quod doleo est inquit. Stulticia hominis periocunda qui quod doluit a medico esset admonendus.

De homine qui in somnis aurũ reperiebat. 129

a Micus quidam noster: aurum a se receptum nocτu per somniũ referebat incetu: tum quidã vide ne tibi accidat ait quod meo vicino: cui aurũ ĩ sterc⁹ cecidit: cũ somniũ narrari posceremus. Vicinus inquit noster somniauit ductũ se a demone in agrũ ad aurũ effodiendũ: & cũ multũ reperisset: nõ licet ĩquit nunc demon auferre sed signa locũ vt cognosci a te solo q̃at: cum alter quo signaculo vteretur peteret. Cara hic demon ĩquit: nam hoc maximo mõ nullus hic esse aurum suspicabitur & tibi soli res nota erit annuit vir & statim expergefactus sensit se ĩ lecto vẽtem admodũ laxasse inter fetorem & stercus cum surrexisset: domũ exiturus capiti capucium vltimo imposuit in quo cattus ea nocte stercus fecerat. In quo fetore permotus inquinatum caput & cesariem lauit. Ita aureum somnum in merdam redijt.

130 De secretario frederici imperatoris.

P Etrus de vineis vir doct⁹ & prudẽs frederici .ij. imperatoris secretarius fuit: qui cũ hostis esset. Alexandri tertij pontificis: ac bellũ terris ecclesie inferret petrũ: is italicus erat: ex inuidia aduersus eum a barbaris orta lumine priuauit: deinde pnia ductus: inique enim egerat: adsciuit eũ in secretius cõsiliũ suũ cũ imperator angustia rei pecuniarie premeret: cõsuluit petrus vires ecclesie suismet opibus conterendas capiẽda ad cõflãda esse ad vsum belluis cũ pisis erat: ecclesiarũ oĩa ornamẽta aurea atq; argẽtea iter q̃ zona illa que dirigebat tẽplũ memorabilis erat placuit consiliũ Frederico: & spolijs ecclesiaꝝ exercitũ parauit: tũ Petrus imperator inquit iniuriã abste iiuste mihi illatã vlt⁹ sum: vt tibi hoĩum odia cõparasti: ego tibi deũ ex sacrilegio reddidi inimicũ omnia tibi deĩceps in deterius cadent: ita postea fuit: victor tandẽ Alexander superbiã fregit imperatoris: hoc dicto monuit res sacras ad profanum vsum transferri non oportere qui secus facerent a deo puniri.

131 De iudeo mortuo assumpto in cibũ per florẽtinũ.

C Vm duo iudei ex venetijs vbi habitabant se bononiã cõtulissent: accidit vt alter morbo correptus interiret cupiẽs superstes defuncti cadauer Venetias deferre cũ palã id fieri ꝓhibitũ esset minutatim cõcisum in paruo dolio posuit: admixtis diuersis aromatibus & melle: ita vt mirũ in modũ suauis ex dolio prodiret odor: hoc Venetias ituro iudeo alteri commẽdauit: qui cum nauicula secũ per canale ferrariam doliũ deferret accidit: plures enĩ vna nauiculã cõscẽ-

derãt: vt florentinus quidã ꝓpe doliũ cõsideret: & cũ nox supuenisset mot⁹ odore dolij ac suspicat⁹ aliquid ad vsum edendi recõditum esse: clãculũ ore dolij rete cto: cepit qđ ĩtus erat degustare: & cũ sibi cibus sapidissimus videret: totũ fere doliũ edẽdo ea nocte paulatim consumpsit existimans rẽ optimam comedisse: egressurus ferrarie nauem iudeus cum dolium auferret: sensit ex eius leuitate vacuũ esse: tum iudei cadauere cum se fraudatũ vociferaret tandẽ cognouit florẽtinus se iudei sepulchrum esse.

Visio Erancisci philelphi. 132

f Franciscus philelphus zelotipus vxoris summa cura torquebat: ne cũ altero rem haberet: semꝑ dies ac noctes ad eius custodiã intẽtus: huic dormiẽti per somnium: fit enim vt que vigilantes versamus aĩo in somnis sepius occurrant: visus est demõ quidã vxoris securitatẽ polliceri: sique admoneret vellet facere: & cũ per insomniũ annuisset idq; sibi pergratũ fore diceret: simul ꝑmium pollicit⁹: cape hũc ille inquit annulum & diligẽter in digito serua: nã dũ in eo gestaueris hunc nunq̃ vxor te ĩscio cum alio cõcubet: pre gaudio excitat⁹ a sõno sensit se digitũ habere ĩ vxoris cunno: optimum quidem eius anuli zelotipis remedium: ne vxores ignorantibus viris possint esse incontinentes.

De potatore. 133

q Quidam vini potator egregius ĩcidit in febrẽ: ex qua multo maiorẽ solito sitim cõtraxit: accersiti medici cum de remouẽda febri & siti quoq; maiuscula agitarent: febris tantũ inquit egrotus remouende officium & onus sumatis volo: sitim autem mihi curan-

dam relinquite.

134 Facetum Euerardi ſcriptoris apoſtolici qui ad cardinalis conſpectum ventris crepitum edidit.

Ardinalis de comitibus vir craſſus & corpulentus cũ aliquando venatũ iſſet eſuriẽs circa meridiem ad prãdium deſcẽdit ſudans ad mẽſam: eſtas enim erat: ac poſcens vt vẽtus flabello ſibi fieret: cum miniſtri abeſſent diuerſis rebus ocupati iuſſit quẽdã. Euerardum lupi ſcriptorẽ apoſtolicũ ſibi vẽtũ facere: at ille neſcio id veſtro more cum reſpõdiſſet: vt ſcis ait & tuo mõ cardinalis facito: tũ ille libẽs me hercules & ſuſpenſo idextro crure pergrãdẽ vẽtris crepitũ edidit: eo pacto ſe vẽtulũ facere ſolitũ dicẽs: quo excitati oẽs multi enĩ iã aderant ad riſum ſunt maximũ compulſi.

135 Facetia alterius cardinalis iocundiſſima.

e Odem inſtrumento cardinalis tricaricenſis alto de comitibus ſe monẽti reſpõdit: nam cũ cardinalis eſſet vite diſſolutioris. Altus vero illũ in venatione admoneret multis verbis ad melioris vite mores auditis alti verbis in eũ paululũ reſpexit ad eueſtigio ſe in equi caput reflectẽs vẽtris crepitũ edidit ingẽtem: inquiẽs ad barbã tuã quo ſolo reſpõſo abijt: oſtẽdens quanti faceret ſuas monitiones.

136 De muliere que cũ cooperiret caput culũ detexit.

m Vlier capite ob defectum cutis abraſo euocata foris vicina ob rẽ neceſſariã imemor p̄feſtinatione caput tegere: domo egreſſa eſt: eã conſpicata altera femina increpat ꝙ nudo capite atqꝫ inuenuſto in publicũ ꝓdiſſet: tũ illa vt caput tegeret veſtes retorſꝰ a natibus ſublatas cum caput cooperire vellet culum

detexit: ridere qui aderãt cepere mulieres factum: q̃ vt leuis pudoris culpam vitaret maiorẽ contraxit: hoc eos respicit qui paruum delictum grãdiori scelere occultare querunt.

Fabula facetissima cuiusdam qui litteras vxori & mercatori miserat.

f Rancisco de ortano equiti neapolitano: quẽ Ladislaus rex prefecerat ciuitati perusine: lr̃e & ab vxore & ab Ianuẽsi mercatore: cui mutuo creditas pecunias debebat: simul reddite fuerũt. Altere ab vxore eum rogabant vt domum rediret cõiugalis officij & fidei date acciti reditus admonentes: altere vt creditã redderet pecuniã poscebant: mercatori vt equũ erat se q̃ primũ ei satis esse facturũ respõdit paruulã nescio quã dilationẽ petẽs: vxoris vero desideriũ multis blãdicijs & pollicitationib⁹ leniebat: se illuc euestigio accessurum scribens & omnia facturum per que resarciret amissas coniugij voluptates vtens prout ad vxorem par erat verbis paulo lasciuioribus: in quibus & illud erat adiectum se eã multimode cogniturum: seu vt verbis suis vtar futurum. In obsignandis epistolis ad mercatorem vxoris ad vxorem vero mercatoris litteras inscripsit: accepta vxor epistola mirata est admodum nihil sibi responderi ad ea que scripserat. Ianuẽsis vero perlectis ad se litteris cum res iocosas atq; vxorias cõtinerent: in quibus illud erat precipuũ se reuersurũ & cũ ea sepius coitu᷒ atq; alia paulo obsceniora existimãs ad se verbis deludi ad regẽ ꝓfect⁹ est: ostẽtans lr̃as ac conq̃rens sibi ꝓ numis debitis coitũ ꝓmitti seseq; satis futu᷒ fuisse eo die clamitans quo ille pe-

cunias credidisset: omnibns ad risum cõuersis magis
postmodum epistolarum errore cognito risere.

138 Fabula Dantis qui sepius vxorẽ suam increpabat.

C Ontribulis meus Dantes noĩe cuius vxor ferebatur parũ pudica: cũ sepissime admonitꝰ esset a socijs vt ꝓhiberet turpitudinẽ domus: vxorẽ acrius increpabat. Illa multi lachrymis iuramẽtisq; honestatem suã tuebat̃: asserẽt ea a maliuolis cõfingi qui eoꝝ quieti inuiderent persuasus vir eiusmodi verbis cum adhuc amici in increpanda vxore perstarent: hohe ne me his verbis obtũdatis amplius dicite inquit: illa ne an vos sua errata melius nostis. Cũ illi vxorem affirmarent: illa vos omnes mẽtiri affirmat cui soli magis q̃ vobis omnibus presto fidem.

139 Testatio cuiusdam senis facta vxori.

P Etrus Masini ciuis noster admodũ mordax in loquẽdo fuit. Is cũ senex diẽ suũ obiret cõdito testõ nihil p̄ter dotem reliquit vxori: hoc illa cum grauissime ferẽs apud virũ se postpositam neq; sibi ab eo quicq̃ relictũ queret̃ cõtẽderetq; multis cũ lachrymis vt aliquod sue senectuti subsidiũ legaret̃: vocate notariũ ac testes vir moribũdus ĩquit vt aliquid relinquat̃ vxori quibꝰ subito accersitis: adstãte vxore ad testes conuersus: petrus hec me obtundit ait: vt aliquid sibi relinquam: ei ergo vt morẽ geram: vos testes aduoco qui adestis me sibi relinquere fetidiorẽ & ampliorem vuluam aliqua alia huiusce ciuitatis muliere hoc dicto ridentes omnes abiere elusa muliere ac mesta responso viri.

Narratio quedam zuchari de muliere a presbyte-

ro medelam querente.

Zucharus vir omnium vrbanissimus: narrare solebat mulierē quandā haud spernēde forme vicinam suā que sterilis erat: quesisse sepius a sacerdote confessore suo: an sciret aliquā medelā ad liberos cōcipiendos. Illū postremo annuisse ac mandasse vt die iouis eiusmodi rei apta ad se veniret: cū accessisset filiorum cupida mulier ad camerā sacerdotis: vtar ille inquit incantatione que inducit multas variasq; illusiones ita vt que nō fiunt fieri videātur: itaq; cōstantia & firmitate animi opus est: ne res incassum euadat: videbitur tibi vt te tāgam: osculer: amplexer & secretiora etiā faciā que vir tuus cōsueuit: attamen nihil eorum erit: sed ita videbit̄ ex vi verborum quibus vtendū est: q̄ adeo est efficax: vt que non sunt esse videant̄ cōsensit mulier cōfidēs cōpatris verbis & se has p̄stigias perfacturā dixit. Sacerdos multis pactis signis dictisq; ī aurē secretiorib⁹ verbis cepit mulierē osculari & ī lectū sternere: cū illa tremebūda quid nā cōpater ageret q̄reretur: nōne p̄dixi antea inquit que nulla essent pro veris visum iri: ita mulierē credulam bis cognouit semper affirmans id nihil esse hoc pacto mulier se delusam falsa imagine existimans rediit domum. 140

De heremita qui mltas mulieres ī cōcubitu habuit. 141

Heremita quidā padue erat Ansimiri⁹ noīe tp̄e francisci ducis patauini septimi: hic cū vir sanct⁹ haberetur multas mulieres etiā nobiliores p cōfessionis spēm ad cōcubitū pellexit: vulgata tandē neq; enī diu hipocrisis celari potest scelerū fama captus a p̄tore: cū multa cōfessus esset ad franciscū deducit̄. Is ad-

scito secretario ex suis quedam ioci causa sciscitabatur ab heremita nomia mulierꝝ quas cognouisset: quas cũ multas etiã ex domesticis familiaribus vxores ꝓtulisset scribebat noĩa secretarius: vt exinde cãm risus eliceret cum tandem noĩandis finẽ fecisse videretur peteretq; dux: an plures superessent: ille vero cõstanter negaret: asperius arguebat hominẽ & vim minabatur secretarius nisi oẽs retulisset: tum ille suspirans scribas & tuam quoq; ait: atq; eam addas numero aliaꝝ: quo dicto & calamus pre dolore e manibus secretarij excidit & dux in maximũ est risum cõuersus: rectũ factum esse dicens: vt qui tanta voluptate reliquarum maculas audiebat & ipse in eorum cetum adderetur.

142 De Florentino iuuene qui nouercã suam subegit.

f Lorentie iuuenis quidam cũ nouercam subigeret ac superueniens pater filium in stupro vxoris deprehẽdisset rei nouitate indignitateq; ꝓmotus: clamando obiurgare acriter filium cepit: ille tergiuersando peccatũ excusabat: cum diutius elatioribus verbis ambo concertarent: clamore excitus superuenit vicinus quidã ad iurgia componenda ignarus rei. Cum peteret contentionis causam illis ob domesticam turpitudinẽ silentibus instabat vicinus vehementius vt causam nosceret: tandẽ cum pater in filiũ culpam reiceret tum fili⁹ prior: hic pater meus admodũ indiscretus inquit: millies matrẽ meam futuit: me etiam tacẽte/ nunc quia semel vxorẽ suam cognoui vt rudis atq; incõsult⁹ celũ clamorib⁹ veluti ĩsan⁹ replet. risit ille facetũ filij respõsũ & patrẽ quoad potuit solat⁹ discessit.

Disceptatio minoꝝ ꝓ imagine sancti Frãcisci fiẽda.

143

f Ratres quidã ordinis minoꝝ decreuerant accer-
sito pictore vt imaginem beati frãcisci pingeret
sed in forma picture dissidebãt: cũ alter stigmaticũ al-
ter ad populũ ꝑdicantẽ: alius alio mõ pingendũ cen-
seret. In ea disceptatione cum vniuersum diẽ cõsum-
psissent nulla certa sñia pictorẽ dubiũ quid nã ageret
relinquentes dormitũ iere pictor inspecta fratrũ in-
sulsitate cum se delusum putaret figuram eã pinxit fi-
stula sonantẽ: alij laqueo suspenso dicũt: statimq; abijt
figura inspecta fratres cũ pictorẽ vt male mulctaretur
quesissent: ille vero pedibus sibi cõsuluisset: existimã-
tes summam religioni cõtumeliam illatam pictorem
ad penam querebant.

De sacerdote florentino qui Vngariam iuerat. 144

e St in regno Vngarie moris vt post missam cele-
bratam omnes qui adsunt oculis lippiẽtibus ac
cedẽtes proprius altare a sacerdote aqua in calicẽ effu-
sa oculos cõspergantur: dicit autem interim sacerdos
verba quedã ex sacris litteris bonã valitudinẽ ꝑcãtia
accessit ad Vngariã olĩ sacerdos quidã florentinus cũ
philippo qui hispan⁹ cognominabat̃ hic cum astante.
Sigismõdo rege missã dixisset: accesserunt pl'es ad eũ
lippiẽtes vt aqua de more oculos cõ sꝑgerẽt: at ille ex
istimãs id nimio potu & crapula cõtigisset: assũpto cali-
ce ita enĩ fieri viderat: adstãtes resꝑsit dicẽs lingua ita-
lia beetemeno chesiate morthagiadi: id est moriamĩ
gladio qđ ĩtelligẽs rex idẽq; imꝑator risũ cõtinere nõ
potuit. Postridie vero ĩ cõuiuio ioci causa verba sacer-
dotis referẽs lippiẽtes ad iracũdiã: ceteros oẽs ad risũ
cõmouit.

Responsio rustici ad patronũ sui fundi.

145 r Vſticus quidam e noſtris roganti patrono fūdi quo maxime tp̄e pluribus laboribus implicarētur: maior reſpondit ſciſcitanti cām: id enī mirū videbatur: quoniam īquit & noſtras & veſtras nos vxores ſubigere oportet.

Ridiculoſi hominis dictum.

146 r Omanus quidā nobis notus aſcendit ſemel maceriem in arūdineto ſitam: ac ſimilis ad populū contionanti: cepit ad arundines loqui: diſſerēs multa de vrbis ſtatu interdicendū ex leui aura arundinū capita ceperunt flecti: hō ridiculus qui ſibi arundines ꝓ hoībus ſinxerat tanq̄ cōtione grās agerēt: nō tāta reuerentia inquit domini romani: nā ego ex vobis minimꝰ ſum: hoc poſtea in prouerbij locum venit.

Deriſio hominis porcum occidere volentis.

147 Os erat in oppido quodam picēni vt qui hieme porcum occidiſſet vicinā ad cenā inuitaret: quidam quo pacto eam impenſam vitaret: cōpatrem cōſuluit dic īquit ille cras porcū tibi hac nocte furto ablatum & ſimul nihil tale alio verēte clam porcum nocte ſubripuit: mane conſpiciēs porcū ſibi ablatū ad cōpatrem ꝓfectꝰ alta voce querebatur porcū ſibi furto ſubreptum tum alter recte cōpater mi ſapis inquit: ita enī te docui locutuꝝ: cū ille ſepiꝰ & per deos oēs iuraret id verū eſſe: bene agis reſpōdebat & ſecundū conſiliū meū. Cum ille iuramento iteraret: hoc modo te loqui debere antea monui reſpōdebat: & ſanū cōſiliū dedit tibi: tandē eluſus abijt.

Dictum fazini canis.

148 f Azinus canis dux armorū opera ghibelline factionis ticinū ingreſſus ex cōpoſito guelfoꝝ tā-

tum bona diripuit: his consumptis cepit & ghibellino
rum dom⁹ exinanire tanq̄ guelforū bonis refertas: cū
illi apud ducē quererētur se cū ghibellini essent indi-
gne spoliari: tum fazinus verū dicitis filij mei: ghibel
lini estis omnes sed bona sunt guelfa: hoc pacto nulla
factionis discrimine bona omnium direpta sunt.

De adolescēte qui vxorē prima nocte nō cognouit. 149

a Dolescens bononiēsis stupidi ingenij & insulsi
vxorem duxit adolescentulā forma egregiā pri
ma nocte ignarus rerū & qui nunq̄ mulierē cognosset
matrimoniū non cōsumauit: mane a socio rogat⁹ quō
res nocturne ꝓcessissent suspirans male inquit: nā cū
diu quesissem vxoris concubitū: tandē illam absq; fo
ramine cōsueto vt aiebant ab se repertā cognita illius
stulticia socius tace inquit obsecro neq; verbū hiscas:
cū res sit magni pudoris ac periculi si palā fiat. Ille cū
auxiliū & consiliū simul petiisset: ego labore ꝑ te subi
to ait hoc foramen faciēdi si mihi sumptuosam cenam
velis ꝓbere sed octo dierū spaciū mihi opus est ad hāc
rem: cū admodū sit difficilis: ꝑficiendā annuit stultus
& secreto illum cum vxore noctu collocauit: ipse ī alio
lecto recubans: trāsacto spacio cū via esset admodum
patens amici opa vt sentes nō essent timēdi: accersito
viro multū diuq; sudasse dixit in obsequiū eius: & tan
dē confectā foramē quod querebat: docta adolescētu
la viro gratulata est amici labores cōmendās: stultus
cum vxorē perforatam īuenisset letus & socio gratias
egit & cenam persoluit.

De vxore pastoris que de sacerdote filiū habuit. 150

p Astoris cuiusdā ī riuo frigido oppidulo mōta-

neo vxor cũ ſacerdote conſueuerat ex quo puerum cõcepit: educauitq̃ in paſtoris domo: cum puer eſſet ſeptennis ſacerdos benigne allocutus paſtorem ait: tãdem eum puerũ ſuũ filium eſſe rogauit ꝙ vt ſua volũtate puer ad ſe migraret: minime hoc fiet paſtor ĩquit: ego puerũ ꝓ me volo qui ſit dominat⁹: male enĩ ageretur mecũ & cũ p̃rono meo inquit ſi oẽs agnos qui ex ouib⁹ alieno ariete cõpreſſis oriũt̃ traderẽ arietũ p̃ronis.

De ruſtico q aſinos onuſtos deduxit frumẽto.

151 IN conſilio puſino: ruſticus cũ g̃ram certam quereret tanq̃ ĩhoneſta poſtulãti ciuis vn⁹ cõtradixit: poſtridie admonitus hõ tres aſinos frumento onuſtos: domũ eius qui contradixerat deduxit: poſt quartum diem ſnĩa mutata multis verbis ruſtici cãm ciuis egit: tum vicinus eius inter loquendum ad ſocios inquit: auditis ne quemadmodum illi aſini rugiunt in frumentum ſuſceptum iocatus.

Facetum dictum pauperis ad diuitem frigentem.

152 DIues quidã ſuffultus veſtibus hieme bononiam proficiſcens repto inter montana ruſtico qui vnica tantum & ea contrita tunica indut⁹ erat: admiratus in tanta vi frigoris: niues enim & vẽtus erant: hoĩs paciẽtiã rogauit: nũquid nõ frigeret minime alter cũ leto reſpõdiſſet vultu ſtupẽti reſpõſum: dicẽtiq̃ ego ſub pellib⁹ algeo tu ſeminud⁹ nõ ſentis frigus. Si tu ĩquit ille omnes tuas veſtes ferres ſicuti ego meas tu quoq̃ nequaq̃ frigeres.

De montano qui filiam deſponſare volebat.

153 CVpiebat ex oppido pergula montanus deſpõſare vni ex vicinis iuuenem filiam quã ille con-

ſpicatus: vt cum nimium teneram & adoleſcentiorē re ſpueret. Inſulſus pater maturior eſt inquit q̄ opineris: tres enim an filios peperit ex clerico ſacerdotis noſtri.

De p̄ſbytero qui adoleſcētule decias dare pcepit. 154

Ruggis ea nobilis eſt in occidente ciuitas in qua adoleſcentula haud admodū ſcita fatebat̄ parochiano peccata ſua. Ille cū inter cetera q̄ſiſſet: an debitas decimas traderet ſacerdoti: pſuaſit etiā coit⁹ decimā eſſe reddendā: quā iuuencula vt ſe ere alieno liberaret: ſtatim perſoluit domū tardius reuerſa: admirāti viro cām more abſq; vllo timore dixit: vir rē diſſimulās poſt quadriduū pochianū ad prādium vocauit nonnullis adhibitis quo res fieret notior: cū ſederent in menſa vir narrata prius fabula ad ſacerdotem verſus poſtq̄ inquit tibi rerum omnium vxoris mee debeur decima & hanc quoq; accipies: & ſimul vas ſtercore & vrina vxoris plenum ori admotum ī menſa bibere compulit.

De Medico qui vxorem ſutoris in firmam ſubegit. 155

Vtor quiſpiam florentie ad vxorē non recte valentem medicum ſibi notū rogauit adire: ille abſente viro domū profectus: vxorē ei⁹ licet reluctātem cōpreſſit in lectulo vir rediēs cū medicum abeuntē q ſe recte mulierē curaſſe dixit offendiſſet: vxorē lachrymantē capite diſſoluto īuenit: medici pfidia cognita rē diſſimulauit & p⁹ dies octo ſumpto p̄cioſiore pāno ad vxorē medici pfect⁹ dixit ſe ab eo miſſū quo ſibi īterior tunica: ea cocta vocat̄: fieret op⁹ erat: vt mulier q̄ forma ē egregia maiori ex pte nudaret̄ quo recti⁹ corporis mēſura capi poſſet ad veſtē recte pficiēdā nuda tā

remotis arbitris ſutor cõprimit: parem vicem medico reddens: quod & poſtea obiecit ei.

156 De Florentino qui filiam vidue deſponſauerat.

f Lorentinus qui ſibi ſcitus videbatur: vidue filiã cũ deſpondiſſet: vxoris domũ vt fit ſepius accedens abſente aliqñ matre adoleſcentulã cognouit: ex vultu filie cognita re mater iurgare acrite illam cepit: que ſe domũq dehoneſtaſſet: demũ teſtans matrimoniũ illud mĩme ratũ eſſe futuꝝ & ſe acturã enixe vt id ſolueretur: rediens vir qui id obſeruabat abſente ſocrũ: cũ meſtam iuuenẽ dep̄hendiſſet: q̃ſita cã matris ſnĩam de diſtrahendo mr̃imonio ĩtellexit quid tu ille matri obſequi volo reſpõdit: alter ĩ tua eſt ptãte ĩquit: cũ illa modũ q̃reret antea ait ĩferiores ꝑtes egiſti nũc ſupior euadas oportet vt ꝑ cõtrarium actũ diſſolutio matrimonij fiat cõſentit illa & mr̃imoniũ diſſoluit: tãdẽ illa viꝝ: ille vxorẽ alterã duxit. In ei⁹ nuptijs prior ſpõſa affuit & cũ ambo p̄teritoꝝ memoria ĩuicẽ ſubridere cepiſſẽt: vidẽs hoc noua vxor & aliquid ſuſpicãs mali: noctu rogauit viꝝ & quid ille ſibi voluiſſet riſus: tergi uerſantẽ detundẽdo cõpulit vt fabulã referret & ſimul illius ſtulticiã accuſaret: tũ vxor cõtriſteẽ inquit illã deus: q̃ tam fuit amens vt id notum feciſſet matri quid enĩ opus erat vt matri veſtrũ cõcubitum referret ſtulta me quidẽ noſter famulus amplius centies cognouit: neq vllũ vnq̃ verbũ a me ĩnotuit matri: tacuit vir centies ſibi debitã mercedem repenſam.

157 De feneratore Vicentino.

f Enerator Vicentinus religioſum magne auctoritatis virũ continuos ſermones de more ad po-

pulum habentē hortabatur sepius: vt acriter inuehe-
ret cōtra vsurarios detestareturq̄ q̄ maxime viciū qđ
precipue in ea vrbe vigeret: adeoq̄ īstabat vt qn̄q̄ eēt
molest⁹ religioso: admirat⁹ vnus tā continuo instantē
pro ei⁹ rei castigatione: cui⁹ q̄stū ipse faceret: quesiuit
quid sibi tā freques sollicitudo vellet: tū ille ita multi
sunt īquit in hoc loco qui artē vsurariā exercēt: vt cum
pauci admodū ad me accedāt nihil faciā lucri. Sed si
ceteris fenus dissuasum erit cessabūt ipi & ꝑueniēt ad
me oīm reliquoꝝ emolimēta: hoc mihi postea religio
sus vidēs retulit.

Fabula facetissima Iannini coci. 158

i Anninus cocus Barōti pistoriensis qui venetijs
coquinariā exercuerat in cōuiuio secretarioꝝ re
tulit fabulā admodū iocundā: Venetus īquit insulsus
fuit qui ꝑ iniuriā vapulauit: cū filios habere cuꝑet qui
acceptā iīuriā vlciscerent̄: vxor aūt esset sterilis roga-
uit amicū qui filioꝝ ꝓcreandoꝝ se opificē optimū ꝓfi
tebat̄: vt sibi hoc munus īpenderet ꝓcreandi. Ille ope
ram studiūq̄ pollicitus mariti vice fungebat̄: interim
cū semel relicto ad serēdum agrū viro ne quid & opē
impedimēti afferret ꝑ vrbē vagaret̄: obuio ac maiora
minanti iīmico: hoho quassans caput tace stulte īquit:
nescis bene quid te contra agatur domi siquidē id sci-
res nedum contineres minas: sed timeres tibi fit iam
mihi crede: fit qui cito faciet vindictam nostram.

De Veneto qui equitans calcaria in sinu gestabat. 159

a Ddidit & alteri⁹ Veneti haud imparē stulticiā:
qui cū equū ascēdisset: rus itur⁹ calcaria in sinu
ferebat equus pigre tardeq̄ ambularet: ille calcaneis
armos sepius ꝑcutiendo: tu non moueris en inquit: si

ſcires quid in ſinu habeam mutares paſſus. riſit.

160 De Veneto iſanoq́ farmacopola circũforaneꝰ de

n Arrauit quoqȝ aliã fabulã ĩ qua plurimũ riſimꝰ.
Ait fermacopolã circũforaneũ Venetias veniſ
ſe: cuiꝰ ĩ vexillo pictꝰ erat priapus pluribꝰ ligatulis di
ſtinctꝰ acceſſit quidã venetꝰ q̃d illa diſtincto ſignifica
ret q̃rens: ille ꝑ iocũ ait: mẽbrũ ſuũ eſſe illiꝰ nature: vt
q̃ mulierẽ prima tãtũ ꝑte cognoſceret: mercatores fa-
ceret: ſc̃da milites tertia duces: quarta põtifices & ꝓciũ
ꝑ qualibet ꝑſonaꝝ petebat. Id credẽs ſtultꝰ cõicata re
cũ vxore domũ vocauit hoiem pacto ꝓcio vt ſibi filiũ
militẽ faceret: cũ ad coitũ cũ vxore ventũ eſſet: maritꝰ
ſimulãs ſe abire: clãculũ poſt lectũ ſeceſſit: & cũ illi gi
gnẽdo militi ĩtẽti eẽnt ꝓſilijt fatuꝰ: & culũ ſeſſoris ve-
hemẽter ꝓmẽs vt quarte quoqȝ ꝑtis bñficio vteret̃: ꝑ
ſancta dei euãgelica hic erit papa iquit: putãs ſe ſociũ
defraudaſſe. De Veneto qui teruiſum pro-
ficiſcens a ſeruo in renes lapide percuſſus eſt.

161 v Enetus teruiſiũ ꝓfecturꝰ equo cõducto vehe-
bat̃: ſeruo pedibꝰ iter faciẽte: ĩtereundũ cũ equꝰ
ſerui crus calce ꝑcuſſiſſet: ille dolore motꝰ ab repto ſa
xo equũ vlciſci cupiẽs: caſu ĩ renes patroni ꝓiecit: cre
didit ſtultꝰ equũ id egiſſe: cũ ſeruꝰ q tardius ex vulne
re ĩcedebat ĩcreparet̃ a dño: neq̃o citius ꝓficiſci iq̃t ex
equi calce quo me afflixit: tũ ille ne eures ĩqt: ẽ video
admodũ calcitroſꝰ: nã & mihi quoqȝ mõ calcẽ magnũ
in renes dedit.

162 De vulpe in palea abſcõdita q̃ fugabatur a canibus.

v Vlpes olim fugiens ĩ venatione canes diuertit
ad ruſticũ qui ĩ area triticũ terebat rogãs vt a ca

nibus tueret̃: & simul pollicita est nũq̃ se eiꝰ pullos gal
linaceos lesurã: annuit rusticus cõditiõi: & sumptis pa
leis furcula vulpẽ texit: aduenit vnus & itẽ alter ex ve
natoribus vulpem q̃rens: rogitabãt aũt rusticum nun
quid vulpẽ fugientem vidisset: & iter eius. Ille verbis
vulpem ꝑ certã viã diffugisse: nutu vero & iucols late
re sub paleis ĩnuebat: Illi potius ad verba quã nutum
respicientes abierũt: tum rusticus detecta vulpe: ser=
ua inquit mõ ꝓmissa: nã verbis meis euasisti cũ dicerẽ
te abisse: at illa q̃ sibi timens ꝑ rimã iter paleas rusticũ
cõtemplaret̃ diligẽter: verba tua ĩquit bona fuer̃t: sed
actus satis mali. Dictũ in eos qui vnũ verbis aliud re
agunt.

De Florentino qui equum emerat. 163

NOtus mihi florentinꝰ Rome ẽpturus necessario
equũ pactus est cũ vẽditore qui. xxv. aureos p̃
ciũ carius equo postulabat se quideci datuꝝ ĩ p̃sentia
reliquoꝝ vero se debitorẽ eius esse velle: annuit ven=
ditor. Postridie cũ residuũ peteret solutionẽ recusans:
serua cõuenta ẽptor ĩquit. Pepigimꝰ quidẽ vt debitor
tuus sim futurꝰ: si aũt sibi satisfecisset nõ futuꝝ ampliꝰ
debitorem.

Facetissimum histrionis Gonnelle. 164

GOnnella quondã histrio ꝑfacetus pollicitus est
ob pauculos numos se quendã ferrariensem: q
id admodum cupiebat diuinum esse facturum: Accer
sito vt vna secum in lecto cubaret homine: ventum ta
citum ventris in lecto emisit: deinde eum in interiorẽ
lectum caput subducere iussit: quo facto cum ille feto
re motus caputq; statim exerens crepitum ventris edi
disti vt videor dixisset: tum gonnella solue nummos
nam recte diuinasti inquit.

165 Alia facetia eiuſdem de vno qui diuinare volebat.

a Lteri quoqꝫ vt diuinator fieret optāti vnica: inquit pillula te diuinū reddā: aſſentienti pillulā ex ſtercore confectā in os ꝑbuit. Ille ꝑ fetore vomitās ſterc⁹ inquit ſapit qđ dediſti: tū gonnella verū illū diuinaſſe affirmauit & precium diuinationis popoſcit.

De prodigijs nunciatis Eugenio pape.

166 h Oc anno menſe octobri cum iterū pōtifex eſſet florētie: plurima ꝓdigia nūciata ſunt & ita certis auctorib⁹ vt fidē abnuere impudētis videat̃. A como littere allate ad honeſtiſſimus viris aſſerētib⁹ ea ad ſe delata a plurimis qui id cōſpexerāt teſtabātur a certo loco qui vltra comū eſt mille paſſus quīqꝫ veſpi vigeſima prima hora viſum eē īgentē canū: qui rubeo colore videbant̃ multitudinē ad quattuor milia: iter alamaniā verſus facere: hāc veluti primā aciē ſequebat̃ boū pecudūqꝫ ingens numer⁹ poſt hos equites pediteſqꝫ ī turmas cohorteſqꝫ diuiſi: ſcutati plures: adeo magna manu vt exercitū reꝑſentarēt: quoꝝ parti vix capita: partim ſine capite cōſpiciebant̃. Vltima acies erat hominis permagni gigātis more equo altiori inſidētis & ipē magnā iumētoꝝ diuerſi generis copiā ſecū ducēs: tris ferme horas eoꝝ tranſitus fuit lōgiſſimo agmīe vt diuerſis ī locis apparerēt: cui⁹ rei plures extant teſtes viri femīeqꝫ qui etiā ꝓpius cōſpiciēdi cā acceſſerūt: p⁹ ſolis occaſū veluti ad alia trāſiſſēt nequaq̄ cōſpecti ſūt

Mirandum inſpiciendum.

167 p Aucis poſt dieb⁹ ab vrbe roma allata ſunt alia haud dubia fide cū manifeſta extēt veſtigia: vētorum turbine coorto die. xx. ſeptembris muri caſtelli

deserti qui borgetus appellat̃ ꝓpe vrbẽ mil. pass. sex: & item ecclesia quedã ꝑuetusta ei loco ꝓpinqua solotenus deiecta sunt: ita cõtritis lapidibus vt manibus hoĩum disturbata viderent̃: cauponule q̃ infra muros erat ꝑegrinãtiũ diuersoriũ: cũ in eã plures cõfugissent tectum oẽ sublatũ: alioq; haud lõge ĩ viã translatũ est absq; hoĩum nocumẽto: turris quoq; ecclesie sancte ru fine lõge ab vrbe mil. pas. x. in ora trãstiberina: mare versus casale apppellatũ: a solo auulsa ꝓstrataq; est: hoꝶ cãm multis mirãtibus sciscitãtibusq; bubulci duo qui eo in casali morabant̃ agriculture cã ad vrbem ob rei nouitatẽ accedentes retulerũt: sepi⁹ abse visum in siluis ꝓpinquis ambulantẽ cardinalem q̃ ĩ sepulchro. Hadriani ex vulnere nuꝑ decessit: patriarchã cognominatũ veste desuꝑ lintea vt moris est cardinaliũ & bireto capite cõtecto ꝓut deferre cõsueuerat: mestũ lamẽtantẽ ac cõquerentẽ: eo vero tꝑe quo vẽtuꝶ turbo adeo repens fuit: interdiu aũt erat conspectũ ab ieſein area inter ventos amplexantẽ eã turrim & ab solo a se lõgius delatã ad terrã ꝓstrasse: cõplures ĩsuper quercus atq; ilices mire grossitudinis a radicibus auulsas atq; alio esse delatas quibus rebus cũ parum fides haberet̃: multi cum accessissent id pro cõperto retulerũt.

De notario florentino falso.

n Otarius quidã florẽtinus qui parũ questus arte sua faciebat: excogitata aliquid lucrãdi versutia adolescentẽ quendã adijt petens nunquid ei satis factũ esset de quĩgẽtis florenis qui olĩ patri ꝑ quẽdã iã defunctũ mutui cã debebant̃. Inscius ille negauit id debitũ in noĩbus patris esse: notarius id instr̃o cõstare

ab se facto asserēs iuuenē ꝓpulit vt nūmis redēpto in=
strō apd̄ ꝑtorē debitū peteret. Citat⁹ fili⁹ ei⁹ q debitor
dicebaꝛ negauit parētē vnq̄ mutuo quicq̄ ab illo sum
psisse: cū nihil de ea re vt mos est mercatoribus libris
suis cōstaret: statimq; ad notariū ꝓfectus vt falsum ho
minē arguere cepit: qui qd̄ nunq̄ esset actū scripsisset.
Tū notarius: nescis fili tp̄is illius acta īquit: cū nondū
nat⁹ esses: pater quondā tuus eā summā mutuo sum
psit: sed post paucos restituit mēses eius rei ego con=
tractū finis feci quo liberat⁹ est pater. Ille pecunia da
ta īstrumentū redemit: & ea molestia ꝓducto fine li=
beratus est: ita ab vtroq; nūmos bella fraude corrasit.

169 De Monacho qui misit per foramē tabule priapū.

IN piceno est opidum Esis noīe in eo monachus
quidā qui lupus vocabaꝛ: amabat virginē ado=
lescētiorē cui dū multis verbis coitū suasisset: cessit illa
tandē ꝑcibus: sed cū verita esset ne nimio dolore trāſ
fodereꝛ paululūq; hesitaret: monachus tabulā ligneā
per cuius foramē telū mittereꝛ: intermediā se positurū
dixit: dehic tabula abiegna q̄ pertēnuis erat q̄sita: ac
paulū ꝑforata ad puellā clanculū adijt: missoq; perfo
ramē priapo qui adhuc dormiebat: cū puellā deoscu
lari suauiter cepisset: sublatis vestibus cibū concupitū
q̄rebat: virga vero suauitate oris & īferioris partis ta=
ctu expergefacta: cepit admodū & preter mēsurā fo=
raminis tumescere: adeo vt valde constricta teneretꝛ:
res ita in arcto erat vt neq; īgredi neq; egredi absq; ma
gno dolore posset. Versa ī dolorē voluptate clamare
& gemere monachus cepit nimio nexat⁹ cruciatu: ex=
territa puella cū osculo solari hoīem vellet: & rē opta

tam perficere ĩ doloris leuamẽ tormẽtum augebat: nã cũ ea ex re virga tumẽtior fieret eo arcti⁹ torquet̃. Cruciabat̃ miser petẽs aquã frigidã qua abluto telo tumor resideret: virgo que domesticos timeret aquã petere nõ audebat: tandẽ hoĩs clamore doloreq́ꝫ pcita: aquã aduexit: ea perfuso inguĩe & ea parte q̃ tabule inserta erat paulũ tumor abijt monachus cũ iã strepitũ quendã domi fieri persentiret: abeũdi cupidus e tabula mẽbrũ deduxit maiori ex parte decoriatũ medicũ cũ morbo q̃sisset fabula palam facta est: si ceteris tanto sua vicia starent plures fierent continentiores.

Horribile de puero qui infantulos comedebat. 170

Nseram his nostris cõfabulationibus rẽ nefandã horrendãq́ꝫ nullis antea seculis auditã quã ego quoq́ꝫ fabulosam existimabã quoad litteris cuiusdã regij secretarij certior factus sum: verũ esse qđ ferebat̃ snĩa particule lr̃aꝝ his ferme verbis explicabat̃: rẽ mõstro similẽ accessisse ꝓpe neapolim decem milibus passuũ ĩ montibus summe qđ est castrũ eo loci situm: puer lõbardus. xiij. annoꝝ captus est & ad p̃torẽ perductus qui iã duos infantulos triũ annoꝝ comederat. Seducebat eos blandicijs in speluncã quandã atq́ꝫ ibi suspensos in frustra partiebat̃: partim crudas a recenti cede carnes edẽs: partim igni coctas: fassus est se plures alios comedisse idq́ꝫ se agere: quoniã sapidiores reliquis carnibus viderent̃: seq́ꝫ denuo comestuꝝ si posset: cũ dubitaret̃ ĩsania ne hoc faceret cõsulte: ad cetera respondit: vt feritate nõ demẽtia factum constaret.

De equite florentino qui fingẽs se iturum foras in scia coniuge in cubiculo latuit.

171 e Ques florẽtin⁹ podagrosus cui⁹ nomẽ honoris cã reticeo habebat vxorẽ q̃ ĩ dispẽsatorẽ domus oculos cõiecerat id viro cũ eẽt perspectũ ac die festo si mulasset se foris ituꝝ ĩ cubiculo ĩscia vxore latuit. Ille euestigio viꝝ abeẽ rata dispẽsatore clãculũ accersito: volo ĩqt p⁹ aliqua primi cõgress⁹ verba vt ludũ aliquẽ ĩter nos ĩeam⁹: cũ ille ãnueret: simulem⁹ ait mlr bellũ inter nos eẽ: & pacẽ postea faciem⁹ altero modũ q̃ren te: luctemur paulũ ĩqt & eũ ad terrã ꝓstraueris: telũ ĩ fers ĩ eũ vuln⁹ tũcq̃ mutuis osculis pacẽ cõstituemus: placuit illi cũ sꝑ pacẽ audisset laudari ab oĩbus pax tã suauis fuťa. Cũ vero recũbentes ad pacẽ se pararẽt: tũ vir e latebra egrediẽs: cẽtũ iã ego dieb⁹ meis ĩqt paces perfeci: hãc ego vnam tãtum dirimã ꝑter cõsuetudi- nẽ meã. Ita pace ĩfecta obieřt. ℭ De quodã volẽte se videri summe castitatis in adulterio comprehenso.

172 q Vidã ciuis nr̃ qui se castum summeq̃ religionis videri volebat: semel dep̃hẽsus a socium coitu inhonesto: acriter ab illo rep̃hensus est: q̃ castitatẽ ꝑ- dicãs in id facinus labereť: tum alter hoho inquit non propter luxuriã vt forsan putas: sed ad domandã ma cerandãq̃ hanc miserã carnẽ: & ad purgandum renes hoc ago. Ita & isti pessimi hypocrite quibus omnia op pleta sunt faciũt qui semper eoꝝ ambitionẽ & scelera sub aliquo honesti velamento cõtegi volunt.

Ad idem.

173 h Eremita qui pisis morabatur tẽpore petri gam ba curte: meretricẽ noctu in suam cellulã dedu xit vigesiesq̃ ea nocte mulierẽ cognouit: sẽper cũ mo- ueret clũes: vt crimẽ fugeret luxurie vulgarib⁹ verbis

dicẽs doma ti carne catiuella: hoc eſt doma te miſerri
ma caro qđ cũ retuliſſet meretrix: ille vrbe pulſus eſt.

De paupere qui nauicula victum querebat. 174

p Auperculus qui nauicula ad flumẽ tranſportã
dis hominibus victũ querebat: cũ neminẽ vna
die trãſuexiſſet: ſero quoq; meſt⁹ domũ rediret: appa
ruit lõge quidã clamitans vt veheret̃. Ille lucellũ ſpe
rans cũ rediſſet letus hoĩem traduxit cũ pecuniã pete
ret: ille enixe iurãs nullos ſibi numos adeſſe: ſe ſapiẽ
tiã illi ꝓ nummis daturũ polliceret̃. Quid nauta num
familia mea ĩquit eſuriẽs ſapiẽtia ꝓ cibo paſci põt: hoc
ſolo alter ait tibi ſatis poſſum facere. Ille ſubirat⁹ pe-
tẽs q̃ nã hec eſſet ſapiẽtia vt nũq̃ ait quẽpiã trãſportes
decetero: niſi prius pecunia recepta: tum vt nũq̃ dicas
vxori: cuiq̃ mai⁹ genitale mẽbrũ q̃ tibi eẽ: his auditis
meſt⁹ domũ redijt: vxor & quid q̃ſtus feciſſet ad emẽ
dũ panẽ cũ ꝑcũctat̃: vir ꝓ lucro ſapĩam ſe reportaſſe af
firmat: rẽq; narrãs ordĩe: traditã ſapĩam refert: mulier
cũ ad genitale aurẽ erexiſſet: nũquid mi vir ĩquit: non
omnes equa mẽſura eſtis. Vach reſpõdit: magna eſt ĩ
ter nos differẽtia: nam ſecerdos noſter dimidio ferme
nos oẽs excedit & brachiũ extẽdẽs mẽſurã deſcripſit.
Illa ſtatĩ in ſacerdotẽ accẽſa nũq̃ deſtitit quoad vir an
vere dixiſſet q̃ primũ experiret̃. Ita ſapiẽtia in ſtultici
am verſa docuit reticẽda nobis eſſe q̃ ſunt nocitura.

De quodã inſulſo Mediolanenſi qui in ſcriptis por 175
rexit peccata ſua ſacerdoti.

m Ediolanenſis quidã ſiue ſtult⁹: ſiue hypocrita:
ſiue obliuioſus: cũ libellũ quẽdã ꝑgrandẽ ſuo
rũ erratoꝝ ſcripſiſſet: ꝓfect⁹ eſt ſemel ad virũ doctiſſi

mũ inq; ea re admodũ petitũ Antoniũ Rãdensẽ Me-
diolanẽsem ex ordĩe mĩoꝝ vt ei peccata sua cõsiteret̃:
libelloq; porrecto rogauit vt eũ legeret q cõtineret cõ
fessionẽ suã: vir scitus & prudẽs qui eã lectionẽ pluri-
mi tpis esse videret: stulticia hoĩs cognita: paucis illũ
verbosum ĩterrogãs ab oĩb⁹ te ĩquit q̃ ĩ hoc codice cõ
tinent̃ absoluo. Cũ alter quã sibi pnĩam iniũgeret ro-
garet: vt ꝑ mẽsem hũc ĩquit tuũ libellũ septies ĩ die le
gas: cũ id a se fieri posse negaret ꝑstitit cõfessor in sñia.
Ita fatui verbositas faceto rosponso contusa est.

De quodã q visitãdo affines vxori volebat a socio
cõmendari.

d Esponsauerat vxorẽ quidã haud satis firma va
litudine & mĩme opulẽtus: accersitus estate ad
cenã ab vxoris parẽtibus: duxit secũ amicũ quẽdã ro
gãs vt sꝑ verbis augeret ea q̃ ab se dicerent̃: laudãte
socru tunicã qua vestitus erat: se aliã mł̃to pulchriorẽ
gener habere dixit: tũ socius p̃ter eã: alterã etiã ĩquit
duplo p̃ciosiorem illi esse asseuerauit rogãte socero &
quas possessiões haberet: se p̃diũ extra opidũ posside
re ait qđ victũ suppeditaret: nõ memĩsti ĩquit socius &
alterius p̃dij qđ illo mł̃to est elegãtius ex quo pł̃imos
nũmos cõtrahis. Deniq; ad singula q̃ ab illo iactabãt̃:
socius duplũ cõferebat: cũ vero paꝝ quid ederet socer
q; hortaret̃ ad cibũ nõ bene me ĩquit estate habeo hic
socius vt solitã iactantiã seruaret: plus mł̃to q̃ dicat est
inquit: nã estate male se habet & multo peius hieme:
hic verbis cũ risissent oẽs leuissimi hoĩs iactãtiã ad fal
sam laudẽ q̃sitã debitũ stulticie p̃mium tulit. (paret.
De Pasqno quodã senẽsi q ĩposuit cuidã ex statu cre-

177

p Asquinus senensis vir dicax ac iocosus mutato statu ciuitatis: cũ exul a pr̃ia ferrariã se cõtulisset: accessit ad eũ visendi gr̃a ciuis quidã senẽsis haud magni vir p̄cij qui ex venetijs senas redibat: comiter a Pasquio susceptus. Cũ iterloquẽdum suã illã operã si quid i eius gr̃am agere posset senis polliceret̃ & aliq̃d se posse ad iactantiã oñdens subderet ego sum de corpore p̄ñtis status tũ Pasquinus vtinã cito crepet id corpus iquit vt tu tuiq; similes ex eo q̃ primum egrediãt̃: facete iactantiam hominis castigauit.

De doctore qui litterali sermone loquebatur in auibus capiendis & indoctus erat. 178

d Octor Medilanensis indoctus atq; insulsus hominem qui ad capiendas aues cum noctua p̄fiscebat̃: rogauit vt se qui id videre cupiebat: ad capturam auium secum duceret: annuit auceps: & hominẽ frondibus contectum iuxta noctuam statuit: ea conditione ne verbum faceret ne aues terrerentur cum auicule plures conuenissent: stultus ille e uestigio exclamauit auiculas multas adesse vt rethe cõtraheret. Ille audita voce diffugerunt: icrepatus acriter ab aucupe: silentium est pollicitus: aues cum iterum cõuenissent e uestigio stultus verbis latinis aues permulte sunt inquit: existimans que ab eo latine dicebãtur aues mini me intellecturas: rursus fugientibus auibus: cum auceps captura frustaret̃: hoiem acerrie q̧ locut⁹ eẽt obiurgauit: tũ alter nũquid latine sciũt iquit aues: existimauit doctor ille non ad sonũ sed ad sensum verboꝝ tãq̃ ab se itellectã vocẽ aues diffugisse. ¶ De muliere se credẽte ad laudẽ trahi cõfitẽdo latiorẽ vuluã hẽre.

179 Vbigebatur ab adultero mulier ſenenſis hic cũ
poſt coitũ in eius contumeliã dixiſſet ſe nũq̃ in
alia latiorẽ vuluã reperiſſe: illa exiſtimãs id ſibi laudi
ſſeex gratia tua hoc inquit dicis non meo merito: vti
nã mihi ea quã ꝓfers adeſſet copia: nã multo ꝓpterea
me nobiliorem & maiori extimandam reputarem.

180 De adoleſcentula laborante ex partu facetum.

a Doleſcentula paulo ſimplicior florentie labora
bat ex partu magno ĩ labore cõſtituta: cũ diuti⁹
ſummo cruciatu diſtraheret̃: & aliq̃n obſtetrix ſum=
pto lumine ſecretiora illius ĩſpiceret: an nondũ infans
egrederet̃: poſticũ etiam an ea prodiret ĩfans ĩſpicere
iuſſit: nam & ſecum ea quoq; ꝑte q̃nq; virũ coiſſe ait.

181 De quodã qui romanum adoleſcentulũ laudauit.

Omanũ adoleſcentulũ admodũ formoſum: ſed
honeſtate p̃ditũ certe diditũ ſtudijs lr̃aꝝ: lauda
bat admodũ quidã e nr̃is: formam moreſq; ei⁹ multis
verbis extollẽs: & cũ plures in eũ laudes cõgeſſiſſet tã
dẽ exiſtĩo iq̃t ieſum xp̃m noſtꝝ cũ id eẽt etatis nequa
q̃ alia atq; iſte forma fuiſſet ĩgẽs laus forme: vt qua nul
lã exq̃ſitionẽ neq; demoſthenes neq; Cicero adiueniſ
ſent. De pluribus qui diuerſa bona ſibi optabãt.

182 e Rant cõplures florentie colloquẽtes & ſibi di=
uerſa bona optãtes: vt fit cũ alter ſe põtificẽ ma
ximũ alter regẽ: alter quippiã aliud ſe velle eẽ aſſeue
raret: tũ puer loquacul⁹ q̃ aderat: ego ĩquit pepo eſſe
vellẽ rogat⁹ quã ob cãm: quoniã oẽs mihi culũ olface
rẽt reſpõdit. Eſt enĩ mos frequẽs vt melones ẽpturi po
ſteriorẽ olfaciãt ꝑtẽ. De mercatore qui laudãdo
vxorẽ ſuã aſſerebat eã nunq̃ ventris crepitũ edidiſſe.

m Ercator quidã corã domino cui subditus erat 153
vxorẽ inter cetera cõmendãs cũ dixisset illã nũ
q̃ vẽtris crepitũ edidisse admirat⁹ dñs idq̧ negãs fieri
potuisse posito iter eos opipere cene pignore: q̧ anteq̃
tres exissent mẽses aliquos crepitus ederet vxor mer=
catorẽ postridie rogauit: vt quigentos sibi aureos ĩfra
octo dies reddẽdos mutuo cõcederet. Grauabat̃ ille
tantã summã ab eo mutuo cõcedẽdã: assensit egre tũ
& pecuniã cõcessit: cũ solicitus diẽ cõuẽtũ expectasset:
accessit ad dñm creditã pecuniã poscẽs: alter tanq̃ re
grauiori p̃ssus rogauit mercatorẽ velut in arcto cõsti=
tutus vt pro re admodũ graui alios quigentos mutua
ret & se oẽs infra mẽsem pollicet̃ restituturũ. cũ bonus
vir diutius inopiã p̃ferens denegasset tñ ne dereliquo
sum solutio deficeret multis suspirijs & alios quingẽ=
tos attulit domũ reuersus mestus atq̧ aĩo eger: multa
cogitãs plurima dubitãs agebat noctes ĩsomnes: vigi
lãs sepi⁹ audiuit vxorẽ dormiẽtẽ edere vẽtris crepit⁹.
Post mẽsem dñs mercatorẽ ad se vocauit sciscitans an
vnquã postea vxorẽ crepitantẽ audisset: tũ ille errorẽ
suũ cõfessus totiens inquit vt nedũ cena sed p̃rimoniũ
cõsumendũ fuisset hoc dicto peccunie reddite: & cena
soluta multa itaq̧ subterfugiunt dormientes.

Sapientissima responsio contra detractorem. 154

d Oysius Marsilius ex ordiẽ augustinensium fuit
nup Florentie vir excellenti ĩgenio & doctrina
hic senex educauerat ĩstitueratq̧ ĩ studijs humanita=
tis pauperẽ adolescentẽ noĩe Ioãnẽ quẽ nouim⁹ cõtri
bulẽ nr̃m adeo vt postea vir doctissim⁹ euadere Florẽ
tin⁹ quidã cõdiscipul⁹: p̃ſes enĩ discẽdi gr̃a ad senẽ cõ

fluebãt ĩuidia mot⁹ cepit occulte detrahere apud ma gistrũ adolescẽti: afferẽs eũ veluti ĩgratum male de eo & sentire & loqui id cũ sepi⁹ egisset: tũc senex qui erat prudentissim⁹ q̃to ĩquit tp̃e. Ioãnẽ nosti: cũ detractor haud amplius annũ r̃ndisset miror ait te adeo sapiẽtẽ te existimari & me stultũ uelle vt putes te melius ãno q̃ me decẽnio quo mecũ vixit naturã & mores Ioãnis nosse. Sapientissima respõsio & detractãtem nequicie coarguens: & adolescentis fidem commendãs: hac si plures merent̃: minor esset ĩuidie & detractioni locus.

155 Faceta responsio multis episcopis accommodata.

i Dem rogatus ab amico: quidnã sibi vellẽt duo veluti apices in ep̃oꝝ mitris cõstituti: respondit significa ri anteriori nouũ: posteriori vetus testamẽta: que ipsi tenere memoria debẽt. Procedẽs vlterius per cũctator cũ q̃sisset quid etiã significarẽt due veluti cor rigere q̃ a mitra post renes pendent: neutrũ illoꝝ inqt ep̃os scire: faceta respõsio & multis ep̃is accomodata.

156 Facetũ dictũ cuiusdã in Franciscum philelphum.

c Vm in palacio apostolico ĩ cetu secretarioꝝ: cui & multi viri doctissimi vt solet aderant: sermo de impura inquinataq; vita scelestissimi hoĩs francisci philelphi ortus esset: multiq; multa in eũ scelera cõie cissent: q̃siuit quispiã an philelphus genere nobilis es set: tũ vn⁹ cõtribulis ei⁹ optim⁹ vir & admodũ facet⁹: vultu ad grauitatẽ cõposito apprime ĩquit maxĩa is ful get nobilitate: nã pater suus semp̃ mane vestes serici= as ĩduebat denotãs eũ sacerdotis filiũ: vestimẽta enĩ quib⁹ p̃sbyteri ĩ sacris vtũt̃ vt plurimũ sericei existũt.

157 Vm alter nõ iniocũdus vir: nõmiꝝ est ĩquit si Io

uis nepos gesta parentũ imitatus & alterã europã ra-
puit & alterũ Ganimedẽ: denotãs eũ & virginẽ grecã
Ioãnis Chrisolore filiã ab se stupratã ĩ italiã aduexis-
se & q̃ndã adolescẽtẽ patauinũ ab eo ꝑꝑ formã ĩ gre-
ciã aduectũ. De Lenone facto ex notario.

e Rat notarius gallicus auinione ĩ romana curia 158
admodũ scitus qui cum publici scorti amore ca-
ptus artem notarij desijsset: q̃stu meretricio vitam age
bat. Is cum calendas ianuarij quod est anni principiũ
nouã vestem induisset ĩ manica litteris argenteis ascri
psit verbis gallicis: de bene in melius visum est sibi le
nonis exercicium priori esse honore prefrerendum.

Facetum petrilli vt liberaret hospitale a sordidis.

c Ardinalis barẽsis neapolitan⁹ genere: tenebat 159
hospitale vercellis ĩ gallia citeriori ex quo par-
ꝑcipiebat emolimẽti: ꝓpter impẽsas q̃ ĩ paupes ibi fie
bãt: mi si ergo de suis quendã pettrillum noĩe ad colli
gẽdũ pecunias. A ille cũ hospitale refertũ cum varijs
lãguidis ac morbosis: qui bona loci illius assumebant
cõspexisset vestimẽtis medici ĩdut⁹ hospitale ĩgressus
est: vilisq̧ diuersi generis. vlceribus: cũ omnes cõuo-
casset nulla ĩqt medla vtilis ad sanandũ vlcera nr̃a ad
hiberi põt nisi ex piguedĩe hoĩs vngẽtũ fiat. Itaq̧ iter
vos hodie sortẽ iaciã q ꝓ salute ceteroꝝ viu⁹ ĩ aqua po
ni ac coq debebat: singuli his verbis territi aufugerũt:
ne mortis sors ĩ eũ caderet. Eo mõ hospitale ĩpẽsa sor-
didoꝝ hoĩum liberauit. ¶ Facetia cuiusdã q subagita

f Lorẽtin⁹ qdã hẽbat domi iu- (bat oẽs de domo. 160
uenẽ q filios lr̃as doceret: is diutina cõsuetudĩe:
prio ãcillã: tũ nutricẽ: deĩn p̃onã: postrẽo etiã disci-
gij. (pulos

cognouit: hoc cũ resciſſet pater: erat eñi hõ pfacetus: vocato ĩ ſecretius cubiculũ iuuene: poſtq̃ ĩquit omnes meos ſubegiſti qđ tibi vertat bene: ne quis excipiat ac ſorte ĩquit & me quoq; ſub agites volo.

¶ De ſono.

171 e Rat olim tpe Bonifacij noui ſermo ĩter quoſdã: quis ex oĩbus iocũdior ac ſuauior eſſet ſon⁹: aliũ pferentibus lit⁹ imolẽſis ſecretarius cardinalis florentini eius q vere florentinus fuit cãpanulã ceteris ſonis iocũdiorẽ eſurienti videri dixit: mos eſt eñi cardialib⁹ vt familiã ad prandiũ atq; ad cenã ſono cãpanule vocẽt: qui cũ tardiuſcul⁹ ſit qñq; q̃ ferãt multorꝫ appetit⁹ audit⁹ fert ſummã eſuriẽti voluptatẽ. Itaq; oẽs illũ recte ſẽſiſſe iudicarũt: & hi pſertĩ q id ſepi⁹ fuerãt expti.

De filio prĩcipis mutuo iuſſu patris propter linguã male dicam.

172 p Rincipi olim hiſpano erat filius adultus lingue male dice ac cõtumelioſe qua ex re mltorꝫ odia cõtraxerat ob eã cãm pater filio vt ppetuo ſileret cũ indixiſſet paruit ille. Accidit ĩterea vt ſolẽni cõuiuio regis pñte regina ambo ĩtereſſent adoleſcens ad cetera induſtrius cũ miniſtaret vt mutus patri regina ea ĩpudica erat: vere mutũ ſurdũq; exiſtimãs & ſibi id cõducere: rogauit patrẽ vt ſecũ eſſe filium pateret: id cũ imperaſſet adhibuit eum ſecretioribus reb⁹: ita vt ĩpudicicie ſepe teſtis eſſet: ſimili iterꝫ cõuiuio pr̃ poſt biẽniũ affuit: rex interĩ viderat ſepi⁹ adoleſcentẽ: quem omnes mutũ putabãt: hic cũ regine miniſtraret petijt patrem rex caſu: ne an natura filius mut⁹ euaſiſſet: neutrũ ille rñdit: ſed iuſſu ſuo ob lingue maledicentiã: rogauit rex vt licentiã permitteret loquendi cum diuti⁹

pater restitisset dicēs aliquid scādali secutuꝝ: tandem
regis p̄cepto loqui filiū si vellet iussit: ille in primis ad
regem cōuersus hēs vxorem ĩquit: eā qua nūq̄ aliqua
prostituta meretrix impēdentior aut ĩprobior fuit: cō=
fusus rex ꝓhibuit ampliꝰ loqui: mos est quorundam
vt licet raro tamen semper loquentur male.

Cuiusdam tutoris factum.

Acconus de ardingellis ciuis florētinus relictꝰ 173
tutor cuidā pupillo cū bona illius diutiꝰ admi=
nistrasset oīaqꜫ gule causa assumpsisset tandē cum po=
sceretur rō gestoꝝ iussus a magistratu ꝓducere libros
introitus vt aiūt & exitus: os & nates ōndit: dicēs nul=
los sibi nisi illos alteꝝ ĩtroitus: alteꝝ exitꝰ libros esse.

De fratre cōmatrem cognoscente.

f Rater quidā mendicantiū iniecerat oculos in cō 174
matrē adolescentē pulchrā: maximeqꜫ torq̄bat̄
amore illiꝰ: cū puderet aliquid ĩhonestū ab ea petere
excogitauit uersutia mulierē decip̄e: pluribus diebus
fasciatū detulit ĩdicē digitū: simulās se maxīo dolore
torq̄ri: tandē diutius cōquerēte illo: rogauit cōmater
nūquā remedia exp̄tꝰ eēt multa ille respōdit sed nihil
ꝓfuisse: vno aūt medicamēto q̄d quidā medicꝰ suasis=
set: se viri nō posse & id tale esse vt erubesceret ꝓferre:
hortāte muliere ne puderet loqui q̄ ad medelā tanti
morbi spectarēt. Ille velut admodū timidus aut digi
tū abscīdendū esse ait: aut ĩ natura mulieris eē aliq̄diu
tenēdū quoad ex calore vlcꝰ macerarēt: sed nō aude
re se ꝓpter honestatē id ab aliqua petere: cōmater pie
tate mota suā opam pollicet̄. Ille ex verecūdia loco te
nebroso opus esse dixit: nō enī se ĩ luce ausuꝝ tali ob=
sequio vti: cōsentit mulier nil mali verita. Ille vt ĩ ob=

ſcurũ ventũ eſt: recũbente muliere primo digitũ deĩ=
de priapum in vulua ĩſeruit quo facto vlcus apertum
eſſe dixit & ſaniem emiſiſſe: ita iudex liberatus eſt.

Facetum Angellot. C. biſarionem. c.

175 a Ngelottus romanus cardinalis in multis ꝑface
tus cũ cardĩalis grecus ad curiã ꝓlixa de more
barba veniſſet: mirantibus aliq̃diu multis: illũ barbã
nõ deponere p̃ter cõſuetudinem ceteroꝝ bene ſe hoc
habetĩq̃t: nã ĩter tot capras: ꝑcomode redet vnꝰ hircꝰ

Facetum iudicis in aduocatum.

176 Auſa quedã teſtamẽtaria tractabat̃ venetijs a=
pud iudices ĩ certa curia ſeculari: aderãt aduo
cati ꝑtiũ quiſq; ſui clientis ius defendẽs: alter et ſacer=
dos teſtẽ ſue defenſionis attulit clementinã & nouel=
lam certã ſniam eaꝝ referẽs: tũ ex iudicibus grãdeuꝰ
quidã cui ea noĩa ignota erãt parũq; cum ſalamõe cõ=
mercij cõtraxerat: truci vultu ĩ aduocatũ verſus: quid
diabole tu ĩquit nõ erubeſcis corã talibus viris feĩas ĩ=
pudicas & meretriculas noĩare: eaꝝ verba ꝓ ſenten=
tijs a nobis cõprobari putans: exiſtimauit vir ille ſtoli
dus clemẽtine & nouelle nõ legum ſed feminaꝝ no=
mina eſſe quas ille pro concubinis haberet domi.

Remedium ad frigus euitandum.

177 Verenti aliquando mihi quõ nocte frigus in le
cto vitaret̃: eo quidã aſtans ait: quo ſocius meꝰ
dũ vacarẽ ſtudijs vtebat̃: nã cum ſemꝑ ſolitꝰ eſſet poſt
cenã ventrẽ purgare: qñq; eo vſu abſtinebat aſſerẽs re
tentũ ſtercus calefacere noctu corpꝰ remediũ frigoris
deſuetum.

De predicatore quodam.

178 p Redicator ad populum in feſto ſancti xp̄ofori

multis verbis extollebat sanctū q xp̄m suis humeris portasset: sepius iterrogās & qs tātā habuisset i terris p̄rogatiuā vt saluatorē ferret: & cū molestius i hac interrogatione perseueraret: quis nunq̄ simili fuisset grā ex astātibus facetus quidā frequēti iterrogatione per tesus asinus inquit qui filium & matrem portauit.

a Dolescēs qdā veronēsis p̄stāti forma adolescē tulā vxorē duxit. Is cū plus equo idulgeret mr̄i monio pallorē vultus macies ac debilitas corpis secu ta est mater filio sollicita ac deteriorē morbum verita: filium rus longe ab vxore ablegabat: illa viri merens desiderio coeuntes passeres cōspicata abire inquit: ne si vos socrꝰ cōspiciat & vos alio i diuersa cōtrahat loca. 179

i Anuensis onerarie nauis p̄ronus qui i galliā cō ductus a rege aduersus Anglicos nauigauit ge stabat scutū i quo bouis caput depictū erat cōspicatus hūc gallicus nobilis: cū id armoꝝ isigne sibi vēdicaret: orta alter catiōe gallicus ianuēsem ad certamē ꝓuoca uit ianuēsis accepta ꝓuocatione i cāpū ad certamē nul lo appatu ōndit alter multis ipensis ornatissimis i cam pum cōstitutū venit tū ianuēsis quid ē in qd ꝓpter qđ certaturi hodie iuicē sumus ille assero iquit tua isigna mea meorūq; prius q̄ tuoꝝ fuisse: cū ianuēsis q̄ nā sua esse diceret caput bouis ait: hic ianuēsis nōn est opus certamīe aliquo iqt nā hoc qđ porto nō bouis sed vac ce est caput: faceto dicto ianis gallici iactātia est elusa. 180

Facetum medici sorte medelas dante.

Os est i vrbe roma vt ifirmi vrina mittat ad me dicū cum vno aut duobus argēteis numis vt cō sulat sanitati: quidam medicus quē ipse noui varia no 181

&te remedia morbis scribebat i cedulis quas receptas vocant eas omnes in sacculm ponebat: mane cũ vrine ad eum deferrentur: postulato remedio: ille manũ po nebat ad sacculum casu q̃ in manus inciderat sumptu rus dicẽs intercapiendũ petẽti vulgaribus verbis p̃ga dio te lamandi bona: id est roga deũ vt sortiaris bonã misera eoꝝ cõditio qbus nõ rõ sed fortũa opitulabat̃.

Exhortatio ad hominem tristem ob debita.

182 r Eambulat perusinis quidam peruicum cogitabundus ac mestus quem cũ obuius interrogasset quid eum torqueret exoluere: vah inquit stulte relinque has cogitationes creditori.

De pena imposita grecis & ianuẽsibus homicidis.

183 q Vidam Ianuenses habitantes pere: ea est ianuensium ciuitatis ꝓpe cõstantinopolim: cum negociandi causa cõstantinopolim diuertissent orta iter eos ac grecos discordia partim ex eis ĩterfecti partim vulnerati sunt: cum peteret̃ ab imperatore iustitia de homicidis fieri ille ꝓmpte se id factuꝝ pollicit⁹: barbã grecis ĩ penã sceleris radi iussit q̃ mulcta apd̃ eos igno miosa habet̃ p̃tor ianuẽsiũ q erat pene se delusum pu tãs: cõsãguĩeis ianuẽsiũ ꝑmisit vt ip̃e met suas ĩiurias vlcisceret̃. Sũpto itaq̧ tp̃e cõstãtinopoli ĩgressi: nõnul los grecos occiderẽt ac vulnerauerũt ĩgẽs q̃rela stati ad p̃torẽ pere abĩp̃atore defert̃ penã maleficij postulãte: ille se punituꝝ maleficos libere asserẽs die ad penã p̃ stituta: captos homicidas reliquosq̧ in publicũ ꝑduci iussit tanq̃ illos capite mulctatur⁹: cõuenerãt ad famã rei tũ greci ꝑmulti: tũ popul⁹ vniuersus pere expectã tes penã: sacerdotesq̧ aderãt pati cũ crucib⁹ veluti elaturi cadauera mortuoꝝ: tũ p̃tor silẽtio per p̃conẽ fa-

cto omnibus maleficij res culũ radi fecit asserẽs ianuẽ
ses barbam non in facie sed circa nates ferre ita rasura
& faciei & culi equata maleficij pena est.

Facetum contra romanos qui edunt virtutes.

Alẽdas maij romani varia leguminũ genera q̃ 184
virtutes appellãt simul coquunt mane edũtq;.
Frãciscus lauegi⁹ mediolanẽsis p iocũ cũ is mos recita
ret̃ iter socios: nequaq̃ miꝝ ẽ ĩquit romanos supiorib⁹
degñasse cũ singulis ãnis eoꝝ virtutes edẽdo absumãt.

De quodam qui vouit candelam virginis marie.

c Vm essem ĩ anglia audiui facetũ dictũ cuiusdã 185
magr̃i onerarie nauis: qui erat hibernicus. Iacta
bat̃ magnis ĩ mari fluctibus nauis & tẽpestate quassa-
bat̃: adeo vt salutẽ oẽs desparent magr̃ si salua nauis
euaderet tẽpestatẽ cuidã ecclesie dei genitricis virgi-
nis marie q̃ añ ob siĺia miracula ĩsignis erat: vouit can
delã cereã ĩstar mali nauis. Tũ socius cũ votũ culparet
vt difficillimũ facto. Cũ ĩ tota ãglia tantũ cere nõ esse
affirmaret vt talis cãdela possit cõfici: obtace ĩquit ma
gister & quãtũlibet mr̃i dei pollicear: dũmodo piculũ
euadamus sine. Nã si saluabimur cãdela pui numuli
cõtẽta erat. ¶ Facetũ de alio q fecit votũ sctõ Ciriaco.

i N eandẽ sententiã anconitan⁹ quidã mercator 186
in sanctũ Ciriacũ quẽ ciuitas barba pmissa de-
pictũ p̃ronum colit iocat⁹ est. Iactata magna aliqñ flu
ctibus naui mortem veritus domum Ciriaco ĩfra cer
tum tempus se daturũ vououit: eo elapso id antistiti
ecclesie per cõfessionem fassus est. Sacerdos vtile enĩ
id sibi futurum erat: ad exoluendum votum hortatur
ille se tanto onere exutuꝝ pollicitus cum sepius & nõ

absq̄ reprehensione promissi nimium dilati admone
retur: seu molestia sacerdotis tam frequenter monen
tis: seu impietate motus semel interpellatus: ohe ne
amplius hac de re obtundas ait: nam maiorem q̄ qua
Ciriacus est iam barbam decepi.

De muliere vidua cupiēte habere virū ꝓuecta etate.

187 m Vlier vidua cum diceret viciē: se licet iā de vita
huiꝰ scl'i nō curaret: cupe tamē viꝝ quietū ꝓue-
cta etate societatis potiꝰ & cōis vite subsidij q̄ alterius
rei cā cum potius de salute anime q̄ corporis lasciuia
esset: cogitandum. Illa inuenturam se euiusmodi vi-
rum pollicita: postridie ad viduā redit: & se cōperisse
viꝝ testat̄ in quo omnes quas cuperet virtutes iessent:
& illū īprimis qd̄ ipsa optare videret̄ mancū viribꝰ eē:
tū vidua istū īquit ego viꝝ nullo pacto volo: nā si offici
alis: ita eni hoīum appellauit gēitorē: desit qa media
tor: pacifice. n. cū viro viuēdū ē si qn̄ vt fit altercatō gra
uior āt discordia īuicē morirē cōstitueret iter nos pacē

De quodam fratre abbatissam impregnante.

188 a Batissam certi monasterij de vrbe quā noui: cū
amaret: frater ordīs minoꝝ petijt sepiꝰ cōcubitū
eius. Id d̄negāti mulieri eo ꝙ vereret̄ ne cōciperet &
exinde penā metuēti pollicitus est frater quoddā bre
ue vt appellāt se illi datuꝝ qd̄ si ad collū filo sericeo su
spēsū ferret ꝓhiberet ꝓlē & eo mō secura coire cū quo
cūq̄ vellet posset: credidit illa qd̄ optabat: frater muli
erē sepius compressit: post tres mēses mulier grauida
cōperta est. Id rescīscēs frater aufugit: abbatissa se de-
lusā cōspiciēs breue illud dissoluit apperuitq̄ vt vide
ret quid ītus' esset scriptum: verba hec erāt vulgaria.

Asca imbarasca: nō facias te supponi & non implebis tascam: optima ad ꝓhibendā fecunditatē incantatio.

Cuiusdā pueri respōsio ī Angellottū cardinalem.

a Ngelotto cardīali romāo hoī mordaci & ad iurgandū ꝓmpto verboꝝ satis prudētie paꝝ erat ad eum cū pōtifex Eugenius esset florentie: accessit visitandi gr̄a puer decēnis admodum scitus vsus paucis verbis or̄one satis luculēta: admirat⁹ Angelottus pueri grauitatē suauitatēq; dicēdi ac nōnulla pcōtatus ad que puer scite respōdit versus adstātes simili ingenio & ita docti a puericia īquit crescētibus ānis decrescūt intellectu: & stultiores ꝓuecta etate euadūt: tum puer exemplo doctissimus ergo profecto sapientissimusq; preceteris vos in teneris annis esse debuistis: obstupuit subito facereq; responso cardinalis stultitie ab illo reprehensus quem ferme infantem videbat. 189

De discipulo cerdonis q subagitabat vxorē magr̄i. 190

Recij discipulus cerdonis sepius domū redibat: simulās se ibi comodius calceos suere: orta ex frequenti recessu suspitione: cerdo domū cum īsperato redisset: discipulum subagitantem vxorem deprehendit: in quē cōuersus credo pro istiusmodi futura inquit ne dum pecunias dem tibi: sed habeo gratias malas.

Facetia adolescentule que emittebat petum.

Vpta adolescētula ad parētes ꝓficiscēs; cū per siluā iter cū viro faceret cōspectis nōnullis ouibus quas arietes subigebant: q̄siuit cui potius cū illis q̄ cū alijs coirent: vir iocundo q̄ petū facit ouis īquit statim cōprimitur ab ariete: petijt illa nunquid & viris id moris esset: cū vir ānuisset illa statim petū edidit: vir ioco 191

suo dephensus vxorē cognouit. Cū deinde paulū vie
ꝓcessissent iteꝝ mulier pepedijt: vir denuo mr̄imonio
vsus est: cū iā ad finem nemoris ꝑuenissent: femīa tali
ludo gaudēs tertio petū emisit: tū vir & iocūdo & am-
bulādo fessus nō si cor cacares ait te āpliꝰ subagitarē.

Quid sit acceptius deo dicere aut facere.

192 Acetus quidā notꝰ meꝰ petiuit a religioso vtrū
eēt deo acceptiꝰ dicere aut facere: ille facere cū
dixisset: ergo alter plꝰ meret̄ q facit pr̄ nr̄ q̄ q dicit ait.

De egypto hortato ad fidem.

193 h Ortatus est xp̄ianus quendā infidelem egyptū
quo cū sibi diutina vite cōsuetudo fuerat: cū is ī
italiā venisset vt semel īteresset ī ecclesia dū missa solē
nis celebraret̄ assentit̄ ille & misse īterfuit cū xp̄ianis:
rogatꝰ deīde ī cetu quid sibi de cerimonijs & solēnita
te officij videret̄: respōdit oīa recte & ex ordīe preter
vnū sibi videri facta: nullā enī charitatē ī ea missa esse
seruatā: cū vnus solus reliquis esurientibus comedis-
set ac bibisset: nulla portiōe cibi ac potꝰ reliquis īpēsa.

De episcopo perdices pro piscibus comedente.

194 e Piscopus hispanus iter faciēs die veneris ad ho
spiciū diuertit: missoq₃ seruo q pisces emerat nō
repiri eos venales: sed duas ꝑdices p̄rono retulit: ille
eas emi & simul coqui ac ī mensam deferri iussit: admi
ratus seruus qui eas emptas ꝓ die dn̄ico crederet q̄si
uit ab ep̄o num eas eēt esurꝰ: cū tali die carnes essent
ꝓhibite: tum ꝓ piscibus īquit vtar: multo id magis ad
mirāti respōsum: an nescis ait me sacerdotem esse: qd
est maius inquit: ex pane corpus xp̄i facere an ex per-
dicibus pisces: factoq₃ crucis signo cū eas ī pisces ver-

tiimperassset pro piscibus vsus est.

De fatuo dormiente cum archiep̄o coloniensi qui dixit eum quadrupedem.

a Rchiep̄s coloniensis defunctus habebat īdeli= 195
cijs fatuū q̄ secū ī lecto cubabat: cū aliq̄n monia
lis eodē ī lecto iaceret sensit fatu⁹ qui ī inferiori p̄te ia
cebat: plures solito esse ī lecto pedes: tacto vno pede
q̄siuit cuius nā is pes esset: suū esse respondit archiep̄s
cū alteꝝ deīde tertiū ac quartū tetigisset: oēs archiep̄s
r̄ndit suos eē: tū ille festin⁹ surgēs ad fenestrā ꝓdidit:
magna voce exclamās: accurrite oēs ad videndū no=
uū & insuetū mōstꝝ: nr̄ enī archiep̄s quadrupes fact⁹
est: ita p̄roni turpitudinē detexit. Insanior est certe fa
tuo qui fatuis delectatur.

Facetum Martini pōtificis in oratorem molestum.

p Etebat a pōtifice Martio q̄nto orator ducis me 196
diolāi nescio q̄d īstāti⁹ q̄d ille cōcedere nolebat.
Cū orator īportun⁹ īstaret seq̄bat̄ petēdo pōtificē vsq̄
ad cubiculi fores: tū ille vt se ea molestia eximeret po
sita ad genas māu hoho dētes sūme doleo īq̄t: relicto
q̄ȝ oratore cubiculum īgressus est.

De quodam qui dānabat vitam Car. An.

d Amnabat quidā m̄ltis verbis vitā & mores An 197
gelotti cardīalis defūcti: fuit enī rapax & violē=
tus: vt cui nulla eēt cōscia. Tū ex astātib⁹ vn⁹ opior ī=
quit diabolū iā vorasse & cacasse eū sepius ob scelera
sua alter vir facetissim⁹: adeo mala caro ei⁹ fuit īq̄t: vt
null⁹ demō quātūuis bono stomacho illā p̄ nausea co
medere auderet. De fatuo q̄ militē florētinū irridebat

e Rat olī florētie equestris ordīs vir nobis notus 198

ſtatura admodū paruus:& barba vtebat̃ paulū ꝓmiſ
ſa:quidā fatuus cū irridere cepit:& in ſtaturā ac barbā
iocari quotiēs in ipſum ī via īcidiſſet adeo importune
aliqñ vt moleſtus eſſet:hoc equitis ſentiēs vxor fatuū
ad ſe vocatū optimo cibo farſit veſtēq; dedit rogās ne
ampli⁹ illuderet viro: ꝓmiſit ille & cū offenderet ali=
qñ hominē tacit⁹ ꝑteribat. Hoc admirati aſtātes ad lo
quēdū irritabāt:ſimul q̄rētes: cur nil ātea loq̄ret̃. Tū
ille digito ad os poſito:obturauit īquit os meū vt āpli⁹
neq̄am loq̄ optim⁹ ergo ad cōciliādā beniuolētiā opi
fex eſt cibus. Excuſatio ſterilitatis filie ad patrē.

199 d Omini cuiuſdā vxor reiecta ac repudiata eſt a
viro poſt ānos aliquot ob ſterilitate:cū in domū
pr̄nā rediſſet:obiurgauit eā ſecreto pr̄ ꝙ nō & cū alijs
creādis liberis operā dediſſet: tū illa mi pr̄ īquit nulla
huius rei reſideti me culpa:oēs enim domeſticos etiā
ſtabularios ſum exꝑta an poſſē:cōcipe & nulli⁹ vſus ꝑ
fuit mihi:doluit filie fortunā pr̄ ꝓcul exñtis a ſterilita
tis culpa. Iohānis andree adulteriū deꝑhendit.

200 i Oannem andreā doctorē bononiēſem:cuius fa
ma admodum vulgata eſt ſubagitantē ancillam
domeſticā vxor deꝑhendit re inſueta ſtupefacta mu
lier in viꝝ verſa vbi nunc ait dñe Ioānes eſt ſapientia
veſtra: ille nil amplius locutus in vulua iſtius reſpon
dit:loco admodum ſapientie accomodato.

De fratre minorum qui fecit naſum puero.

201 r Omanus vir facetiſſimus ī cetu mihi cōfabulāti
retulit hiſtoriā riſus plenam:q̄ acciderat vicine
ſue:frater inquit ordinis minoꝝ noīe Laurentius ocu
los coniecerat in adoleſcētulam formoſam nuptā vici

no: & nomē retulit: meo q̄rens vlterius ꝑgredi petiuit a viro vt prime prolis cōpater esset p̄sentiēs frater qui omnia vestigia adolescētis obseruabat illā esse p̄gnan tem: viro p̄sente accessit ad mulierem & tanq̄ futuroꝝ dininator dixit & grauidā illam esse & pariturā qđ plu rimū mesticie afferret: mulier de femina suspicans di= ctum: etiā si femella fuerit inquit erit gratissima: aliud quid grauius mesto vultu frater asseuerās scrupulum quid esset noscēdi iniecit mulieri: quo instātius futura rogabat mulier: ille constātius se dicturum negabat: tandem sua mala noscēdi cupida mulier: clam viro ac cersito fratre: multis p̄cibus impetrauit: vt sibi quid id mōstri esset referret. Ille silentio opus esse dictitās: tā dem ait illa masculum parituram & absq̄ naso: que est turpissima omniū in facie hominis nota. Exterrita ado lescentula: & nunquid remedium adhiberi posset pe tens: annuit ille sed certa die opus esset vt cum ea con cuberet: & se suppleturum viri defectum & puero adi turum nasum: q̄uis durum id femine videret̃: tamen ne īfans informis nasceret̃: p̄stituta die se subdidit fra tri: cum ille nōdum nasum ꝑfectū esse diceret: sepius cum muliere cōcubuit: illa p̄ verecūdia cū staret īmo= bilis: frater moueri eā iubebat: vt ex cōfricatiōe magis nasus cohereret: tādē casu masculus ortus est & naso admodū ꝓtento id admirāte muliere: frater nimiā na so ꝑficiēdo operā impēsam dixit: hoc ipsamet viro re= tulit. existimās rē īfandā filiū absq̄ naso deformatum nasci: qđ & maritus laudauit: & operā corporis nō est aspernatus.

De Mendacissimo florētino.

e Rat florentie quidā abeo mēdacijs assuetus vt 102

nunquã veꝝ ex ore ſuo ꝓdiret: vnus quo cũ ſepius cõ
ſueuerat multiſq̃ falacijs vſus erat: cũ ei ſemel mẽdax obuiam fieret tanq̃ locuturus: mentiris ĩquit ille: quõ mentior ait qui nihil dixi: tũ alter ego ſi q̃d loq̃ris aĩo.

Zelotipus quidam ſe caſtrauit vt vxoris probitatem cognoſceret.

203 q Vidã ĩ ciuitate Eugubij admodũ zelotipus Io hãnes noĩe neſciebat quo maxĩe mõ aĩaduerteret. Si vxor cũ altero aliquo cõſueſſet: excogitata calliditate zelotipis digna ſeip̃m caſtrauit: eo cõſilio: vt ſi vxor poſtmodũ cõcepiſſet ĩ adulterio fuiſſẽ cõuĩceret.

Sacerdos offerentibus quid dicens audiuerit.

204 c Vm quidã ſacerdos caſtri florentini ĩ offertorio quod die ſollenni ex cõſuetudĩe recipiebat a populo illud de more diceret offerentibus: centũ ꝓ vno accipietis & vitam eternã poſſidebitis: vnus ſenex nobilis qui numũ dabat auditis his verbis: ſatis ducerẽ ĩquit ſi tantum capitale vt vulgo dicit̃ redderet̃ mihi.

Sacerdos predicauit & in numero errauit centum pro mille dicens.

205 i N eandẽ ſnĩam ſacerdos quidã cũ expõeret populo ſuo euãgeliũ: referens ſaluatorẽ noſtꝝ quĩq̃ panibus quĩq̃ milia hoĩum ſaturaſſe: errore dixit ꝓ quinq̃ milibus quĩgentos: tũ clericus ſuus cũ ſubmurmurãs dixiſſet eũ ĩ nũero erraſſe: cũ. v. milia euãgeliũ referret: tace ĩquit ſtulte nã vix nũeꝝ quẽ dixi credẽt.

206 v Iſum eſt mihi in has cõfabulationes noſtras cõferre falſum dictum cardĩalis auinionẽ: viri prudentiſſimi: quẽ cum põtifices auinione morarent̃ cum equi plures ſtrati: falleratiq̃ vacui ſeſſoribus pro ma-

gnificẽtia p̄ſ:ent rogauit eũ rex frãcie ĩdignabundus: nũquid apoſtoli ea pompa vſi eſſent: tũ cardinalis ne quaq̃ rñdit: ſed apl̃os eo quoqꝫ fuiſſe tp̄e ĩqt quo & re ges: & aliȷs morib⁹ viuerẽt: cũ paſtores eſſent & armẽ torũ cuſtodes. ¶ Terribile factũ ĩ lateranẽſi eccleſia.

n On confabulãdi ſed a ſceleribus deterrẽdi grã: 207 res mõſtro ſimilis referet̃. Quidã religioſus ex ordine auguſtinenſiũ romanus: dũ verba haberet ad populũ hac quadrageſime me adſtãte: hortaret̃ ꝙ ad confeſſionẽ peccatoꝝ hoc miraculum ſibi accidiſſe ſex annis antea dixit. Cum noctu in baſilica lateranẽſi cũ aliȷs ſurrexiſſet poſt mediã noctẽ ad matutinas horas deo canendas: ait vocẽ e ſepulchro: quo antea. xviiȷ. diebus quidã romanus ciuis cõditus fuerat ꝑdiſſe ſe pius cõpellantẽ vt ad ſe adirẽt. Illos ad primã vocem territos: tum paulũ confirmato aĩo: quo vox trahebat acceſſiſſe: ac ſubĩde mortuũ dixiſſe ne timerẽt: ſed irẽt calicẽqꝫ afferrẽt & lapidẽ ſubmouerẽt: quo facto ſurre xiſſe mortuũ ac hoſtiam ſacratã quã antea mortẽ ſum pſerat in calicẽ ſpuiſſe: tũ dixiſſe ſe damnatũ maximi cruciari penis: eo ꝙ matrẽ filiãqꝫ cognouerat: q̃ ſcelera nunq̃ fuiſſet confeſſus: his dictis cadauer recubuiſſe.

Predicator multum clamans quõ confundebatur.

c Vm religioſus: ad populum p̄dicans ſepius: vt 208 ſtultoꝝ mos eſt magna voce clamitaret: quedã ex ad ſtantibus feminis ad exclamantis veluti rugitũ plorabat: hac re ſepius animaduerſa religioſus exiſti mans mulierẽ verbis ſuis ex zelo dei & cõſciẽtia notã flere ad ſe vocatã rogauit q̃ cã eſſet gemitus: & uũ ver bis ſuis mentis ſpiritu agitata lachrymas illas pias vt

putabat effunderet. Illa vero vocib⁹ & clamoribus ei⁹ impulsam se acriter animo cõmoueri & dolere respõdit: se enim viduã esse cui oli asellus a marito esset relictus ex quo patrẽ sui victus traheret: eũ sepi⁹ vt religiosus ille cõsueuerat rugire die noctuqꝫ solitũ tũc defunctũ se miserã sine subsidio reliquisse: itaqꝫ cũ predicantem illũ audiret magnis vocibus resonantẽ similẽ illũ voce asino suo videri cui⁹ recordatiõe cõmota ad flendum etiã in vita impelleretur: stultus ille latrator potius q̃ predicator sua stulticia confusus abijt.

De adolescentula per senem maritum delusa.

109 f Lorentinus iã senex vxorẽ duxit adolescentulã que a matronis edocta vt primo insultu noctis obsisteret viro neqꝫ primo prelio arcẽ traderet renuit congressum. Vir ad nauigandũ plenis ad id impensa opera velis paratus vbi illã renitentẽ cognouit: q̃siuit cur sibi nõ obsequeret̃. Cũ virgo dolorẽ capitis causasset: vir demissa virga in aliud latus reuolutus vsqꝫ ad diluculũ dormiuit: puella sentiẽs se nõ amplius peti: dolensqꝫ cõsilium datũ & se postulatis nõ consensisse: excitato viro dixit se nõ amplius dolere caput: tũ ille & ego nunc doleo caudam respõdit: vxore virgine vt erat relicta. Sanum igitur consilium est accipere rem proficuam cum datur.

De reliquijs bracharum cuiusdam minoris.

110 Es digna risu & vt confabulationibus inserat̃: nuper accidit amelie: nupta mulier & mota vt exstimo bene agendi cõscientia cõfitebat̃ peccata sua religioso ex ordine minoꝝ: hic iterloquẽdũ exarsit in cõcupicẽtiã carnis: & tandẽ multis verbis muliere i volũ

tatē suā traducta: q̄rabaт̄ facultas & locus rei cōficien
de. Placuit vt mulier se egrā fingens. hunc fratrē pro
cōfessore ad se vacaret. consuesse enim solos eiusmodi
homines reliqui: vt remotis arbitris q̄ ad animā spe=
ctant libera sit loquendi facultas. Illa ficta egritudine
corporis lectū ingredit̄. dolorem ꝑgrandē simulat cō
fessorē accersit qui vt ad eā venit cū ceteri abissent. sol⁹
solam sepius cognouit. cū diutius morarent̄ interuētu
alioꝝ frater veluti nondū perfecta cōfessione abijt po
stridie reuersurus redit mulieris supra lecticā brachis
positis. priori modo peccata examinat: Vir non nichil
suspicās de tam lōga cōfessionis mora cubiculū ingre
dit̄. ille subito īteruētu ꝑculsus brachas oblitus abijt:
maritus brachis visis exclamat adulterum nō fratrem
esse: totaq; domus ad bracharū aspectū facinus indi=
gnum cōclamat. Euestigio primariū conuent⁹ fratrū
vir clamitans cōuenit. indignum factū querit̄ mortem
malefico minat̄. Alter qui senex erat irā cōprimit asse
rēs illū improprie familie: suumq; dedec⁹ exclamare
taciturnitate & reticentia esse opus vt contegeret̄ cri=
men. Ille ita rem palam esse repertis brachis ait vt ne
queat celari. Senex ad id remedium profitetur: asser=
tuꝝ se enī illas sancti francisci brachas esse: quas frater
ad liberandā mulierē portarit: accessurūq; eo ꝓfitetur
cū ꝓcessione & pōpa brachasq; publice exinde repor=
tatuꝝ: ꝓbato cōsilio primari⁹ fratres illos cōuocat: ac
cū cruce vestibusq; sacris domū illi⁹ accedit brachasq;
deuote capiēs & tanq̄ reliquias religiosas suꝑ pepulū
sericiū suspēsis manibus ferēs: tū viro tū matri: tū reli
quis obuijs exosculādas porrexit: & magna cū cerimo

nia & cantibus ad conuentum deductas in sacrario cũ ceteris reliquijs locauit: detecto postmodũ dolo oratores eius vrbis questum eam iniuriam venerunt.

De breui contra pestem ad collum suspendendo.

211 n Vper cũ iuissem tibur cupidus videndi liberos quos eo pestis cã ex vrbe miseram audiui rẽ dignã risu & cõfabulationibus nostris: paucis antea diebus frater quidã ex his circulatorib⁹ ĩ vicinis castellis ad rusticos ꝑdicans pollicitabať: erat enĩ pestis suspicio: se daturꝝ eis certũ vt aiũt breue: qđ ad collũ q gestarẽt nũq̃ peste possent ꝑire: stulta plebecula hac spe cõmota: ꝑcio quo poterãt breuia redimentes ad collũ filo virgineo suspendebãt: edixerat aũt frater ne quis breue añ diẽ. xv. reseraret: id si fecissent virtutẽ amissurꝝ: multis cõtractis numis frater recessit breuia postmodũ lecta sũt vt ẽ cupiditas hominũ noua cognoscẽdi: ĩ eis vulgarib⁹ verbis scriptũ erat. Dõna si fili & cadeti lo fuso: qñ ta fieri tieni lo culo chiuso: hec sũt latie. Mulier si filas & cadit tibi fusus qñ te flectis tene culũ clausũ: hoc oĩm medicorꝝ ꝑcepta exuꝑat & medelas.

Angeloti Cardialis os potius claudẽdũ aꝑiebať.

212 a Ngelotus Romanus admodũ loquax & maledicus nemini parcens erat: Cũ culpa tẽporis ne dicã stultitia hoĩm cardialis eẽt fact⁹: aliq̃diu vt moris est ĩ secreto cõsistorio cardialiũ tacuit vulgo enĩ clauiũ os tenere nouos cardiales aiũt: donec põtificis ꝑmissu loquãť cardialis sãcti Marcelli certo die cũ ab eo petisset & qđ nã ĩ cõsistorio egissẽt: os ĩqt aꝑuim⁹ Angeloto: tũ ego sati⁹ inq̃ cõsultiusq; fuisset illi os sera valida occlusisse. ¶ Equũ exq̃situ ꝑstauit redolph⁹ se petẽti.

B Redblpho camerinensi cuius supra meminꝰ: 213
quidã nobilis ex piceno dono petiuit equum: cui
tot cõditiões ad pulchritudiem virtutemq; adiecit: vt
nullo pacto talis equꝰ iter sua armẽta repiri posset: tũ
redolphꝰ quo illiꝰ volũtati satisficeret: equã & stallo-
nẽ vulgo aiũt ex suis elegit atq; ad illũ destiauit iqens
se ei istrumẽta mittere qbꝰ equũ suapte mõ cõficeret:
cum nullus eiusmõi put postulasset iter suos repiret:
hec verba monent ne adeo exquisita petamus vt aut
difficilia sint aut negentur honeste.

Cõtentio mulieꝝ extorsit dictum risu pdignum.

q Vedã i vrbe quã nouimus mlr corporis q̃stu vi 214
tã ducens habebat filiã grãdiorẽ natu admodũ
pulchrã: quam veneri dedicauerat: orta iter ipam ali
qñ ad vicinã suã eiusdem pfessiõis cõtentione ad iur-
gia & verboꝝ cõtumelias puenerũt: cũ vicia quorũdã
maioꝝ auxilio cõfisa: matri & filie acriter minaret: tũc
illa tacto filie desup femore: hoc mihi saluet & custo-
diat deus iquit: qua tuta omnia tua verba & minas cõ
temno: optime quidem respondit: nam egregio patro
cinio & quo multi delectabantur fidebat.

Sacerdos laicum delusit se capere volentem.

s Acerdos quidã meridie cũ vxore rustici iacebat 215
i lecto sub quo latebat rusticꝰ: vt sacerdotẽ dep
hẽderet: cũ sacerdos labore forsan nimio i quendã le
uem vertiginẽ icidisset necius viꝝ sub lecto abscõsũ: o
totũ terraꝝ orbẽ mihi videor cõspicere iquit: tũ rusticꝰ
qui pridie asinum perdiderat: iniuriarum oblitus: ho
respice q̃so ait: an sicubi asinum meum forsan videres.

Fulloni in anglia accidit res miranda cum vxore.

216 c Vm essem in anglia: fulloni res rideda & haud
reiicienda a nostris confabulationibus contigit.
Is cum vxorem haberet multosq̄ pterea in familia iu
uenes atq̄ ancillas: iiecit animum in vnam eaꝝ q̄ pul
chrior atq̄ venustior videbat̄: cum eam coitus requi-
sisset: sepius illa rem detulit ad matronam eius cōsilio
assētit̄ prono: p̄stitit die atq̄ hora ī locū secretū ac sub
obscuꝝ mr̄ona latuit ꝓ ācilla: accessit vir mulierēq̄ co
gnouit nesciēs vxorē eē: pacto opere exiēs a cōclaui:
quid egisset narrauit vni ex iunioribus: eūq̄ hortatus
est vt etiam ipse ancillā ꝓut credebat subagitaret: ac-
cessit ille quē mulier ꝓ viro excepit nihil: locuta: cum
post eū & itē alter a viro missus esset: mulier extimans
maritum esse: tertium cōgressum passa est. & ipsa virū
& illi ancillam esse opinati digressa occulte postmodū
a loco mulier noctu maritū redarguebat: qui ī se esset
remissus & in ancillam adeo libidinosus vt vna die ter
se pro ancilla cognouisset: dissimulauit vir errorē suū
& vxoris cuius ipse causa fuisset peccatum.

Confessio tusca & postea brusca.

217 q Vidam qui sororis pudicicie nō pepercerat: ro
mam accessit criminis confitendi causa: confesso
rem q̄rens qui tuscus esset: ostēso homine accessit pri-
mum petēs an tusce loqui nosset: annuēte illo inter ce
tera delicta dixit: se cū esset ī cubiculo solus cū sorore
tēsa balista sagitasse illā tū cōfessor o scelus īquit nun-
quid sororē occidisti: minime rn̄dit ille sed tu nō ītel-
ligis sermonē tuscū: noui satis alter ait: cū sim ibi geni
tus: nēpe dixisti tēsa te balista sagitasse sororē: non ait
ille ita ītelligo sed dico me tetendisse balistā & impo-

ſuiſſe ſagittã & in ſororem miſiſſe. Num tu vulneraſti
eam inquit: aut faciẽ vel aliquod mẽbrũ leſiſti: ho re=
ſpondit ille neſcis ſane loqui tuſce: atqui alter verba
que dicis noui ſed caue ne tu loqui tuſce ignores: non
dico ĩquit me ſororẽ vulneraſſe: ſed ſagittã tẽſa baliſta
emiſiſſe: cõfeſſor qui diſſimularet ſe ignorare q̃ dicerẽ
tur: ille vero iteraret cõfeſſorẽ nõ ĩtelligere tuſcã lin=
guam repetẽs baliſte & ſagitte caſum: niſi aliȷs verbis
vtaris ait quid ſentias ignoro: tũ alter cum diu pudore
tergiuerſaſſet: tandẽ vulgaribus verbis dixit apte ſo=
rorẽ ſuã ſe comp̄ſſiſſe hic alter: nũc tu loq̃ris tuſce apd̄
tuſcũ inquit te plane ĩtelligo: & ĩpoſita erroris penitẽ=
tia receſſit. Mali animi eſt pudorem verbis oſtendere
cum opere impudicus fueris ac ſceleſtus.

De prelio picarum & gracularum.

h Oc anno milleſimoquadringenteſmo quinqua 118
geſimoprimo menſe aprili res mõſtro ſimilis ac
cidit in cõfinibus gallie & eius que nunc dicitur britã=
nia: pice & gracule aues aciebus inſtructis in aere im=
menſo clangore per vniuerſum diem acriter pugna=
runt: victoria penes graculas ſtetit: ex eis ad duo ex
picis ad quattuor millia in terra mortue ſunt reperte:
quid id prodiguum ferat tempus oſtendet.

Facetum dictum Franciſci de Ianuenſium filiȷs.

f Ranciſcus quaratenſis mercator florentinus mo 119
rabat̃ ianue cũ vxore & familia: filiȷ ſui macilẽti
erãt & graciles corpore ianuenſiũ filiȷ habitiores ſunt:
& robuſtiores: petiuit quidã ex eis ab frãciſco cur filiȷ
eius ita tenues eſſẽt & natura imbeciles ianuẽſiũ vero
nõ item: tũ ille cauſa eſt inquit ĩ ꝓmptu: ego enĩ ſolus

filios meos creo vobis vero ad filios ꝓcreādos multo
rū subsidia opitulant̄ Ianuēses quippe sumpta vxore
paulopost nauigāt: vxores desolatas viris alioꝝ presi
dio vt aiunt annis pluribus relinquentes.

De facto cuiusdam florentini iusto sed bruto.

120 r Etulit in cetu hominū mihi familiaris florētinū
quendā quē nosset vxorē formosā habuisse quā
multi porci seq̄rent̄: ex eis quidā serenatas vt aiunt cū
sepiꝰ noctu accēsis cereis vt moris est ī via ꝓpe domū
facerēt: viꝝ admodū facetū semel tubaꝝ cātu excitatū
cū surrexisset de lecto ad fenestrā cū vxore accessisse
cōspectaq; tumultuātiū & lasciuiētiū turba magna vo
ce astātes rogasse vt ad se paulū suspicerent: cū ocl'os
oēs ad eā vocē substulissēt illū exerto & extra fenestrā
porrecto cuiꝰ erat copiosꝰ priapo ianē laborē & īutilē
sūere illos ait: cū viderēt se hēre vn̄ etiā vberius q̄ ipsi
possent vxori satisfacere: itaq; cōsulere vt huic eoꝝ mo
lestie parcerēt nō ꝓfut̄e quo ꝑfacete dicto ab suꝑflua
cura destiterunt.

Faceta petitō senis laborē copule ferre nō potētis.

121 a Deiecit & alter similē fabellā florētini quoq; vi
cini sui qui cū eēt etate natura vxorē dux erat iu
uenē hāc amare cepit. Ricardus de albertis adolescēs
nobilis ac pulcher qui siliter sono & cātu ꝑ strepētibꝰ
in via plīmis noctu hoiem a somno sepius excitabat:
at is demū ad bn̄dictū adolescentis patrē ꝓfectus nar
rata priori eoꝝ cōsuetudie & mutuis officijs post lōgā
q̄relā grauiter q̄stus est se nihil cōmeruisse cur eius fili
us se vellet occidere: ad hec pr̄ stupens idq; egro aīo
ferēs rn̄dit se id facinus ꝓbituꝝ: & simul rē sibi narrari

postulat quo filiū posset acrius cōpescere: tū alter vxo
rē meā inquit deperit filius tuus sepiusq́ suis tibijs &
sonitu me & vxorē dormiētes noctu suscitat: quo fit vt
vigilās vltra q̄ vires ferant vxorem ne alium appetat
coner subagitare: quod cū sepius accidat iā deficiunt
ad id opus vires: ita ni tuus filius ab īcepto desistat: iā
iam tali vigilia pereā necesse ē: quo ioci genere Riciar
dus patris monitu haud amplius illi molestus fuit.

Facetum dictum meretricis adiocans venetis.

c Vm essem in balneis petriolanis audiui a quo- 222
dā erudito viro dictū meretricis facecū sane: &
haud īdignū reliquarꝫ cōfabulationū nostrarꝫ societa
te. Scortū erat ait venetijs vulgare ad quod diuersarꝫ
gētiū viri accederent: q̄siuit aliq̄n ab eo quispiā: q̄ sibi
hominū natio maiori mēbro virili eē videret. Mulier
euestigio venetos respōdit. Cū causa postularet: quo
niam inquit tā lōgo sunt priapo: vt cū sepius in remo-
tissimis & vltra mare sitis prouincijs versent̃ tn̄ cū vxo
ribus cocant & ꝓcreent filios: iocata est in illorꝫ vxo-
res quas viri ꝓfecti peregre relinquunt aliorum cure.

Facetum dictum indocti doctiores confundens.

Vm plures religiosi de etate & operibus saluato 223
ris nostri: & quomodo post trigesimū annū p̄di-
care cepisset colloquerent̃: quidā rudis litterarum ad
stans quesiuit ab eis: quid primum iesus fecisset postq̄
trigesimum annum excessit. Cum alij hesitarent: alij
varia sentirent: nescitis īquit ille cū vestra doctrina rē
cognitu facilem: petētibus illis quid primum egisset:
trigesimūprimum annum ingressus est: ait omnes ab
orto risu facetum hominis dictum commendarent.

Salſum hoīs dictū cōtra mercatorē alios accuſantē.

224 Arolus gerij mercator florētinus: ex his mēſarijs qui romanā curiā ſequunt̄: acceſſit auinionē ꝓut moris eſt mercatoꝝ qni in diuerſis ꝓuīcijs negociant̄: romā deinde reuerſus in cōuiuio domeſticoꝝ cum q̄reretur ab eo interloquendū de vita & moribus florentinorū qui auinione cōmorabant̄. Reſpondit guaudere omnes & alacres eſſe: nā quicunqꝫ ibi per annum fuiſſent dementes efficerent̄: tū Aldigherius quidā ex cōuiuis homo perfacetus rogat Carolū quanto tempore ibidem commorat9 eſſet: cū ſex mēſes tantū Carolus reſpōdiſſet: tum alter ꝑoptimo inquit ingenio Carole extitiſti qui quod alij anno ſolent tu ſex menſibus perfeciſti: riſimus omnes ſalſum hominis dictum.

Bellum mulieris reſponſum ad iuuenē ſuo amore flagrantem.

225 i Vuenis quidā florentie amore calebat mulieris nobilis atqꝫ honeſta: quam ad tēpla & quocūqꝫ diuerteret frequentius ſequebat̄: hic cū ſocijs temp9 ſibi & facultatē dari optabat: quo mulierē paucis verbis a ſe ad id p̄meditatis & cōpoſitis poſſet alloqui: cū ſemel ad templū ſancte Lucie feſto die mulier acceſſiſſet: tempus loquēdi adeſſe ex ſocijs vnus ait: cū vidiſſet eam ſolam ad fontē adire aque bn̄dicte: ille velut amiſſo ſpiritu ſtupidus hortante atqꝫ īpellente ſocio: ꝑpe mulierem abijt: oblituſqꝫ eoꝝ q̄ cogitauerat neqꝫ auderet loqui: ſocius aūt īſtaret vt ſaltē verba funderet tandē ille domina īquit ego ſum veſter ſeruicialis: ad q̄ verba ſubridens femīa: ſatis ſuꝑqꝫ ſatis famuloꝝ habeo īquit domi: q & eā verrāt & ſcutellas ac īciſoria

lauẽt vt pluribus mihi ſeruitialib⁹ nõ ſit opus: riſerũt ſocij & hoĩs ſtupiditatẽ & bellum mulieris reſpõſum.

De nobili quodam tempore frederici imperatoris in armis preſumenti ſed nil facienti.

t Empore quo Fredericus imperator qui in bõ- 226
conuentu oppido ſenenſium defunctus eſt prope florentiam ad ſecundum lapidem vt hoſtis caſtra poſuit: multi nobiles ad tuendã patriã arma ſumpſerant caſtris hoſtiũ inſultantes: tũ quidã ex nobili familia iactabũdus aſcenſo equo armatus: extra portã extento curſu ferebat̃ increpãs tarditatẽ ceteroꝝ: qui veluti timidi tardius incederent. ſeq; vel ſolũ clamitans cũ hoſtibus cõgreſſuꝝ: cum miliaris ſpaciũ currẽdo & vires ſuas iactando trãſegiſſet: videns quoſdã vulneribus cõfectos ab hoſtibus reuerti: cepit paulatim incedere tardi⁹ lẽtoq; paſſu ꝓficiſci: audito vero hoſtiũ cum ciuibus pugnantium clamore: conſpectaq; a longe preliantium pugna gradũ fixit immobilis cum quidam qui eius iactatoris verba audierant: cur non vlterius progrederetur ad pugnam rogarent: tum ille cũ aliquãdiu ſiluiſſet: tandem non ſentione ita fortem & ſtremum armis eſſe ait vt perſuaſeram mihi. Penſitande ſunt animi & corporis vires neq; plus promittendũ q̃ queas preſtare.

De hoĩe qui per bienniũ cibũ nõ ſumpſit neq; potũ. 227

Ereor ne id quod noſtris cõfabulationibus ĩſerã ceteris fabuloſius videat̃: cũ & natura tepugnet & ꝑter modũ videat̃ mirandnm tñ ita veꝝ eſſe cõpertum eſt vt ĩpudens videat̃ id negare. Quidam Iacobus noĩe qui tempore Eugenij erat ĩ romana curia ex

his qui vocant copuste: cum ad patriã nouiomũ in gal
liam redisset: icidit i morbũ grauẽ & diuturnũ: lõgior
esset futura narratio si oïa recẽsere velim q̃ sibi i mor-
bo asserit cõtigisse tandẽ post ãnos multos ãno. vi. Ni
colai quinti põtificis reuersus ad curiã vt iret ad sepul
chrũ saluatoris nostri nudus & iops: nã i itinere icide
rat in latrones: diuertit apud curiales vicios meos ho
nestissimos viros quibus antea fuerat notus. Is biẽnio
iã post morbũ dicit se neq̧ comedisse neq̧ potasse cuiꝰ
rei piculũ factũ est sepius hõ macerrimus est sacerdos
& sane mẽtis vt qui officiũ cõtinue dicat & missam me
vidente audierit. Plures & theologi & phisici cũ eo se
rio locuti sunt: rẽ cõtra naturã aiunt: sed ita certa est vt
pernicacis sit id nõ credere. Cõcursus ad eum fit quo-
tidie hoïum pcontantiũ: multi varia de hoc sentiunt.
Sũt q existimãt corpꝰ illud a demone habitari sed nul
la signa i eo apparẽt nisi prudẽtis viri pbi & religiosi:
qui hodie quoq̧ scribẽdi exercitio vacat: alij humorẽ
melãcolicũ asserũt pbere nutrimẽtũ cũ ipso egomet se
pius sum colloquutus: falsa existimãs q̃ dicebant. Is
quoq̧ non minus q̃ reliquos se ex hoc admirari dicit:
non tñ subito sed paulati in hanc cõsuetudinẽ descẽ-
dit: ego rẽ hãc magis admirarer: nisi reuoluens nuper
quosdã annales quos i gallia oli trãscripsi legisse. Idẽ
tpe Lotharij impatoris & pascalis pape anno dñi octi
gẽtesimo vigesimo secũdo cõtigisse puellã scilicet duo
decim annoꝝ in territorio tullẽsi villa comertiaci: post
assumptã in pascate sacrã cõionem: primo p decẽ mẽ
ses pane deïde triẽnio potu & cibo abstinuisse: postea
redisse ad priorem vitam quod & iste se sperat futuꝝ.

Facetum dictũ hominis asinũ erudire ꝓmittentis. 228

Irannus ad exhauriendum bonis subditũ qui se
multa factuꝝ iactabat: sub graui pena p̄cepit vt
asinũ litteras doceret: ille ĩpossibile ait fore: nisi multũ
temporis sibi in erudiendo asino cõcederetur: petere
quantum vellet iussus decennium impetrauit: deride
batur ab omnibus: quoniã rem impossibilem suscepis
set. Ille amicos solatos nil timeo inquit nã interim aut
ego moriar aut asinus: aut domin⁹: quib⁹ verbis ostẽ
dit salutare esse rẽ difficilẽ ĩ longũ protrahi ac differri.

De p̄sbytero epiphniã an vir eẽt vel femĩa ignorãte.

ſ Ocius quidam in festo epiphanie narrauit mihi 229
stultitiã ridiculam sacerdotis cõtribulis sui. Sa-
cerdos fuit inquit qui populo nuncians epiphanie ce-
lebritatem futuram. Cras ait summa deuotione vene
remini Epiphaniam: maximũ est enim & precipuum
festum nescio autem vir fuerit an femina: sed quisquis
extiterit a nobis est sũmo timore hic dies custodiẽd⁹.

De quodam equestre corpulento.

e Questrem quendã admodũ corpulẽtum vrbe 230
perusium ingressum cũ permulti: natura enĩ ad
facetias sunt prompti: anteriori cõtra morẽ equiparte
iocãdo mala ferre dicerent. Ille faceto responso atqui
ita est opus ĩquit in vrbe furibus ac latronibus referta.

Fenerator ficte penitus in peius recidiuat.

D senem quendã feneratorem qui artẽ se desiisse 231
simulabat: accessit homo pecuniam sub fenore
sumpturus: tulitq; in pignus crucem argenteã in qua
inerat portiũcula ligni crucis saluatoris nostri: cum pe
teretur a sene vt pecuniã mutuaret: ego inquit ab hoc

fenerandi peccato iã destiti: sed vade ad illũ filiũ meũ ait: & nomen dixit: qui animam ꝓfligauit ac ꝑdidit vt mutuet tibi: misitq; domesticũ cum illo domũ filij mõstratuꝝ cũ iam abissent lõgius: heus tu inquit domestico: dic filio vt meminerit deducere de p̄cio ligni pondus noluit qui ad consciam se redisse finxerat: vt filius lignum crucis extimaret pro argento: id vilius argẽto putans: facillime res in suam naturam redit.

De auiculis fabulose & false loquentibus.

222 q Vidam auiculas capiens in cauea reclusas: stricto manibus capite ĩterficiebat. Interim casu lachrimas cepit emittere: tũ vna ex reclusis ait reliquis: bono sitis aio: nã vt video lachrymãtẽ nostri miseret: hic senior ex eis o fili ĩquit nõ ad oculos respice sed ad manus: nõ ad verba sed ad opa mõstrãs eẽ a nobis respiciẽdũ. ¶ Catenis varijs collũ cingẽs stultior estiat.

223 o Rdinis equestris quidã mediolanẽsis miles gloriosus qui orator florentiã venerat quottidie in ostentationẽ: diuersas varij generis ad collũ catenulas deferebat: hui⁹ ianẽ iactantiã videns nicolaus nicolus vir doctissim⁹ & ad iocos ꝓmpt⁹: ceteri stulti ĩqt vnica catena se viciri patiunt: huius aũt ĩsania. tãta est vt nõ sit vna catena contentus.

Facetum Redolphi camerini in oratorem contra omnes dominos iniectum.

224 b Ellum quod inter pontificẽ Gregoriũ. xi. & florẽtinos est gestum picenũ & oẽs ferme ecclesie romane ꝓuicie a põtificẽ desciuerũt: orator raconatẽsium florentiã missus gratulat⁹ est apud priores ob restitutã eis florentinoꝝ ope libertatẽ multisq; verbis in

pontificē suosq; ministros & p̄cipue cōtra dn̄os oēs & tirānos īuectus est malū eoꝶ regimē & facinora dete status nulloq; adhibito respectu Redolphi dn̄i came rini: qui tū dux florentinoꝶ aderat cū eiusmodi legati audirent̄: diutius versat⁹ est ī eoꝶ detractione: tū re= dolphus petens ab oratore illo cui⁹ facultatis aut artis esset: cū ille doctorē iuris ciuilis se diceret: q̄siuit quā tum tēpus legib⁹ opam dedisset: cū ille amplius decē nio respōdisset: q̄ vellē inqt vt saltē annū discretionis studio vacasses: stultum illum iudicans: qui tam mul ta se presente contra dominos effudisset.

De arbitro in cuius domo porcus oleum effudit.

q Vidam arbiter inter duos litigantes datus ac= 225
cepit ab vno vrceum olei ea spe & pollicitatiōe: vt pro se iudex sn̄iam ferret: hoc sentiēs alter porcum pinguē misit iudici: rogans vt sibi faueret: tulit ille sen tentiā ꝑ porco qd̄ sentiēs alter cū & fidem datā & oleū missum apud iudicē q̄reret̄ porcus īquit domū venit: & inuento oleo vas effregit atq; oleum dissipauit adeo vt tui fuerim oblitus optima venalis responsio.

Iuuencularum a Caluo quodam faceta delusio.

i Vuuēcule due cū essent ad fenestrā dom⁹ supra 226
ortū site exibat ortolan⁹ senex & calu⁹ ad sumē dū cibū quē cū ille vidissent caluicie: deformē petiue= rūt nūquid cupet scire quo pacto pili nascerent̄. Assen tiēte illo ioci cā dixerūt vt caput aliquādo vrina laua= ret vxoris: tū ille ad eas versus hanc vestram medelā ridēs īquit nequaq̄ verā esse: vxoris mee factū cōpro= bauit q̄ licet hūc sociū meū priapum manu ostēdens: iā triginta lauerit annis tn̄ nulli in eo pili exorti sunt.

De Meſſer perde elepiato.

237 h Enricus de mõte leone cauſaꝝ procurator erat
in romana curia ſenex admodũ & parũ in ea fa
cultate. Vñ meſſer perde elepiato vulgari verbo ap=
pellatur id eſt dominus perdens lites: cũ ſemel ab eo
poſtularet̃: cur in ſingulis ſemper cauſis ſuccumberet.
Quoniã nullus ĩquit niſi iniuſtitiã petẽs litigaturꝰ pa
trociniũ meũ petit: vt neceſſe ſit me ſemꝑ eſſe in cauſa
iniqua inferiorẽ faceta ignorantis hominis reſponſio.

De Cantilena tabernarijs placida.

238 v Iator quidã eſuriens cũ diuertiſſet ad cauponu
lam ventrem cibo potuqꝫ fartiuit: petente pecu
niam caupone: ait nullos ſibi eſſe nũmos ſed cãtilenis
ſe ſatis eſſe factuꝝ: tabernarius nõ cantu ſed ꝓcio ſibi
opus eſſe reſpõdit: quid alter ſi eã cantionẽ dicã q̃ pla
ceat tibi: num ea pro pecunia cõtentus eris: annuente
caupone cepit viator canere: & an ea placeret interro
gauit: cũ abnuiſſet caupo vnã & deinde alterã cecinit:
nullius cantu ſibi ſatiſfieri ille teſtatus eſt: hic viator:
dicam ergo nũc inquit eã q̃ tibi ſunt placitura: & arre=
pto marſupio diſſoluẽti ſimilis cepit cantionẽ qua via
tores vti cõſueuerũt. Metti manu alla borſa & pagha
loſte: hoc eſt mitte manũ ad burſam & ſatiſfac hoſpiti.
hac dicta nunquid illa ſibi placeret rogat: placet hec ĩ
quit hoſpes: tũ viator ſatiſfactum eſt tibi ex pacto ait:
poſtq̃ hec cãtio placuit tibi. Ita abſqꝫ ſolutiõe diſceſſit.

De Gracili quodam faceta reſponſio.

239 c Iuis noſter mihi amiciſſimus: eſt admodũ gra
cili corpore ac macilentus: admirãte quodam
huius rei cauſam facetus quidam quid miraris inquit

quod est in promptu semihoram quippe hic cibo ca-
piēdo sedet: in secessu ad emitendū duas: mos enī illi
est vt plurimū temporis in purgando ventrē īpartiat.

Faceta respōsio mulieris pugillare vacuū habētis.

m Atrona e nostris honestissima mulier: querēti 240
tabellario nunquid litterrarū ad maritum dare
vellet: ab erat enim longius reipublice legatus quo-
modo inquit possum scribere: cum vir calamum detu
lerit secum mihi pugillare vacuum reliquerit. Faceta
atq; honesta responsio.

Ridenda de paucitate amicorum dei responsio.

d Egrum quidam ciuē nostrū p̄facetū qui gra- 241
ui morbo diutius torq̄bat: accessit r̄ligiosus hor
tandi grā: cū vero īter cetera cōsolationis verba dixis-
set: solere deum quos diligeret hoc pacto castigare &
in cōmodis afficere. Nō mirū est inquit egrotus si tam
paucos amicos habet habitur⁹ si ita tractaret eos etiā
pautiores.

De Antoni fratre de laico ac lupo.

r Eligiosus ex his questuarijs qui pro saucto An 242
tonio elemosinam petunt: agricole ad dandū
sibi nescio quid frumenti persuasit: ea pollicitatione vt
asserer et res omnes suas & oues presertim per eū an-
num saluas atq; incolumes fore: huiusmodi rusticus
promissis fidēs: cum oues licētius vagari permisisset:
lupus plures ei comedit: qua ex re indignatus villic⁹
cum anno altero questuarius pro frumēto rediret ne-
gauit se quicq̄ daturū: & simul questus est inanes suas
fuisse pollicitationes. Sciscitatus causam: respondit ab
lupo oues suas raptas. Lup⁹ īquit alter: hoho mala ea
bestia est & absq; fide: cauebis ab ea. Nō enī sanctum

Antoniũ tantũ ſed ipſum chriſtũ ſi poſſet falleret. Stul
tũ eſt nihil fidere quoꝝ exercitiũ ĩ fraudãdo cõſumit̃.

De mirabili confitenti & confeſſore reciproca pro
ſatiſfactione putanti.

243 q Vidam ſeu ſerio ſeu ſacerdotis ludẽdi cã ad eũ
adijt aſſerens ſe peccata ſua cõfiteri velle iuſſus
dicere q̃ meminerat: ait neſcio quid ſe ab altero clã fu
ratum: ſed illũ multa plus eripuiſſe ſibi: tũ ſacerdos al
terũ inquit ꝑ altero cõputet̃ quoniã pares ĩ facto eſtis:
addidit etiã ſe aliũ quempiã verberaſſe: & ſe quoqꝫ ab
eo vapulatũ: eo modo ſacerdos parẽ fuiſſe culpã & pe
nã dixit plura ſimilimodo cum retuliſſet ſemp̱ ſacer-
dos alterum ꝑ altero cõpenſandũ reſpõdebat: tũ ille
reſtat nunc peccatũ inquit ingens quod dicere vereor
atqꝫ erubeſco: tibi p̃ſertim ad quem maxime ſpectat:
cum hortaretur eum ſacerdos ad deponendam vere
cundiam & libere ꝯfitendũ crimen cum diutius recu
ſaſſet: tandẽ motus exhortãtis ſacerdotis verbis. Ego
inquit ſororẽ tuã cognoui tum ſacerdos & ego matrẽ
tuã ait ſepius futiui: itaqꝫ vt de reliquis alterũ alterius
culpã luat: ita paritas criminum peccatorem abſoluit.

Duorũ florẽtinoꝝ adoleſcẽtiũ dicta ſale reſperſa.

244 a Doleſcens quiſpiã florentie deferebat ad arni
fluuiũ retia quibus lauant̃ lane huic obuius di
cax puer ridendi illius gratia: ad quod cum iſtuc rete
pergis aucupium ĩquit: tum ille ad exitum lupanaris
vado: vt extenſo ibi reti capiam matrem tuam eueſti
gio alter heus tu inquit pulſa locam diligentius: nam
& ibi quoqꝫ repies tuã: duo eodẽ ſale reſperſa dicta.

Adoleſcentis confuſio ſuper menſam.

mingentis in conuiuio.

n Obilis in vngaria adolescēs a quodā nobiliore ,245
quo cum sibi affinitas erat ad prandium vocatꝰ
accessit cum famulis equester cum abesset lōgius. Cū
ex equo descendisset viri mulieresqꝫ obuiam prodeūt
adolescentēqꝫ euestigio & hora erat tardiuscula ad tri
cliniū conuiuio paratum deducunt: lotis deinde statī
manibus in mensa inter duas formosas adolescētulas
hospitis filias adolescens collocat̃: qui emittende vri=
ne cupiditate pre pudore tacita neqꝫ vlla data diuertē
di facultate inter edendum mingendi cruciatus ita ve
xabat̃ vt ciborum cogeret̃ obliuisci: cū omnes suspen
sum animi remissioreqꝫ in sumēdo cibo viderēt ac hor
tarent̃ ad edendū: ille dolore motꝰ dextra manu sub
tus mēsam posita priapū occulte exertū in alterā ocre
arum mingēdi gratia demisit. Adolescētula dextre ꝓ
xima heus ede alacriter īquiens brachiūqꝫ subito ap=
prehendēs manū extulit supra mēsam virilia renentē
ac mingentem ex quo vrina mēsa respersa est: ad tam
insolitum spectaculum risere omnes adolescente ad=
modum verecundia perfuso.

Callida consilia femine in facinore deprehense.

m Vlier prope florentiā publici hospitis vxor ad ,246
modū liberalis cū quodā cuius vsu tenebat̃ cu
babat in lecto. Accessit īterim de īprouiso & alter: idē
qđ prior facturꝰ: quē ꝑsentiēs scalas ascēdentē mulier
atqꝫ obuiā facta: acriter eū iurgare & vlteriore aditu ar
cere cepit: asserēs nō esse tēpus quo ei satisfieri posset:
rogāsqꝫ vt euestigio abiret renitēdo altercāoqꝫ cū ali=
quādiu tēpꝰ tereret̃ superueniēs vir: quid sibi ea vellet

concertatio quesiuit: femīa ad fallendū ꝓmpta: hic ī-
quit iterato aīo vult superius ingredi ad vulnerandū
quendā qui ī domū cōfugit: quē adhuc cōtinui ne tan
tū facinus hic patraret̃ ille qui latebat his auditis ver
bis sumpto aīo cepit minari se vultuꝝ iniuriā dictitās.
Alter iterū priori vim & minas intētare se simulabat.
Vir stultus q̄sita cā dissensionis onus rei cōponende
suscepit & cū ābobꝰ vna collocutꝰ pacē cōposuit soluēs
etiā de suo vinū vt vxoris adulterio adderet iacturā
potꝰ callida sūt ꝓfecto femīe cōsilia ī faciore dep̄hēse.

De mortuo viuo ad sepulchrum deducto loquēte
& risum mouente.

247 Erat florentie stultus cognomine nigniaca haud
nimiū insaniens & satis iocundus. Iuuenes qui
dam faceti ioci gratia cum vellent ei persuadere illum
grauiter egrotare re composita: exempti mane domo
vnus obuiam fit petens nunquid ei mali tū facie esset
immutata & pallida contigisset: nequaquam respōdit
stultus. Cum paulum processisset longius alius ex cō
posito rogauit an teneretur febri cum macra esset fa-
cie & egritudinem ostentante: cepit ad dubitare stul-
tus verum quod dicebatur credens: cum prodiret ti-
midus lento passu tertius vt constitutum erat conspe
cto illo: vultus ait tuus iudicat te febri valida torque
ri & grauem morbum esse: timuit ille magis & repres-
so pede cogitabundus animo pendebat an febri cita-
ret. Tum superueniens quartus grauissime illum infir
mari affirmauit: mirariq; dixit nō illū ī lecto esse: sua-
sitq; vt domū euestigio rederet: seq; sociū obtulit vt fra
trē curatuꝝ. Retrocessit stultus tanq̄ magna grauatus

infirmitate: & lectulū igressus expirāti smuilis videbat. Ceteri socij euestigio domū ꝓdeūt dicētes recte: illū qui se in lecto collocasset fecisse: paulopost superuenit qdā qui se medicū ꝓfitebat & tacto pulsu testatus est egrū paulopost ex eo morbo pituꝝ: deinde circūstantes lectū omnes dicētes alter alteri: iam iste īcipit mori: iā pedes frigescūt: ligua balbutit: & caligāt oculi: statiq; expirabit inquiunt: claudamus igit oculos & cōponamus manus, & ad sepeliendum feram⁹: & o q̄ magna iactura in istius obitu facta est: bonus enim & amicus noster: & se iuicē cōsolabant: stultus vt defunctus nihil loquutus: ꝑsuaserat sibi se mortuū esse positо in feretro cū iuuenes illi ꝑ vrbē portarēt petētibus ceteris quidnā rei esset se nigniacā ad sepulchrū ferre mortuū dicebāt. Inter petēdū multi ad ludū cōcurrebāt cū oēs nigniacā mortuū ad sepulturā deferre dicerēt. Vnus ex tabernarijs o q̄ mala bestia fuit: & fur pessimus ait: dign⁹ certe suspēdi laq̄o. Tū stult⁹ cū hec audisset erecto capite si viu⁹ eēm sicut sum mortu⁹ īquit dicerē furcifer te ꝑ gulā mentiri: qui eum portabāt ab ortu risu maximo hominē in feretro relinquere.

De dubio zophismate.

Isserebāt ambulātes socij dico: vtra maior eēt voluptas coitus ne an vētris secess⁹: cōspecta muliere q̄ cōgressum hominū haud aspernata fuerat: ꝑ cunctemur hāc alter ait vtrāq; rē expertem: minime inqt hec est idonea alter ad hanc rem iudicandam: multo enim sepius futuit q̄ cacauit. 248

De molēdiario ab vxore decepto &. v. ouis refecto.

a Diciet superiorib⁹ cōfabulatio mātue īter oēs 249

nota. Est iuxta vrbis pōtē mola: cuius magr̄ cornicula dicebat̄. Is ī pōte post cenā & estas erat sedēs trāseūtē puellā rusticanā etate matura veluti errabūdā cōspicatus: hortat̄ cū hora esset tarda & sol ī occasum vergeret vt apud vxorē diuerteret. Cū annuisset illa accito famulo duci eā ad vxorē iubet dariq3 cenā & ī certo cubiculo locari: remisso famulo cū ītelligeret vxor virū ad adolescētulā adiecisse animū: adolscētula ī suo lecto collocata: ipsa ī idē cubiculū dormitū ꝓficiscit̄. Vir de idustria ad mltā noctē cū vigilasset: existimās dormitare vxorē clā domū reuersus cubiculum ingredit̄. ignarusq3 doli: vxorē tacit⁹ tacitū subagitauit: egress⁹ qd egerat dixit famulo ipm ad idē certamē cohortat⁹ ipse pⁱoni vxorē cognouit. Cornicula ad solitū cubiculū diuertēs: lectū silēs ītrauit: ne vxor vt putabat excitaret̄: mane q̄ primū surgēs tacitus abijt: existimās se puellā cognouisse: hora deīde prādij cum redisset ad domū: vxor ī primis sibi quiq3 recētia oua ad sorbēdū dedit: admiratus vir: rei nouitatē cū qd id sibi vellet ꝑcuntaret̄: illa vultu hilari ꝓ nūero miliariū q̄ ea nocte con fecerat totidē oua sibi offerre īquit sensit ille se suo laqueo captum ac simulās ab se solo vxorem tam: oua sūpsit accidit plerūq3 vt suomet dolo castigēter īprobi.

Pulchrum dictum pulchritudinem mentiens.

250 Ibant ꝑ viā florentie colloquētes socij duo quoꝝ vnus erat oblōgus & corpulent⁹ ac facie sub nigra. Is cōspecta adolescētula cū matre ambulāte: hec inquit iocādi gr̄a iuuēcula formosa est admodū ac venusta: illa ad hec verba īsolētior facta nequaq̄ hoc de vobis dici posset r̄ndit: imo recte īqt alter siqs ꝓut ego

feci vellet mentiri.

Facetũ mulieris responsum sed parum honestum.

n Arrauit mihi quidã mihi familiaris hispan⁹ di 251
ctũ mulieris fassum qđ mihi visum nostris cõfa
bulationibus aduciendũ duxerat viduã in vxorẽ vir
quidã etate ꝑuectior: qui cũ pria nocte dũ mrimonio
fungeret ꝑcipiens vxoris cellã vberiorem q̃ putarat:
mea vxor iquit hec tua curia amplior est nũero gregis
mei. Tũ mulier hoc iqt tua culpa accidit. Nã vir me⁹ q
obijt misereat deus aie sue: ita hãc adimplebat curiã
vt edi persepe extra tabulata pro loci angustia prosi-
lire cogerentur. Responsum salis plenũ & venustatis.

De dẽtibus casum minãtibus similitudo obscena.

e Piscopus mihi not⁹ senior q̃rebat quosdã dẽtes 252
sibi cecidisse: quosdã ita labare vt eoꝝ casũ time
ret: tũ vnus ex familia ne timeatis iquit dẽtium casum
petẽti cãm epo quia testiculi mei respõdit iam. xl. ãnis
pepẽderunt casuro similes & tamen nunq̃ ceciderunt.

v Isum est mihi eũ quoq; nostris cõfabulationib⁹
Iocum adiicere in quo plures eaꝝ tanq̃ i cena re 253
citate sunt. Is est bugiale nostrũ hoc est mẽdacioꝝ ve
luti officina quedã olim a secretarijs istitutum iocãdi
gratia. Cõsueuimus enim a Martini pontificis vsq; tẽ
pore quendam eligere in secretiori aula locum in quo
& noua referebãtur. & varijs de rebus tũ laxãdi vt plu
rimum animi causa: tum serio quandoq; colloqueba-
mur. Ibi parcebatur nemini in lacessendo ea que non
probabantur nobis ab ipso persepe pontifice inicium
reprehensionis sumpto: quo fiebat vt plures eo conue
nirent veriti ne ab eis ordirentur. Erat in eo princeps

fabulator razellus bononieñ. cuius nõnulla in confa-
bulationes coniecimus. Antonius item luscus: qui se-
pius inserit vir admodum facetus. Ciciusq romanus
& ipse iocis deditus. Nos quoq plura e nostris addi-
dimus nõ insulsa. Hodie cum illi diem suum obierint
desijt bugiale: tum temporum tum hominum culpa
omnisq iocandi confabulandiq consuetudo sublata.

Finis.

Pogij florẽtini secretari apostolici facetiarum liber
absolutus est feliciter. Impressum Anno. M. CCCC
LXXXXVIII. Die. xv. Octobris.

